

చైతన్య మాసపత్రిక

chaitanyamaanavi

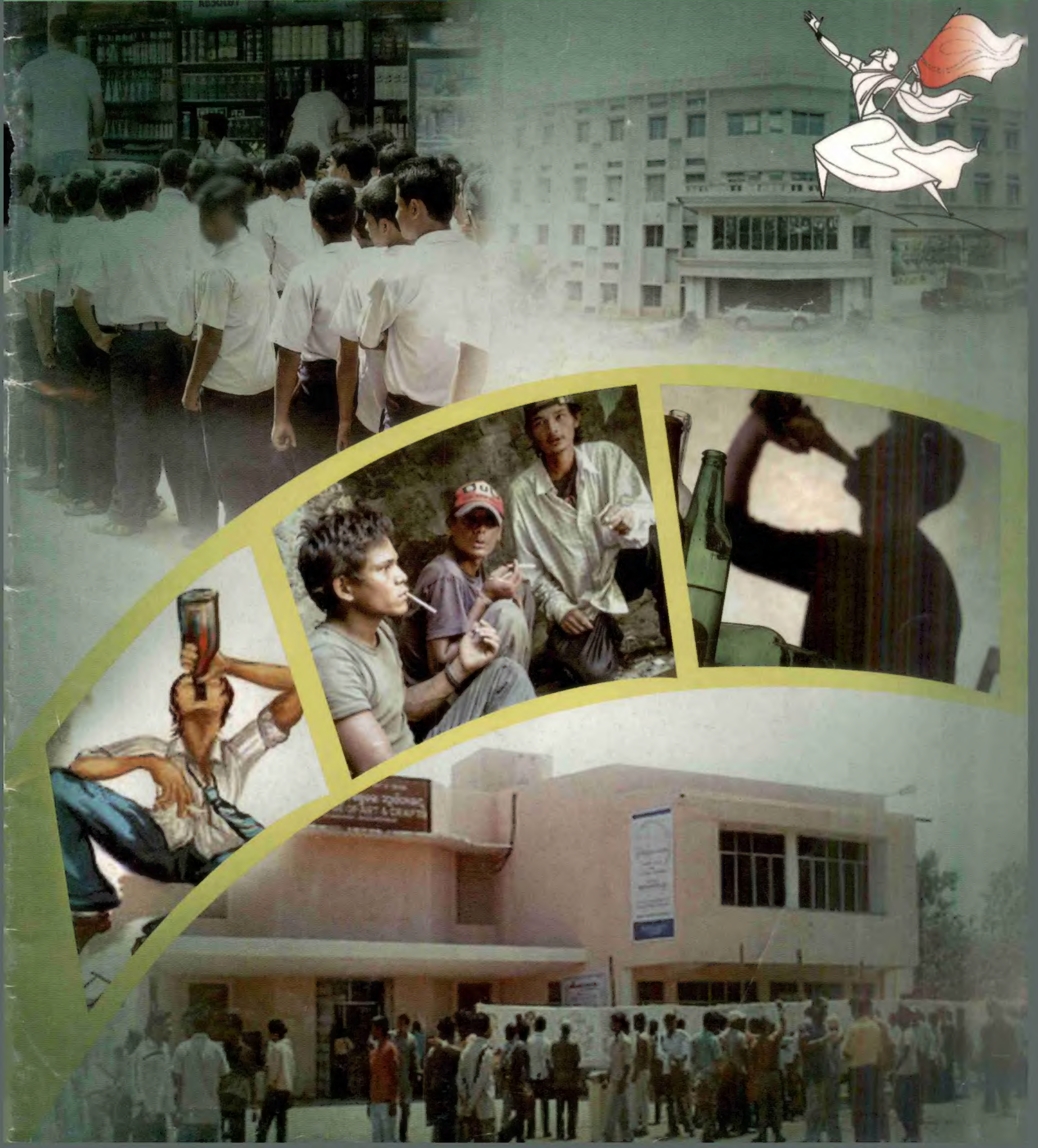
సంపుటి : 12

సంచిక : 7

హైదరాబాద్, జూలై 2017

44 పేజీలు

10 రూ॥లు

నివాస ప్రాంతాల మధ్య బ్రాంబీ షాపులు పెట్టవద్దని కాకరపర్తిలో నిరసన

అమలాపురంలో బెల్టు షాపులను రద్దు చేయాలని మున్సిపల్ ఆఫీసు ముట్టడి

పిలూరులో మద్యంపై యుద్ధం జాతాకు స్వాగతం పలుకుతున్న నాయకులు

కాకినాడలో కలెక్టర్ కార్యాలయం ఎదుట మద్యంపై యుద్ధం కళా ప్రదర్శన

వెస్ట్ గోదావరిలో మద్యంపై యుద్ధం జాతాను ప్రారంభిస్తున్న కళ్యాణి

పార్వతీపురంలో మద్యంపై యుద్ధం జాతా సందర్భంగా మీటింగ్

వెస్ట్ గోదావరిలో నివాస ప్రాంతాలు, పుణ్యక్షేత్రాల వద్ద మద్యం షాపులు వద్దని ధర్మా

మద్యం ఆరోగ్యానికి మంచిదన్న మంత్రి వ్యాఖ్యలపై ఆందోళన చేస్తున్న నాయకుల అక్రమ అరెస్టు

వికృత చదవులూ విపరీత పోకడలూ

మత్తు పదార్థాల వలలో వేలమంది విద్యార్థులు చిక్కుకున్న వైనం ఇటీవల హైదరాబాద్ లో బట్టబయలైంది. ఢిల్లీలో సెక్స్ వీడియోల వ్యసనాన్ని అలవాటు చేస్తున్న మాఫియాముఠా వ్యవహారం కొద్దికాలం క్రితం వెలుగులోకి వచ్చింది. స్కూల్ పిల్లల నుండి ఇంజనీరింగ్ విద్యార్థుల వరకు ఈ మహమ్మారి విషకౌగిలిలో బందీలవుతున్నారు. మత్తుపదార్థాల సరఫరా దారులుగా పిల్లలను మార్చుతున్నారు. మాఫియా మాత్రమే గాక గ్రామీణ ప్రాంతాల్లోని వ్యసన పరులు కూడా పిల్లలను ఉవయోగించుకుంటున్న తీరు జాగుప్సాకరంగా వుంది. మత్తుకు బానిసలయ్యాక వారు ఎలాంటి అకృత్యాలకైనా సిద్ధమవుతారు. ఇందుకు కారకులేవరు? భావితురాలు మత్తులో చిత్తవుతుంటే సమాజం అభివృద్ధి చెందుతుందా? సం 1 రాష్ట్రంగా తీర్చిదిద్దడం అయ్యేపనేనా?

బాధ్యతగల పౌరులుగా, విజ్ఞాన వంతులుగా సంపూర్ణమైన వ్యక్తిత్వంతో తీర్చిదిద్దే విద్యావ్యవస్థ లేకపోవడం లాభార్జనే ధ్యేయంగా వ్యవస్థ నడవడం ఈ దారుణాలకు కారణం కాదా? అందరికీ చదువు అందుబాటులోకి రావాలని ఆధునిక సమాజం ఆకాంక్షించింది. సమాన అవకాశాలు లేని సమాజం అభివృద్ధి సాధించటంలో వెనకేనని అనుభవం చాటింది. ఈ నేపథ్యంలోనే విద్యాహక్కు చట్టాన్ని తెచ్చుకున్నాం. సమగ్రవంతమైన శాస్త్రీయ విద్యావకాశాలుండాలని రాజ్యాంగంలో పొందుపర్చుకున్నాం. కాని నేడు ఏం జరుగుతోంది? విద్య పరిశ్రమగా మారి పోయింది. గురువులు కార్మికులుగా మారిపోయారు. పిల్లలనే ముడిసరుకుని అద్భుతమైన ఫినిష్ డే గూడ్స్ గా మార్చుతారనే భ్రమల్లో తల్లిదండ్రులు మునిగిపోతున్నారు.

గత్యంతరం లేక ప్రభుత్వపాఠశాలల్లో చేరేవారికి టీచర్లు ఉండరు. ఉంటే సకాలంలోరారు. వస్తే బాధ్యతతో మనసుపెట్టి చదువులు నేర్పరు. రాయడం, చదవడం మాత్రమేకాదు వారి ఆలోచనా శక్తికి పదును పెట్టాలని మెదడుకు, శరీరానికి మేతనందించాలనే ఆలోచన అధికారులకు గాని, పాలకులకుగాని ఉపాధ్యాయలకు గాని లేదు. ఇక బార్లు పెంచడానికి ఆసక్తి, పాఠశాలలు మూసివేయడానికి అంతకంటే ఆసక్తి!! సెలవుల్లో పూర్తి చేయాల్సిన బదిలీలను పూర్తి చేయరు. ఫైరీలతో నడిచే బదిలీలను అడ్డుకునేందుకు అయ్యువార్లు వీధులకెక్కాల్సి వచ్చింది. హేతుబద్ధీకరణ పేరిట 9000 పాఠశాలలు మూసి హేతువిరుద్ధంగా వ్యవహరించారు. 100 మందిలో 33 మంది మాత్రమే 5వ తరగతికి చేరగలుగుతున్నారు. నల్లబొర్లు, చాక్ పీస్ ఉండవు. కూలి పోతున్న గోడలు భయాన్ని కలిగిస్తుంటాయి. ఉడికీఉడకని మధ్యాహ్నభోజనంతో ఇంగ్లీషు చదువులే తారక మంత్రం అంటారు. ప్రభుత్వపాఠశాలలు, కార్పొరేట్ కళాశాలలు ఆటలు ఆడించాలని, ప్రకృతితో మమేకం చెయ్యాలనే స్పృహ మచ్చుకైనా కన్పించదు. అరకొర చదువులు, అర్థం కాని చదువులలో అర్థాంతరంగా పేదల జడ్డలు చదువులు చాలిస్తున్నారు. ఏదోపని, చేతిలో సొమ్ము మద్యానికి, మత్తుకు బానిసలవుతున్నారు.

మరోవైపు కార్పొరేట్ పాఠశాలలు. 12 గంటల బట్టిల చదువు, పేపర్ లీకేజీలు జడ్డల పాలిట యమపురిగా నడుస్తున్నాయి. పట్టించుకోని, పట్టించుకోలేని తల్లిదండ్రులు, నేను తప్ప మనం అనే స్పృహలేని సమాజం, అందర్నీ అధిగమించి సం 1గా నిలబడాలి, నిలబెట్టించాలన్న పోటీ జడ్డల్ని మందు, డ్రగ్స్, పాన్ పరాగ్ లు, రాగింగ్ లు, వేధింపులు, అత్యాచారాలు వంటి వేయెన్నోకీ దుర్మార్గాల వైపు నేడుతుంది. కనీసం పొరుగు రాష్ట్రంలో నిజాయితీ గల్గిన ఐ.ఎ.ఎస్ అధికారి సాంఘికగురుకుల పాఠశాలల మీద పెట్టిన శ్రద్ధ కూడా మనరాష్ట్రంలో కన్పించడం లేదు. ఒక పేద వ్యవసాయ కూలీ కుటుంబానికి చెందిన పూర్ణ ఎవరెస్టు శిఖరాన్ని ఎక్కి ప్రపంచ రికార్డు సృష్టించింది. నీట్ పరీక్షలో మంచి ఫలితాలను సాధించి ఉన్నత విద్యాలయాల్లో సీట్లు పొందారు. ప్రభుత్వ పాఠశాలలు, వసతి గృహాల మీద కనీసమైన శ్రద్ధ బాధ్యత ఉంటే ఎలాంటి ఫలితాలు రాబట్టవచ్చో కళ్ళుండి చూడటానికి సిద్ధమైతే కన్పిస్తుంది.

బాధ్యత గల పౌరులుగా ఎదుగుతున్న చిన్నవయసు పిల్లలందరికీ ఒకేరకమైన విద్యవుండాలి. ఒక ప్రాంతంలో ఉండే పిల్లలందరి మధ్య స్నేహం వెల్లివిరియటానికి స్థానిక పాఠశాల ఒక్కటిగానే ఉండాలి. గొప్ప అన్న అహంకారం, గొప్పగా లేకపోతే కుంగుబాటు, మత్తుకు అలవాటు పడడం, వ్యసనాలు, ఆత్మహత్యలు, హత్యలు లాంటి అవాంఛనీయ పరిస్థితులు పోతాయి. ప్రభుత్వాలు పని కట్టుకుని అందరికీ చెందే విద్యాలయాలను వ్యాపార పరిష్కరంగం(కౌగిలి)లోకి చేర్చే పథకాలను వమ్ము చెయ్యాలి. అందుకోసం ఆలోచించే వాళ్ళందరూ ఒక్కటికావాలి. ప్రభుత్వ పాఠశాలలనురక్షించుకోవాలి. వాటి సదుపాయాల విషయంలోనే కాదు, నాణ్యత విషయంలోనూ ముందు వరుసలో ఉండేందుకు పూనుకోవాలి. మరమనుషులుగా గాక మనసున్న జడ్డలుగా తీర్చిదిద్దేందుకు కంకణం కట్టుకోవాలి. మత్తుపదార్థాలు తమకి తాత్కాలిక ఆనందాన్ని మాత్రం కల్పించేవని శాశ్వత ఆనందాన్ని దూరం చేస్తాయని గుర్తింపు వచ్చేలా చేయాలి. తమకు మాత్రమే గాక తాము ప్రేమించే కుటుంబ సభ్యులకు, స్నేహితులకు, ఇరుగుపొరుగువారికి బాధలు కల్పించడంతో పాటు ఎందుకు బతికున్నాడు అనిపించేట్లు ఉండకూడదని వారికి అర్థం అయ్యేలా చెప్పగలగాలి! అటువంటి విద్యను అందించాలి. అప్పుడే చావులవైపుగాకుండా ఉన్నత జీవితం వైపు అడుగులు వెయ్యడానికి చదువులు సాయపడతాయి.

మనం ఎంచుకున్న ప్రతి అంశంలోను మనం విజయాలు సాధిస్తాం. ఎందుకంటే మనకు ఎదురైన ప్రతి అనుభవం నుండి మనం పాఠాలు నేర్చుకుంటాం. విజయం నుండి విజయానికి మన ప్రయాణం సాగుతుంది.

అడ్వయిజరీ బోర్డు

వేములపల్లి సత్యవతి
డాక్టర్ బి. విజయభారతి
డాక్టర్ శిలాలోలిత

విద్యా ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా సంఘం

చిరునామా :

విద్యా రాష్ట్ర కార్యాలయం,
1-1-9/10 జవహర్ నగర్,
హైదరాబాద్-20
ఫోన్, 9490098620

E-mail : Chaitanyamanavi@gmail.com

fb : aidwaap

Blog : aidwaap@blockspot.com

సంపాదకులు

డి.రమాదేవి

సంపాదక వర్గం

కె. స్వరూపరాణి

బి. ప్రభావతి

మేనేజర్: ఎం. సుధ

ప్రజాశక్తి డైలీ ప్రింటింగ్ ప్రిస్,

బ్లాక్ నెం: 21/1 ఎంపాచ్ భవన్,
అజమాబాద్ ఇండస్ట్రియల్ ఏరియా,
హైదరాబాద్ -20

వెల రూ : 10/-

వ్యాసం

మధ్యం మహామూరి - నందూరి పద్మాంజలి.....5,6

కథ

పరమంత సహనం - నాదెండ్ల అనూరాధ.....7,8

వర్ణంతుసభ

మానికొండ సూర్యవతి 23వ వర్ణంతిసందర్భంగా.....9

స్పందన

సామానులకు వ్యతిరేకం-సంపన్నులకు అనుకూల జి.ఎస్.టి

గుడిపాటి నరసింహారావు.....10,11

చట్టాలు

ఐ.పి.సి 948ఎ సెక్షను - అల్లూరి మన్మోహిని.....12,13

సీరియల్

మెక్సికన్ విప్లవంలో నా పాత్ర - మరో అమ్మ.....14,15

నివాళి

డా॥సి.నా.రె మరియు దాసరి గార్లకు నివాళి - బి.విజయభారతి

మరియు కె. నాగమణి.....16,17

కథ

ఈ విషానికి ఈ తేనె చాలు - వాడ్రేవు వీరలక్ష్మి.....18-22

ఉద్యమం

'ఫలో నాగపూర్' ఉద్యమ ప్రతిబింబాలు-

అభినయ రమేష్.....23-25

సమకాలీనం

ఈ పయనమెచటికోయి - కె.నాగమణి.....26,27

ఆరోగ్యం

మీ జీవితం మీ చేతుల్లోనే - కె.శారద.....28

కెస్టడీ

అవగాహనా రాహిత్యం - కె.శారద.....29,30

రిపోర్టు

కొలిమిలో బ్రతుకులు, కూలిపోతున్న పొదరిల్లు.....30-32

ఉద్యమాల

ఉద్యమవార్తలు.....33-38

బాటలో

స్మూన్

న్యూస్ పేపర్ కటింగ్స్..... 42

పత్రికలో విభిన్న అంశాలపై వస్తున్న వ్యాసాలు రచయితల అభిప్రాయాలు మాత్రమే. అందులో పేర్కొన్న అన్ని అంశాలతో మానవి సంపాదక వర్గం ఏకీభవిస్తుందని భావించవలదు.

- ఎడిటర్

PRINTED AND PUBLISHED BY D. RAMA DEVI, AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM, PRINTED AT PRAJASAKTI DAILY PRINTING PRESS, M.H. BHAVAN, PLOT NO. 21/1, AZAMABAD INDUSTRIAL AREA, HYDERABAD-500020, TELANGANA STATE. PUBLISHED AT AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM AIDWA STATE OFFICE 1-1-9/10, JAWAHAR NAGAR. HYDERABAD-500020, TELANGANA STATE. EDITOR: D. RAMA DEVI. R.NO. APTEL/2006-20000

మద్యపానం, సురాపానం ఇలా పేర్లు ఏవైనా మద్యం ఏ రూపంలో ఉన్నా అది విడనాడవలసినదే, పారద్రోలవలసిందే. మద్యం మహమ్మారిని ఒకసారి జీవితంలోకి ఆహ్వానిస్తే ఇల్లు, ఒళ్లు, పరువు, మర్యాదలు అన్నీ మంట కలిసిపోతాయి. మంచినీళ్లు దొరకని ప్రాంతముంటుందేమోకానీ, మద్యం దొరకని ప్రాంతం మాత్రం మనకు కనపడదు. ప్రభుత్వానికి ప్రధాన ఆదాయ వనరుగా మద్యం పరిశ్రమలను చూడడం మన దురదృష్టకరం. మన రాజ్యాంగంలో ఆర్టికల్ 47లో చాలా స్పష్టంగా ప్రభుత్వాలు ప్రజల న్యూట్రిషియన్ మరియు స్టాండర్డ్ ఆఫ్ లివింగ్ లకు ప్రాధాన్యతను ఇచ్చి, మత్తు పదార్థాలు, ద్రావాలు అనేవి ఆరోగ్యం దృష్ట్యా తప్ప, మరెక్కడా అనారోగ్యాలకు తావు ఇవ్వగూడదని తెలియజేసింది. అలాగే మద్యం పాలసీ ఏ రాష్ట్రంకీ ఆ రాష్ట్రం సెపరేటుగా నిర్ణయించుకునే అధికారం కల్పించింది. మన దేశంలో సాధారణంగా మద్యాన్ని స్టోర్స్ లో, రెస్టారెంట్లలో, హోటల్స్ లో, బార్లలో, పబ్బుల్లో, క్లబ్బులు మరియు డిస్కోల్లో సరఫరా చేస్తుంటారు. అదేవిధంగా మద్యం చట్టాలు ఏ వయసు నుండి త్రాగవచ్చు అని తెలియజేయడమే కాకుండా ఏయే ప్రదేశాలలో అమ్మకాలు జరగాలో కూడా వివరించింది. ఈ అమ్మకాల ప్రదేశాలు ఒక్కో రాష్ట్రంలో ఒక్కోలా పాలసీలు చేసుకుంటాయి. కొన్ని రాష్ట్రాలలో కిరాణి షాపుల్లో, డిపార్ట్ మెంట్ లో స్టోర్స్ లో, బంకెట్ హాల్స్ లో, ఫంహాసుల్లో అమ్ముతుంటారు. టూరిస్టు ప్రదేశాలైన బీచ్ లలో, హాస్ బోట్స్ లో అమ్మకాలపై ప్రత్యేక చట్టాలు ఉంటాయి.

మద్యం పాలసీలు రాష్ట్ర జాబితాలో ఉండడం వలన ఒక్కో రాష్ట్రం ఒక్కోలా మద్యం త్రాగే వయసు, అమ్మే వయసులు నిర్ధారించుకుంటాయి. ఈ విభేదం వలన చట్టాలు అమలు కావడం దుర్లభమౌతున్నది. ఉదాహరణకు బాంబే మద్యపాన నిషేధ చట్టం 1949 పార్ట్ ఫోర్ట్-ఎ, రూల్ 70 డి ప్రకారం 25 సంవత్సరములు దాటిన వాళ్లకు అమ్మవచ్చు. చట్టంలో ఉన్న ఈ లోపం వలన 18 సం॥లు దాటిన వాడి చేతిలో మద్యం దొరికిన అతను శిక్షార్హుడవుతాడు. కానీ 18

ఏ వయసువారు అనే తేడా లేకుండా పూర్తిగా మద్యపాన నిషేధం అమలుపరుస్తున్నాయి. చండీగర్, ఢిల్లీ, హర్యానా, మహారాష్ట్ర, మేఘాలయ, పంజాబ్ రాష్ట్రాలలో 25 సం॥లు లోపువారు మద్యం సేవించరాదని చట్టం చేయగా, అండమాన్ మరియు నికోబార్ దీవులు, హిమాచల్ ప్రదేశ్, కేరళ, మిజోరం, పాండిచ్చేరి, రాజస్థాన్, సిక్కిం లలో 18 సం॥లు లోపువారు సేవించరాదని చట్టాలుండగా, ఆంధ్రప్రదేశ్, అస్సాం, చత్తీస్ గుర్, దాద్రా మరియు నాగర్ హవేలీ,

దామన్ మరియు డయ్యు, గోవా, జమ్ము మరియు కాశ్మీర్, జార్ఖండ్, కర్నాటక, మధ్యప్రదేశ్, మహారాష్ట్రలో బీర్ కు సంబంధించి ఒరిస్సా, తమిళనాడు, తెలంగాణ, త్రిపుర, ఉత్తరప్రదేశ్, ఉత్తరాఖండ్, పశ్చిమ బెంగాల్ రాష్ట్రాలలో 21 సం॥లు దాటని వారు మద్యం సేవించరాదని చట్టాలున్నాయి. ఒక్కో రాష్ట్రంలో ఒక్కో తేడా ఉండడం వలన ఒక్కోసారి చట్టాలను పూర్తిగా అమలు చేయలేని పరిస్థితి వాటిల్లుతుంది.

సం॥లు పైబడిన వాళ్లు మద్యం కొనడానికి ప్రభుత్వం నుండి లైసెన్సు పొంది, అమ్మకం దారుకు చూపించినపుడే అమ్మకాలు జరగాలి. ఈ గడ్డు పరిస్థితి వలన అధికారుల నుండి వీరు ఇబ్బందులు తరచూ ఎదుర్కొంటుంటారు. ఇదే విధంగా కర్ణాటకలో కర్ణాటక ఎక్సైజు చట్టం, 1965 ప్రకారం కొనుక్కోనే వయసు 18 సం॥లు పైబడినవారికి అని ఉండగా త్రాగేవారు 21 సం॥లు దాటాలి అని సూచించింది. దీనికి సంబంధించి చాలా రాష్ట్రాలు కొనుక్కునే వయసు, త్రాగే వయసు నిర్ధారించడంలో సైలెంట్ గా ఉన్నాయి.

కొన్ని రాష్ట్రాలు ఉదా. బీహార్, గుజరాత్, లక్ష్నో, నాగాలాండ్ రాష్ట్రాలలో

మద్యం చట్టాలు మద్యం సేవించడానికి వయసు నిర్ధారణ చేయగా, మోటార్ వెహికల్ చట్టం, 1988 సెక్షన్ 185 ప్రకారం త్రాగి వాహనాలు నడపడం నేరంగా పరిగణిస్తూ, మోతాదు మించకుండా నడపవచ్చు అని సడలింపునిచ్చింది. 100 మి.లీ రక్తంలో 30 మి.గ్రా మించకుండా మద్యం మోతాదు ఉండవచ్చు అన్నారు. అది అధిగమించి త్రాగి వాహనాలను నడిపిన వారికి 6 నెలల నుండి 2 సం॥ల దాకా జైలు శిక్ష, 2000/- నుండి 3000/- వరకు జరిమానా విధిస్తారు.

డ్రై డేస్ గా రిపబ్లిక్ డే, స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం, గాంధీ జయంతి దినాలను ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. ప్రతి రాష్ట్రము

దానికి కట్టుడి ఉండాలని నిర్దేశించింది.

చట్టాలు బలంగా చేయబడి ఉన్నప్పటికీ వాస్తవంగా మద్యం సేవించడంలో వయసు తారతమ్యాలు పాటించడంలేదు. 9 సంవత్సరముల నుండి 19 సం॥ల పిల్లలు, యువత చాలా ప్రాంతాలలో మద్యం బానిసలై చిన్న వయసులోనే ప్రాణాలు కోల్పోతున్నారు. అక్రమ సారా తయారీలో పాలు పంచుకోవడం, అమ్మకాలు జరపడం కూడా ఈ వయసు వాళ్లచేత సారా వ్యాపారస్థులు చేయిస్తున్నారు. ప్రభుత్వపరంగా అమ్మే మద్యంలో కన్నా ఎక్కువ మత్తు మోతాదును పెంచి, అత్యంత తక్కువ ధరలో అక్రమ సారా అమ్మకాలు జరుగుతుండటం వలన పేదలు, పిల్లలు ఈ నాటు సారా బారినపడి అనారోగ్యంపాలై అత్యంత త్వరగా మరణిస్తున్నారు. పెరిగిన అవినీతి అన్ని రంగాల ప్రభుత్వాధికారులను దాదాపు స్పృశించింది. అందులో భాగంగా డ్రంక్ అండ్ డ్రైవ్ నేరం చేసిన వారిని చూసి చూడనట్లు వదిలేయడం వలన మద్యం సేవించిన యువత మత్తు మాయలో పడి యాక్సిడెంట్లు చేసి ఇతరుల ప్రాణాలు తీయడమే కాకుండా వారు కూడా బలైపోతున్నారు. మద్య నిషేధం తీసుకు రావడంలో రాష్ట్రాలు ముందుకు రావడం లేదు. ఓటు బ్యాంకు కోల్పోతామనే భయంతో రాజకీయ జిమ్మిక్కులు చేస్తున్నారు. మీడియాలో మద్యం, సిగరెట్ల ప్రచారం చేయకూడదని, అవి హానికరమని వాటిపై ముద్రించాలని పేరుకే చట్టం ఉంది. కానీ సినిమాలలో, టీవి సీరియల్స్లో యధేచ్ఛగా మందు కొడుతున్న సీన్లు చూపించి క్రింద ఓ మూల హానికరమని రాస్తున్నారు. కానీ యువత వారి హీరోలను చూసే నేర్చుకుంటున్నారు. 2012 లోనే ఢిల్లీకి సంబంధించిన ఓ సంస్థ 12-16 సం॥ల మద్య పిల్లలు మద్యం సేవించడానికి కారణాలు విచారిస్తే వారంతా తమ హీరోలను చూసే నేర్చుకున్నా

ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ తన 2014 రిపోర్టులో ఆల్కహాల్ వలన ఆరోగ్యాలు పాడవడమే కాకుండా, యాక్సిడెంట్లు బాగా జరుగుతున్నాయని ఆవేదన వ్యక్తంచేసింది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా 62% పురుషులు ఆల్కహాల్ సంబంధించిన మరణాలకు గురవుతున్నారు. స్త్రీలు 1.1% గా ఉన్నారు. 15-29 సం॥ల మద్య వయస్సు గల వారు 3.2 లక్షలమంది ప్రతి సంవత్సరం చనిపోతున్నారు. మద్యం సేవించడం వలన 60 రకాల రోగాలు వస్తాయి. ప్రపంచంలోనే అత్యధిక మద్యం తయారీ దేశాలలో భారతదేశం కూడా ఒకటిగా ఉన్నది. డాక్టర్లు ఆరోగ్య రీత్యా ఎంత తీసుకోమంటారో, ఆ మోతాదు తప్ప అధికంగా తీసుకుంటే గుండె జబ్బులకు దారి తీస్తుందని హెచ్చరించింది.

మని చెప్పారట.

ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ తన 2014 రిపోర్టులో ఆల్కహాల్ వలన ఆరోగ్యాలు పాడవడమే కాకుండా, యాక్సిడెంట్లు బాగా జరుగుతున్నాయని ఆవేదన వ్యక్తంచేసింది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా 62% పురుషులు ఆల్కహాల్ సంబంధించిన మరణాలకు గురవుతున్నారు. స్త్రీలు 1.1% గా ఉన్నారు. 15-29 సం॥ల మద్య వయస్సు గల వారు 3.2 లక్షలమంది ప్రతి సంవత్సరం చనిపోతున్నారు. మద్యం సేవించడం వలన 60 రకాల రోగాలు వస్తాయి. ప్రపంచంలోనే అత్యధిక మద్యం తయారీ దేశాలలో భారతదేశం కూడా ఒకటిగా ఉన్నది. డాక్టర్లు ఆరోగ్య రీత్యా ఎంత తీసుకోమంటారో, ఆ మోతాదు తప్ప అధికంగా తీసుకుంటే గుండె జబ్బులకు దారి తీస్తుందని హెచ్చరించింది.

ఎంతోమంది స్త్రీలు చిన్నవయసులో వితంతువులు అవుతున్నారు. మద్యం ఏరులుగా పారించి మందు బానిసలుగా మార్చి వారి ప్రాణాలు హరించి, భార్యల మెళ్లో పుస్తైలు తెంపి, వితంతు పెన్నను కిందు నాలుగు రూకలు చేతిలో పెట్టి ప్రజలను ప్రభుత్వాలు పిచ్చివాళ్లను చేస్తున్నాయి. లైంగిక వేధింపులు, అత్యాచారాలు, దొంగతనాలు మొదలగు నేరాల వెనుక మద్యంకు బలైన స్థానం ఉంటుంది. సకల అవరోధాలకు కారణంగా ఉంది. మద్యపాన నిషేధం ఆవశ్యకత ఎంతైనా ఉంది. 90వ దశకంలో

సంపూర్ణ మద్యపాన నిషేధాన్ని ఎత్తివేసిన ప్రభుత్వమే, ఇప్పుడూ అధికారంలో ఉంది. దానికి మహిళల కన్నీళ్లు, కాపురాల గురించి పట్టడంలేదు. ముల్లు కర్ర పెట్టి నెట్టినట్లు ఉద్యమాలు తీవ్రతరం మద్యపాన నిషేధ చట్టాన్ని రాష్ట్రంలో పునః ప్రతిష్ఠ చేయించు కోవాల్సిన అవసరం ప్రతి వ్యక్తి మీదా ఆధారపడి ఉన్నది. సం॥ము ఎక్సైజ్ పాలసీ 1948 నెల్లూరు, గుంటూరు, రాయలసీమ జిల్లాల్లో మాత్రమే నిషేధము 1952 ఆంధ్ర మొత్తం నిషేధము కానీ తెలంగాణకు మినహాయింపు

1969 మద్యపాన నిషేధాన్ని రాష్ట్రం నుండి పూర్తిగా ఎత్తివేశారు. అర్రాకే, ఐ.ఎమ్.ఎల్ రాష్ట్రంలో అనుమతించారు.

1986-87 అమ్మకాలు, పంపిణీ ఎపిబిసిఎల్ ద్వారానే జరగాలని చట్టం చేశారు. 1993 సారా (ఎర్రాక్) నెల్లూరులో నిషేధించారు. తర్వాత రాష్ట్రం మొత్తానికి నిషేధించారు.

1994 ఐఎమ్ఎల్ (ఇండియన్ మేడ్ లిక్యర్) ని ఎపి బిసి 4 ద్వారా అమ్మకాలనే నిబంధన తీసేశారు. 1995 పూర్తి మద్యపాన నిషేధం అమలు జరిగింది.

1997 సారా వరకు నిషేధించి, మిగతా కొన్నియ అంశాలపై నిషేధం తీసేశారు. బీర్ వ్యాపారాలనికి అనుమతించారు. కల్లు, కల్లు గీత సహకార సంస్థల ద్వారానే అమ్మకాలు జరగాలని నిర్దేశించారు.

ఇల్లు చేరి, సాయంకాలపు పనుల్లో జొరబడిన నేను గేటు తీసుకు వస్తున్న పుల్లమ్మను చూసి “ఇవాళ కూడా పెంద రాళే వచ్చేసిందే” అనుకున్నాను అప్రసన్నంగా. చేతిలో కాఫీగ్లాసు అత్తగారికి అందించి వరండాలోకి వచ్చాను.

నా ధోరణి గమనించకుండానే “అమ్మా! బుజ్జమ్మని పంపించమ్మా” అంది పుల్లమ్మ. ఈ మధ్య చదువుకుంటున్న బుజ్జమ్మని మధ్యలో పంపించమంటూ కొద్ది రోజులుగా ఆమె వస్తూనే ఉంది. నేను పనుల హడావుడిలో “సరే” అని పంపిస్తూనే ఉన్నాను. ఇంట్లో కాస్త స్థిమితం దొరికాక పుల్లమ్మని విషయమేంటో అడగొచ్చని ఊరుకున్నాను.

కంటి ఆవరేషన్

చేయించేందుకు స్వంత ఊరి నుండి తీసుకు వచ్చిన అత్తగార్ని హాస్పిటల్‌కి తీసుకువెళ్లి పరీక్షలు చేయించటం, ఆ పైన ఆపరేషన్, ఊళ్లో ఉన్న చుట్టాలు ఒక్కొక్కరుగా వచ్చి ఆవిడని చూసివెళ్లటం, వాళ్లకి మర్యాదలు, ఈ పనుల్లో పడి సాయంత్రాలు చదువు కుందుకొచ్చే పిల్లల్ని వాళ్ల మానాన వాళ్లని వదిలిపెడుతున్నాను. ఏదైనా డౌటు ఉంటే వచ్చి అడగమని చెప్పి నా పనుల్లో మునిగిపోతున్నాను.

మా కాలనీ ఊరికి కొంచెం దూరంగా ఉండేది ఒకప్పుడు. ఖాళీ స్థలాలు ఎక్కువ కనిపించేవి. ఎల్లలు లేని గాలి నిరంతరం మమ్మల్ని చుట్టుకుని మాతో ఆటలు ఆడుతుండేది. అలాంటిది ఆ గాలిని ఇక ఈ వైపుగా రావద్దని హద్దుగీసి ఎక్కడికో చిరునామా తెలియని ప్రాంతానికి వలస పంపేసి ఇప్పుడు ఆ స్థలాలు, చెట్లు మాయమై అపార్థమెంటుగా మారిపోతున్నాయి. రాజధాని ఊళ్లోకి వచ్చేసిందని అంతస్తులుగా

కట్టేస్తున్న ఈ ఇళ్లు ఎవరికోసమో ఇంకా ఖాయంగా మాత్రం ఎవరికీ తెలియదు. అందాకా “టు లెట్” బోర్డులని అలంకరించు కుని అలా నిలబడిపోయి ఉన్నాయి ఆ కట్టడాలు.

అదిగో ఆ కట్టడాల మధ్య ఆ భవన నిర్మాణాకోసం తరలివచ్చిన సంసారాలు, పిల్లలు, వాళ్లలో స్కూలుకి వెళ్లే పిల్లలు, వెళ్లని పిల్లలు వాళ్ల చదువులో కొంచెం సాయం చేస్తానని సాంత్రమయ్యేసరికి ఇంటిముందు వరండాలో చేరతారు. అలా వచ్చేవాళ్లలో బుజ్జమ్మ కూడా ఉంది. తెలివైన పిల్ల. ఐదో క్లాసుకొచ్చింది. పుల్లమ్మ మనవరాలు ఆ అమ్మాయి.

కాలనీలో ఎవరికి ఏపని చేసిపెట్టాలన్నా పుల్లమ్మే. ఎప్పుడో మూడు, నాలుగు తరాల క్రితం శ్రీకాకుళం నుండి వచ్చి ఈ ప్రక్క స్థిరపడ్డారని చెప్పే పుల్లమ్మ ఇప్పటికీ కుడిపైట వేస్తుంది. ముక్కుకి అడ్డబేసరి పెడుతుంది. ఇంతకు మించి ఆ ఆనవాళ్లు ఎక్కువ కనిపించవు. అప్పుడప్పుడు మాటల్లో ఒకటో ఆరో తమదైన పూర్వపు యాస కనబడుతుంటుంది. సాధారణంగా అటు శ్రీకాకుళం నుండి ఇటు కృష్ణా, గుంటూరు వరకు ఉన్న అన్ని జిల్లాల భాషల్ని కలిపి మాట్లాడేస్తూంటుంది. క్రొత్తలో మాత్రం ఎవరీమె, ఎక్కణ్ణుంచి వచ్చింది అని చిత్రంగా అనిపించేది.

నేను ఈ కాలనీకి వచ్చిన క్రొత్తలో గమనిస్తూ ఉండేదాన్ని, పుల్లమ్మ తెల్లారేసరికి ఆకుకూరల గంపతో వచ్చి ఇంటింటికి వాడుకగా ఇచ్చి, గంప ఖాళీ చేసుకుని పనుల్లో జొరబడేది. ఎంతో శాంతంగా, నమ్మకంగా అందరి ఇళ్లలో ఇంటి మనిషిలా కలిసిపోయేది. ప్రక్కింటి సరోజినిగారి అత్తగారు తొంభైయ్యో పడిలో పడింది. ఆవిడకి కావలసినవి అందించి స్నానం చేసేందుకు సాయం చేసి ఆవిడని కాచుకునేది. ఆవిడ తన గదిలో కుర్చీలో కూర్చుని భగవన్నామ స్మరణ చేసుకుంటూంటే, సరోజినిగారికి ఆవిడని అప్పజెప్పి మరో పని అందుకునేది.

కాలనీలో ఎవరికైనా బావు లేదన్నా చిన్న కష్టం వచ్చిందని తెలిసినా తన పనులు పక్కన పెట్టి వెళ్లి నాలుగు మంచిమాటలు చెప్పి ధైర్యం చెప్పేది. “దిగులు పడమాకు తల్లీ, ఆ దురగమ్మ చూసుకుంటుందిగా” అంటుంది నమ్మకంగా “నీ వనులు కాకుండా అందరి మంచి చెడ్డలూ చూసేందుకు ఎక్కడనుంచి ఓపిక వస్తోంది” అని అడిగితే, “ఒక్క మంచిమాట చెబితే ధైర్యం వస్తుంది కదమ్మా” అంటుంది.

వీధి చివర మిషనుకుట్టే మస్తాను కొడుక్కి ఆరోగ్యం బావులేదంటే నాలుగు శుక్రవారాలు ఉపవాసాలు చేసింది. ఆమె నా కంటికి ఎప్పుడూ ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తూనే ఉంటుంది. పుల్లమ్మ ముఖం మీద నిత్యం పరుచుకునే చిరునవ్వు జీవితంపట్ల, తన చుట్టూ ఉండే జనంపట్ల ఆమెకున్న ప్రేమని చెబుతుంది. ఎవరి బాధ చూసినా తన బాధే అనుకుంటుంది. అంతకుమించి తనకంటూ బాధలే లేవంటుంది. ఒక వేదాంతి కనిపిస్తుంది నాకైతే ఆమెలో.

ఎప్పుడైనా సాయంత్రాలు పనులు ముగించుకుని వెళ్ళేప్పుడు ఆమె ముఖంలో అలసట చూసినవాళ్లు “ఇంకా ఎందుకు ఈ

వయసులో కష్టపడతావ్? ఇంటోల కూర్చుంటే పిల్లలు వాళ్లతో పాటు నీకూ ఒక ముద్ద పెట్టకపోతారా?” అని అడిగితే మాత్రం ఊరుకోదు.

“అళ్ల తిప్పలు ఆళ్లు పడుతున్నారు. నా కాలు సెయ్యి బాగుండాలే కానీ బతికినన్నాళ్లూ ఇలా పని సేసుకుంటేనే నాకూ బాగుంటాదమ్మా” అంటూ చెబుతుంది.

కాలనీలో చేసే జెండా పండుగకీ, వినాయకుడి పండుగకీ అలంకరించేందుకు మామిడాకులు తెచ్చే పని తనమీద పెట్టుకుంటుంది. సంతర్పణనాడు భోజనాలు ఖర్చుకి తన కుటుంబం పేరు చెప్పి ఐదు వందలు ఇస్తుంది. తనకి పనిపాటలు ఇచ్చి, జీతాన్నీ, జీవితాన్ని ఇచ్చే వాళ్లదగ్గర ఎప్పుడూ తీసుకోవటం కాదు, అక్కడ నలుగురూ కలిసి అందరికోసం చేసే పండుగలో తను కూడా ఏదైనా చెయ్యాలి అని తాపత్రయ పడుతుంది.

చుట్టం చూపుగా కూతురింటికి వెళ్లి, వస్తూ మనవరాలిని తన కూడా తెచ్చేసుకుంది. కూతురు ముగ్గురు పిల్లలతో చేసుకోలేదని, అందుకే తీసుకొచ్చేనని చెప్పింది. “ఇదిగో సొర్నమ్మా, నీ పిల్లలతో పాటు కూకోపెట్టి, బుజ్జమ్మని కూస్త సదివించమ్మా” అంటూ ఆరోజే నాకు పిల్లని అప్పగించింది.

“సొర్నమ్మా, నువ్వు సాయంకాలం డ్యూటీ నుండి వచ్చేక దీన్ని సదివించే పూచీ నీదే. అక్కడ అల్లుడు, ఇయ్యపురాలు ఇన్నాళ్లూ నా కూతుర్ని కాల్చుకు తిన్నారు. ఇప్పుడు ఆడపిల్లగా పుట్టిందని దీన్ని ఇంస పెడుతున్నారు. ఇస్కూలుకి పంపక్కర్లేదని తీర్మానం చేసేరు. రేపు ఈ పిల్ల ఎలా బతుకుతందన్న ఆలోచన లేకపోయే. ఆనాడు నా కూతుర్ని సదివించుకోలేక పోయాను. పిల్లకి పెళ్లిసెయ్యాల అంటూ మా ఆమన నామాటిన్నాడు కాదు. బుజ్జమ్మని బడికి అంపకపోతే ఈ కాలానికి ఎట్లా? అందుకే తీసుకొచ్చేసా.

నా కొడుకు, కోడలు గొడవెట్టేరు వాళ్ల

నా కొడుకు, కోడలు గొడవెట్టేరు వాళ్ల మీదకి ఈ కొత్త బరువు తీసుకొచ్చేనని. నేను ఉండగా పిల్ల బరువు మీమీదకి రాదు అని గట్టిగా సెప్పేక ఊరుకున్నారు. పిల్లది స్కూలు నుండి వచ్చే సరికి వాళ్ల అత్త పనులు పురమాయిస్తాంది. పోనీలే, పనిపాటలు నేర్చుకోవాల్సిందే. తల్లి దగ్గరైనా సెయ్యాల్సిందే కదా. కాసేపు నీ దగ్గరకంపితే నువ్వే ఎట్టైనా సదివిస్తావని ఆశ. నీ బుణం తీర్చుకుంటాలే తల్లీ” నిట్టూర్చింది. అదిగో, ఆ ఆత్మగౌరవం పుల్లమ్మని ప్రత్యేకం చేసింది. చదువుకున్న ఎంతోమంది కంటే విశాలంగా ఆలోచిస్తుంది.

మీదకి ఈ కొత్త బరువు తీసుకొచ్చేనని. నేను ఉండగా పిల్ల బరువు మీమీదకి రాదు అని గట్టిగా సెప్పేక ఊరుకున్నారు. పిల్లది స్కూలు నుండి వచ్చే సరికి వాళ్ల అత్త పనులు పురమాయిస్తాంది. పోనీలే, పనిపాటలు నేర్చుకోవాల్సిందే. తల్లి దగ్గరైనా సెయ్యాల్సిందే కదా. కాసేపు నీ దగ్గరకంపితే నువ్వే ఎట్టైనా సదివిస్తావని ఆశ. నీ బుణం తీర్చుకుంటాలే తల్లీ” నిట్టూర్చింది. అదిగో, ఆ ఆత్మగౌరవం పుల్లమ్మని ప్రత్యేకం చేసింది. చదువుకున్న ఎంతోమంది కంటే విశాలంగా ఆలోచిస్తుంది.

పాస్టర్ గారి భార్య జ్యోతి జారిపడి కాలు ప్రాక్చర్ అయితే వెళ్లి ఆవిడకి సేవ చెయ్యటం ఒక ఎత్తు, “జోతమ్మా, నీకు బదులు ఆదివోరాలు చర్చికి నేనెళ్లి ఏసయ్యను కొలుస్తాను” అంటూ ధైర్యం చెప్పేది. ఆదివారాలు తొదరగా వనులు ముగించుకుని చర్చికి వెళ్లి ప్రార్థన చేసేది. “ఏ మతమైతే ఏమిటి, అందరు దేవుళ్లూ ఒకటికాదు?” అంటుంది. “మనుషులం మనమంతా ఒకటి కాదా, ఒక రక్తం కాదా? మరైతే దేవుడు మాత్రం ఒకడుకాదా?”. అంటూ వాదించేది, చర్చికి వెళ్తున్న తనను చూసి విమర్శించే వాళ్లని.

బుజ్జి బుద్ధిమంతురాలు. సాయంకాలం క్లాసుకొచ్చే పిల్లలందరిలో తీరువైన పిల్ల. ఇచ్చిన పాఠం చక్కగా చదువుకొచ్చేది. ఎప్పటి పాఠాలు అప్పుడే అడిగి తెలుసుకునేది. దగ్గర దగ్గర తొమ్మిదేళ్లుంటాయి. వయసుకు మించిన అవగాహన ఉంది. తన ఇష్టా యిష్టాలతో సంబంధం లేకుండా అమ్మమ్మ తీసుకొచ్చేసేక, తల్లికి దూరంగా ఉండేందుకు అలవాటు పడిపోయింది.

రోజూ సాయంత్రం చదువు పూర్తి చేసుకుని పొందిగ్గా పుస్తకాలు సర్దుకుని, నేను వెళ్లమంటానేమో అని చూస్తుంది. కాటుక పులుముకున్న చురుకైన కళ్లు, ఒత్తైన జడలో ఏ మందారమో, నందివర్ధనమో పెట్టుకోవటం మరిచిపోదు. మిగిలిన పిల్లలు చదువు పట్ల బుజ్జమ్మంత శ్రద్ధ చూపించరు. చదవకపోతే నేను కోప్పడతానని భయంతో ఎలాగోలా చదువుకోవలసినది ముగించుకుని వెళ్లిపోతారు.

చదువులు ముగిస్తూ, సాయంకాలం వంట పనులు మొదలెట్టుకునే నన్ను బుజ్జమ్మ గమనిస్తూ ఉంటుంది. అప్పుడప్పుడు బుజ్జమ్మ చెప్పిన కబుర్లు బట్టి ఆమెకు ఇంటికెళ్లే ఏమీ తోచదు. అమ్మమ్మ ఏవో పనులు చేసుకంటూ ఉంటుంది. అత్త టి.వి.దగ్గర ఉంటుంది. మామయ్య కొడుకు ఇంకా చిన్నవాడు కావటంతో తల్లి ఒళ్లో కూర్చుని వాడు కూడా టి.వి చూస్తూ ఉంటాడు.

“బుజ్జీ, ఏవైనా కబుర్లు చెప్పు” అంటే, స్కూల్లో టీచర్లు ఏం చెబుతున్నారో, తోటి పిల్లలు ఎలా చదువుతున్నారో చెబుతుంది. అప్పుడప్పుడు “తనక్కూడా తన స్నేహితురాళ్ల లాగా లంచ్ పిరియడ్లో అమ్మ భోజనం తెస్తే ఎంత బావుంటుందో” అని కూడా చెప్పేస్తుంది. అలా చెప్పినప్పుడు నేనేమను కుంటానో అని గబుక్కున తన వాల్చు కుంటుంది. పొద్దున్నే స్కూలుకెళ్లేలోపు అమ్మమ్మ వంట కాకపోతే మధ్యాహ్నం అమ్మమ్మే భోజనం పట్టుకుని స్కూలు కొస్తుందని, తన స్నేహితురాళ్లెవ్వరికీ అమ్మమ్మలు తెచ్చివ్వరనీ అంతలోనే గర్వంగా చెబుతుంది. చీకటి పడకుండా అమ్మమ్మ

రమ్మందని చెప్పి భుజాన బ్యాగ్ తగిలించు కుని ఇంటికి బయలుదేరుతుంది.

ఎపుడైనా తనంతట తానే కబుర్లు చెబుతుంటుంది, తమ ఊళ్లో ఇంటి దగ్గరైతే తమ్ముళ్ల ఉంటారని, వాళ్లని ఆడించటం తన పని అని చెబుతుంది. పెద్ద తమ్ముడు చంటిగాడు పెన్నిల్ సరిగా పట్టుకోడని, రాయటం సరిగా రాదని, అందుకే దగ్గర కూర్చోబెట్టుకుని వాణ్ణి చదివించేదాన్నని

చెబుతుంది. తను బాగా చదువుకుని పెద్దయ్యాక వాణ్ణి, చిన్న తమ్ముణ్ణి చదివించాలని తన పథకాలు అన్నీ నాకు చెబుతుంది. ఆ పని మనసు ఇంటి దగ్గరున్న తల్లి, తమ్ముళ్ల చుట్టూ తిరుగుతోందని అర్థమవుతూ ఉన్నా ఏమీ చెయ్యలేను. వాళ్లగురించి, ఊరు గురించి చెప్పేప్పుడు ఆ చురుకైన కళ్లు మరింత మెరుస్తూంటాయి. కానీ తండ్రి మాటే ఎత్తదు. మామ్మ ఎప్పుడూ

కసురుతూ ఉంటుందనీ, తన పుస్తకాలు ఎసిరేస్తూందని చెబుతుంది.

మనవరాల్ని ఈసడించుకునే అల్లుణ్ణి, వియ్యపురాల్ని కాదని పుల్లమ్మ బుజ్జిని తీసుకొచ్చేసింది. ఆ పసిపిల్లను పెంచగలిగే శక్తి తన వయసుకు ఉందో లేదో కూడా ఆలోచించుకోలేదు.

(మిగతా తరువాయి సంచికలో)

మానికొండ సూర్యావతి 23వ వర్ధంతి సందర్భంగా నివాళి

2002 జూలై 4 మహిళా ఉద్యమ కారిణి మానికొండ సూర్యావతిగారి వర్ధంతి రోజున ప్రారంభించిన చైతన్యమాసవి దాదాపు 15 సంవత్సరాలుగా దినదిన ప్రవర్ధమానమై విరాజిల్లుతోంది. ఆమె వర్ధంతి సందర్భంగా మానవి సంస్కరణ.

కృష్ణాజిల్లా గన్నవరం తాలూకా ఇందుపల్లి గ్రామంలో 1921వ సంవత్సరంలో సంపన్న కుటుంబంలో సూర్యావతి గారు జన్మించారు. ఆమెకు 16 సంవత్సరాల వయసులోనే మానికొండ సుబ్బారావుగారితో వివాహం అయింది. ఆమె బాల్యం, చదువు ఆమె పిన తండ్రి కడియాల గోపాలరావుగారి ఇంట్లో జరిగింది. వారి ఇల్లు రాజకీయ సమావేశాలతో ఎప్పుడూ కోలాహలంగా వుండేది. మహాత్మాగాంధీ గారి పిలుపు ద్వారా మహిళలందరూ ఉత్తేజితలై స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో భారీ ఎత్తున పాల్గొన్నారు. మహిళా సంఘాలు స్థాపించారు. సూర్యావతిగారి పిన తండ్రి ప్రోద్బలంతో 1936లో కృష్ణా జిల్లాలో కూడా మహిళా సంఘం ఏర్పాటైంది. దానికి సూర్యావతి గారు కార్యదర్శిగా ఎన్నికయ్యారు. స్త్రీలకు విద్యా సౌకర్యాలు కల్పించాలని, పురుషులతో పాటు సమాన వేతనం ఇవ్వాలని వారికి ఆస్తి హక్కు కల్పించాలని, ప్రసూతి ఆనుపత్రులు, వ్యక్తిగత మరుగుదొడ్లు కట్టించాలని బ్రిటీషు ప్రభుత్వానికి తీర్మానాలు మహిళా సంఘాల తరపున పంపించారు. వీటికై అనేక ఉద్యమాలు జరిగాయి. అప్పట్లో కొన్ని కుటుంబాల్లో ఘోషా పద్ధతి అమలులో ఉండేది. స్త్రీలు బయటకు వెళితే ఎడ్ల బండ్లకు తెరలు కట్టుకొని వెళ్లేవారు. చదువు వలన స్త్రీలో తిరుగుబాటు ధోరణి వస్తుందని, చెడిపోతుందని భావించేవారు. కన్యాశుల్కం పద్ధతి కూడా వుండేది. మద్యతరగతి స్త్రీలు బయట ఉపాధి పనులకు పోరాదని ఆంక్షలు ఉండేవి. వీటన్నింటికీ వ్యతిరేకంగా సూర్యావతి గారు పోరాటం జరిపారు. పురుళ్లు కూడా నాటు మంత్రసానులతో ఇంటి వద్దనే జరిపించేవారు. దానివల్ల సరైన వైద్యం అందక తల్లి బిడ్డలిద్దరూ మరణించేవారు. వీటన్నింటినీ ఆమె ఎదిరించారు. చదువు ఉద్యోగాలు పురుషులకు మాత్రమేనని ఆడపిల్లలకు చదువు అనవసరం అని వివాహాలు కూడా ఆడపిల్లల ఇష్టాలు తెలుసుకోకుండా పెద్దలే నిర్ణయించేవారు. భర్త చెడు తిరు

గుళ్లు, వ్యసనాలు గురించి భార్య మాట్లాడే అవకాశాలే ఉండేవి కావు. మౌనంగానే భరించవలసి వచ్చేది. వీటన్నింటినీ ఎదిరించే ఉద్యమాలు చేస్తే ఆ రోజుల్లో పురుషులే కాదు కొంత మంది స్త్రీలు కూడా చీత్కరించేవారు. అయినా అవమానాలు చీదరింపులకు బెదరకుండా సమసమాజ నిర్మాణానికి ఆమె పూనుకున్నారు. అలాగే కొన్ని సాంఘిక దురాచారాలకు ఎదురు నిలిచి పోరాడారు. స్త్రీల సమస్యల పరిష్కారం మరియు మహిళా చైతన్యం లేకుండా సమాజం మారదని గ్రహించి తమ కుటుంబ మహిళలకు కూడా తర్ఫీదునిచ్చి మహిళా కార్యకర్తలుగా కమ్యూనిస్టు పార్టీ తయారు చేసింది. వారందరి స్ఫూర్తితో సనాతన మహిళలు కూడా ఉద్యమాలలో పోరాటాలలో పాల్గొనే వారు. సూర్యావతిగారు 1958లో ఎం.ఎల్.సీగా ఎన్నికయి శాశన మండలిలో ప్రజాసమస్యల పరిష్కారానికై కృషి చేశారు. 1987లో ఉంగుటూరు మండల అధ్యక్షురాలిగా ఎన్నికయ్యారు. గ్రామాలలో మరుగుదొడ్ల సమస్యలు, బుడమేరు వరదల సమయంలో ప్రజల బాదలను చూసి ముంపు నివరణకై చర్యలు తీసుకొని దేశంలో ఎక్కడా లేని విధంగా 1,810వ్యక్తిగత మరుగుదొడ్ల నిర్మాణం చేపట్టారు. తన ఆరోగ్యం కూడా లెక్క చేయకుండా నిస్వార్థంగా ప్రజల సమస్యలు పరిష్కరించారు. సారా వ్యతిరేక ఉద్యమానికి కమిటీని వేసి మహిళా సంఘాలను, స్వచ్ఛంద సంస్థలను కలిపి పెద్ద ఎత్తున పోరాటం చేశారు. జీవిత పర్యంతం పీడిత ప్రజల విముక్తికై అలుపెరగని కృషి చేశారు. ఈమె నిడారంబరతే ఆమెకు అలంకారం.

సామాన్యులకు వ్యతిరేకం - సంపన్నులకు అనుకూల జి.ఎస్.టి.

స్పందన

- గుడిపాటి నరసింహారావు

కేవలం డిజిటల్ లావాదేవీల ద్వారా పేటిఎం లాంటి వారి వ్యాపార లాభాల కోసమే ప్రకటించిన పెద్దనోట్ల రద్దుకు కొనసాగింపుగానే కేంద్రం జి.ఎస్.టి (వస్తు సేవల పన్ను) విధానాన్ని అమలులోకి తీసుకు వస్తున్నది. ఎక్సైజు, సేల్స్ టాక్సుల స్థానంలో దీన్ని తీసుకువచ్చామని దీంతో సరుకుల మీద ఒకేరకం పన్నులు పడతాయని దాంతో ధరలు తగ్గుతాయని కేంద్ర మంత్రులు, కొందరు కార్పొరేట్ మేధావులు ఊరించారు. గత కాంగ్రెస్ పాలనలో జిఎస్టి తేవాలని చూసినప్పుడు దాన్ని తీవ్రంగా వ్యతిరేకించిన మోడీ గారి పార్టీ ఇప్పుడు దాన్ని గొప్పదంటూ అమలు చేయబోతున్నది. పన్నుల రేట్లు పెంచడమే కాదు గతంలో పన్నులు లేని విద్య, వస్త్రాలు, ఔషధాలు, వృత్తిదారుల సేవల మీద కూడా పన్నులు వేస్తున్నారు.

1950 నాటికి కేవలం 15 సరుకుల మీద మాత్రమే పన్నులు వుండేవి. మిగతా సరుకుల మీద పన్నులు లేవు. కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆదాయంలో కూడా ఆనాడు పరోక్ష పన్నుల వాటా 15% గానే వుండేవి. ప్రత్యక్ష పన్నులు అంటే ఆదాయాలు, ఆస్తులు మీద వేసే పన్నులు 85 శాతంగా వుండేవి. ప్రస్తుతానికి అవి ఉల్టా అయ్యాయి. నేడు 1250 రకాల సరుకులు వాడకంలో వున్నాయనుకుంటే అన్నింటి మీదా పన్నులు అందునా పరోక్ష పన్నులు వేసి జనం జేబులు కొడుతున్నాయి ప్రభుత్వాలు. 3 సంవత్సరాల నాడు కొందరు ఆర్.ఎస్.ఎస్. వారు పన్నులే లేని వ్యవస్థ కావాలంటూ ప్రజాభిప్రాయం కూడగడు తున్నామంటూ సోషల్ మీడియాలో ప్రచారం

చేసారు. కానీ జి.ఎస్.టి. విధానంతో అందరి మీదా మీద భారాలు మోపుతున్నారు. వినియోగదారుడే రాజు అంటూ చేసే పని ఇదన్నమాట.

పేదల జేబులకు చిల్లు - నల్లబజారుకు, దొంగలెక్కలకు ఊతం

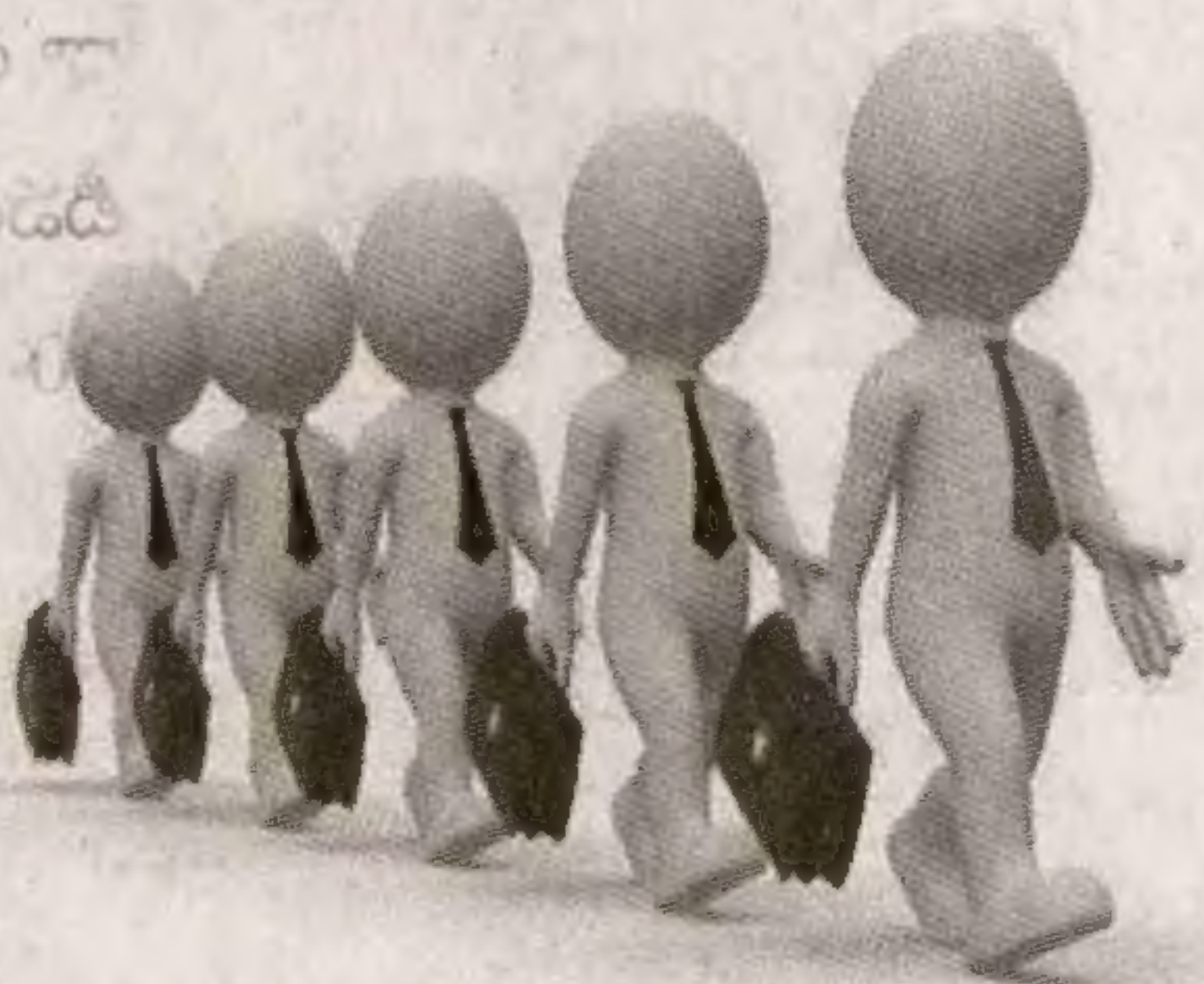
సరుకులు తయారయిన సందర్భంగా ఉత్పత్తి స్థలంలో వేసే పన్నులను ఎక్సైజు పన్నులు అంటారు. అవి కేంద్ర, రాష్ట్ర పన్నులుగా కూడా వుంటాయి. తయారయిన సరుకులు అమ్మకం జరిగే హోల్ సేటు, రిటైలు వ్యాపారుల వద్ద వుండగా వేసే

కింద అంటే రెండు, మూడు రకాల పన్నులు కలిపి జి.ఎస్.టి.గా అమలు చేయబో తున్నారు. వీటి వలన సరుకుల ధరలు తగ్గక పోగా పెరిగే పరిస్థితి ఏర్పడు తోంది. సామాన్యులు వాడే సరుకులు మీద ఎక్కువ పన్ను ప్రతిపాదనలలో వున్నాయి. ప్రజలందరూ వాడే సరుకుల మీద పన్నులు ఎక్కువగా వున్నాయి. దాంతో ఉత్పత్తిదారులు లేదా అమ్మకందారులైన వ్యాపారులు పన్నులు ఎక్కువగా చెల్లించ వలసి వస్తుంది. వ్యాపారులు ముందుగానే పన్నులు లెక్క కట్టి లాభాలు తగ్గకుండా

వుండే విధంగా తయారీ సరుకులు లేదా అమ్మే సరుకుల సంఖ్యను, ధరలను లెక్కలలో చూపించే పరిస్థితి బాగా పెరుగుతుంది. దాంతో బ్లాక్ మార్కెట్ లేదా దొంగలెక్కల ద్వారా ప్రభుత్వానికి రిటర్నులు సమర్పించుతారు. ఫలితంగా అందరి దగ్గిరా నిక్కచ్చిగా

పన్నులు వసూలుకు జిఎస్టి అనేది వట్టి మాటగానే మిగిలిపోతుంది. లెక్కల తేడాలను చెక్ చేసే యంత్రాంగం బలంగా లేని ఇండియాలో జిఎస్టి గురించి చెపుతున్న ఉపయోగాలు తక్కువే. పన్నులు రేట్లు పెంచిన కారణంగా తాగిన వాడే కట్టాలి తాడిచెట్టు పన్ను అన్నట్టు ఆయా సరుకులు వాడే పేదల, మధ్యతరగతి ప్రజల జేబులలోని డబ్బులకు మరింత చిల్లులు పడే పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది.

రాష్ట్రాల హక్కుల హరింపు - సంక్షేమ రాజ్య స్ఫూర్తికి దెబ్బ

**Are you
ready
for
GST?**

పన్నులను అమ్మకం పన్ను అని, వ్యాపార పన్ను అని లేదా ఇటీవల వాల్యూ ఏడెడ్ టాక్సు (వ్యాట్) అంటూ పిలుస్తున్నారు. ఇవి రాష్ట్రంనుబట్టి వేరు వేరుగా వుంటున్నాయి. ప్రజానుకూల విధానాలను అమలు జరిపే పార్టీలు ప్రభుత్వాలను నడిపే పార్టీలు వున్న చోట ఈ పన్ను తక్కువగాను ప్రజావ్యతిరేక స్వభావంతో వుంటూ పెట్టుబడిదారీ, భూస్వామ్య అనుకూల పార్టీలు బరితెగించి వ్యవహరించే చోట ఈ పన్నులు ఎక్కువగాను వుంటున్నాయి. వ్యాట్ నిర్ణయం మీద కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అజమాయిషీ లేదు. ఇప్పుడు అన్నిరకాల పన్నులను కలిపి ఒకటే పన్ను

ఇప్పటివరకూ వున్న విధానాలతో వివిధ రాష్ట్రాలలో పన్నుల విధానాలు వేరు వేరుగా వున్నాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ కంటే డీజిలు మీద వ్యాట్ తమిళనాడు, కర్ణాటకలలో తక్కువ. వినోద పన్నులు కొన్ని రాష్ట్రాలలో లేవు. అనేక సరుకుల మీద తక్కువ పన్నులు వున్నాయి. ఆయా రాష్ట్రములలో పరిస్థితులు వేరు వేరుగా వుండేవి. ఇకపై అటువంటి విచక్షణ అమలు జరిపే అవకాశం లేదు. అదేవిధంగా అమ్మకం లేదా వ్యాపార పన్నులు నేరుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు వచ్చేవి. ఇకపై పన్నులన్నీ కేంద్ర ప్రభుత్వానికే చేరతాయి. దాంతో రాష్ట్రాలు కేంద్రంను దేహీ అని అడుక్కునే స్థితి పెరుగుతుంది. రాజకీయ కారణాలతో పన్నులలో వాటాలు కేటాయింపులు జరిగే పరిస్థితి బాగా పెరిగిపోతుంది. కేంద్ర ప్రభుత్వ పెత్తనం మరింత పెరుగుతుందని నిపుణుల అంచనా. సంక్షేమ రాజ్య విధానానికి తూట్లు :

జిఎస్ టీ తో 28% పన్నులు వేస్తారు. వాటిలో సామాన్యలు వాడే సరుకులు మీదే ఎక్కువ పన్నులు పడనున్నాయి. ప్రభుత్వం సామాన్యల మీద భారాలు తగ్గించి రాయితీలు కల్పించే విధానం దీనితో ఒడిగట్టుకు పోయే ప్రమాదం ఏర్పడుతుంది. మోడీ, చంద్రబాబు లాంటి వారు అనేక సందర్భాలలో ఆదర్శంగా చూపించే మలేషియాలో 6%, థాయిలాండ్ లో 7%, అరబ్ లో 5%, మయన్మార్ లో 3%, కువైట్ లో 5%, జపాన్ లో 8% కొరియాలో 10% మాత్రమే వుండగా మన దేశంలో 28% వరకూ జిఎస్ టీ అమలు కాబోతుంది. మందుల మీద 12%, పెయింట్లు, వాల్ ఫిటింగ్లు, సిరామిక్ టైల్స్, టెంపర్ గ్లాసుల మీద గతానికంటే పెంచి 28% వేస్తారు. అల్యూమినియం పరికరాలకు 18.5 నుండి 28కి, అసలు లేని అగరబత్తీలకు 5%, నిల్వ చేసిన కూరగాయల మీద 12%, నెయ్యి మీద 6 నుండి 12%కి పెంచారు. లెదర్ బ్యాగుల

మరో ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే జనం మీద పన్నుల భారం వేసి ఆ డబ్బులు దేనికి ఖర్చు పెడుతున్నారు అనేది చూస్తే పెట్టుబడిదారులకు రాయితీలు గాను, వారు ప్రభుత్వంకు పన్నులు ఎగ్జిట్టినా లోటు పూడ్చేందుకు, వారు బ్యాంకులకు బకాయిలు పడితే ఆ మేరకు నిధులను బ్యాంకులకు ఇచ్చేందుకు కేటాయించు తున్నారు. ప్రజలకు ఇచ్చే ప్రతి సేవ మీద పన్నులు వేయడం లేదా యూజర్ చార్జీలు వసూలు చేస్తున్నారు. ఇటీవల యూజర్ చార్జీలు వేసే సేవల సంఖ్య 300 దాటింది. అవన్నీ గతంలో ప్రజలకు ఉచితంగా లభించిన సేవలే. ఉదాహరణకు జనన, మరణ, కుల, నివాస, ఆదాయ ధృవీకరణ పత్రాలన్నీ గతంలో ఉచితం ఇప్పుడు మీసేవలో చార్జీలు వేస్తున్నారు. మీసేవా చార్జీలలో ప్రభుత్వానికి చెల్లించేదే ముఖ్యమైన భాగం. కరెంటు, బస్సు చార్జీలలో కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పన్నులున్నాయి. బస్సు చార్జీలలో 23% రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పన్నుగా వున్నాయి.

మీద గతంలో 6% వుండగా 28% వేస్తారు. ఆహార సరుకుల మీద పన్ను లేదంటూనే ప్యాకింగ్ బ్రాండ్ అయితే పన్ను వేస్తారు. ఈ విధంగా ఎక్కువ సరుకుల మీద పన్నులు పెంచారు. జిఎస్ టీలో పన్ను రేట్లు మీద అనేక వ్యాపార సంఘాల వారు ఆందోళనలు చేస్తారు. 133 సరుకుల మీద భారం వుందని అంటే 66 మాత్రం తగ్గించారు. మిగతావి అలానే వున్నాయి. వాటిలో వస్త్రాల ముడిసరుకు మీద 18%, రెడీమేడ్ బట్టల మీద 12% పన్నులు అమలు చేస్తామంటున్నారు. దేశమంతటా వస్త్ర వ్యాపారులు బంద్ పాటించి నిరసన తెలిపారు. ఇది కాకుండా డీజిలు, పెట్రోలు మీద 33% ఇతర పన్నులు. అంటే వాటిని వినియోగించే రవాణా ఖర్చుతో భారం మరింత పెరుగుతుంది. అంటే అంత పెద్దమొత్తంలో ప్రజల నుండి పన్నులు గుంజే ప్రభుత్వం పేదలకు ఇచ్చే సంక్షేమ పథకాలలో కోతలు పెడుతోంది. పౌరపంపిణీ వ్యవస్థ మీద కోతలు చూస్తున్నాం. బియ్యం తప్ప ఇతర సరుకులు ఇవ్వడం లేదు. దాంతో ప్రజాసంక్షేమం అనేది ఇబ్బందులలో పడుతుంది.

మరో ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే జనం మీద పన్నుల భారం వేసి ఆ డబ్బులు దేనికి ఖర్చు పెడుతున్నారు అనేది చూస్తే

పెట్టుబడిదారులకు రాయితీలు గాను, వారు ప్రభుత్వంకు పన్నులు ఎగ్జిట్టినా లోటు పూడ్చేందుకు, వారు బ్యాంకులకు బకాయిలు పడితే ఆ మేరకు నిధులను బ్యాంకులకు ఇచ్చేందుకు కేటాయించు తున్నారు. ప్రజలకు ఇచ్చే ప్రతి సేవ మీద పన్నులు వేయడం లేదా యూజర్ చార్జీలు వసూలు చేస్తున్నారు. ఇటీవల యూజర్ చార్జీలు వేసే సేవల సంఖ్య 300 దాటింది. అవన్నీ గతంలో ప్రజలకు ఉచితంగా లభించిన సేవలే. ఉదాహరణకు జనన, మరణ, కుల, నివాస, ఆదాయ ధృవీకరణ పత్రాలన్నీ గతంలో ఉచితం ఇప్పుడు మీసేవలో చార్జీలు వేస్తున్నారు. మీసేవా చార్జీలలో ప్రభుత్వానికి చెల్లించేదే ముఖ్యమైన భాగం. కరెంటు, బస్సు చార్జీలలో కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పన్నులున్నాయి. బస్సు చార్జీలలో 23% రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పన్నుగా వున్నాయి.

2 సంవత్సరాల నాడు కొందరు మీడియాలో పన్నులు లేని ప్రభుత్వం మోడీ నాయకత్వంలో వనిచేయబోతుందని పోస్టింగులు పెట్టారు. వారిప్పుడు ఇప్పుడు తమ వాదనలు వినిపించడం అవసరం. రాబోయే రోజులలో పెరిగే ధరల భారాలకు వ్యతిరేకంగా సామాన్య, మధ్యతరగతి వారంతా ఆందోళన బాట పట్టాల్సిన అవసరం కలుగుతుంది.

చట్టాలు

ఐ.పి.సి 498 ఎ సెక్షన్లు

- అల్లూరి మన్మోహని

స్వతంత్ర భారత మహిళల రక్షణకై, ఐ.పి.సి 498 ఎ సెక్షన్లు అఖిల భారత ప్రజాతంత్ర మహిళా సంఘం సాధించి ఇచ్చిన గొప్పవరం.

అది 1983 నవంబరు నెల ఐదవ (ఎఐడిడబ్ల్యుఎ) కేంద్రకమిటీ పిలుపు. దేశంలోని రాష్ట్ర (ఐదవ) కమిటీలన్నీ తక్షణమే కదిలి భారత ప్రజలందరితో, వరకట్న హింసల నుండి స్త్రీల రక్షణ కోరుతూ అప్పటి ప్రధాని ఇందిరాగాంధీ గారికి పోస్టులో ఉత్తరాలు వ్రాయించే కార్యక్రమం.

అదే దేశంలో స్వతంత్రం వచ్చాక భారత ప్రజలు దేశ ప్రధానికి, స్వయంగా ఉత్తరాలు వ్రాసుకునే సువర్ణవకాశం, ఐదవ మహిళా సంస్థ దేశ చరిత్రలో అదే దేశ వ్యాపిత పోస్టుకార్డుల మహోద్యమం. దాని విధానం పోస్టుకార్డు మీద రెండే వాక్యాలు. వరకట్నం నిషేధ చట్టం పటిష్టంగా అమలు జరపాలి. మహిళలకు రక్షణ కల్పించాలి. “క్రింద ఇట్లు - పోస్టు చేసినవారి సంతకం, (లేక వేలి ముద్ర) ప్రమ్ అడ్రసు అఖిల భారత ప్రజాతంత్ర మహిళా సంఘం. రాష్ట్రం పేరు, జిల్లా పేరు, గ్రామం పేరు మరియు పోస్టుకార్డు వెళ్లాల్సిన ప్రదేశం. టు ద ఫ్రైమ్ మినిస్టర్ ఆఫ్ ఇండియా, న్యూ ఢిల్లీ. (భారత ప్రధాన మంత్రి గారికి, న్యూ ఢిల్లీ). ఆ సమయంలో పార్లమెంటు శీతాకాల సమావేశం ప్రారంభం అయ్యాయి. అది డిసెంబరు 12వ తేదీ లోపుగా దేశవ్యాపితంగా భారత స్త్రీ, పురుషులు పోస్టు చేసిన కార్డులు, భారత ప్రధానికి చేరిపోవాలని ఐదవ కేంద్ర కమిటీ, రాష్ట్ర కమిటీలు, దేశంలోని ఐదవ కార్యకర్తలందరు ప్రకటించిన కార్యక్రమంలో కర్తవ్యముఖులగుటకు వెంట వెంటనే తరుముతూ నోటీసులు పంపించారు. పట్టణ, గ్రామీణ ప్రాంతాల్లోని ఐదవ కార్యకర్తలు కూడా ఇనుమడించిన దీక్ష, పట్టుదలతో వార్డులు,

పేటలు, ప్రభుత్వాఫీసులు, అంటే కలెక్టర్, జిల్లా పరిషత్, మున్సిపల్, ఎమ్.ఆర్.వో ఆఫీసులలోని ప్రభుత్వ ఉద్యోగులతో సహా మరియు విద్యా సంస్థలు, విద్యార్థులు, లెక్చరర్స్ మొదలైన అన్ని వర్గాల ప్రజలను కలుపుకొని అది మహోగ్రంగా సాగింది. ముఖ్యంగా సంతకం చేసి, ఎవరికి వారే కార్డును పోస్టు చేసుకోవటం అనే ఉత్తేజం పొందారు.

రాష్ట్ర కమిటీలు పోస్టుకార్డు మీద

ప్రింటు చేసిన నమూనాను, జిల్లాలకు పంపిస్తే జిల్లాల్లో ఎక్కడికక్కడ పోస్టుకార్డులు కొని ప్రింటు కార్యకర్తలకు అందించటం జరిగింది. కార్డుమీద సంతకం చేసిన వారు కార్డు ఖరీదు ఇవ్వాలి. కార్డు ఖరీదు 15 పైసలు, ప్రింటింగ్ ఛార్జీ 10 పైసలు అందుకని 25 పైసలు వారి దగ్గర తీసుకొనేవారం. జిల్లాలలోని పోస్టాఫీసులో వెయ్యి, రెండువేల పోస్టుకార్డులు కావాలని కొనుటకు వెళితే, మేము అడిగిన వన్నీ దొరికేవి కావు. పోస్టాఫీసులన్నీ తిరిగి, ఎన్ని దొరికితే అన్ని కొని ప్రింటు చేయించు కొనేవారం. ఆ రకంగా పోస్టుకార్డుల ఉద్యమం బాగా ప్రచారమయ్యింది. దేశ వ్యాప్తంగా రోజూ

వేలు, లక్షలు దేశ ప్రధానిగారి ఆఫీసుకి ప్రజల నుండి పోస్టుకార్డులు అందుతుంటే పార్లమెంటు ప్రభుత్వం బాగా స్పందించింది.

ఐదవ మహిళా ఉద్యమం గురించి రెండురోజులు పార్లమెంటు సమావేశాల్లో చర్చ జరిగింది. రాజ్యాంగ చట్టంలో వరకట్న నిషేధ చట్టం ఉన్నా అది కాగితాలకే పరిమితమై అమలు అనేది పూర్తిగా శూన్యం. వివాహం సందర్భంగా కుటుంబాలలో కట్నం ఇవ్వటం, పుచ్చుకోవటం అనేది గొప్ప ఘనంగా, గౌరవంగా, సమాజంలో చలామణి అయిపోతోంది. రాజ్యాంగం లోని వరకట్న నిషేధ చట్టం, ఈ పెట్టుబడి దారీ దోపిడీ వ్యవస్థలో చిత్తు కాగితంలా చెత్త బుట్టలోకి త్రోయబడింది. పవిత్రమైన వివాహబంధం ఒక వ్యాపారంగా, కుటుంబంలోకి ఒక వివాహిత అడుగు పెడుతుంటే ఆ స్త్రీని ఒక వ్యక్తిగా కాకుండా ఒక ఆస్తిగా అనగా ఆ ఇంటికి ఒక ఆర్థిక వనరుగా అంటే ఆ కుటుంబాన్ని కొన్ని యకరాల భూమిగాని, ధనం, బంగారం రూపంలో అయితే లక్షలు, కోట్ల రూపాయలు గాని ఆస్తిగా ఆ కుటుంబ సభ్యులు లెక్కలు కట్టడం వారు అనుకున్నదాని కంటే కట్నం కొంచెం తక్కువ అయితే, రెండు కుటుంబాల పెద్దలతో బేరసారాలు జరుగుతాయి. అంటే ఆ వివాహం అక్షరాలా వ్యాపారం కాక ఏమిటి? అక్షరాల సమస్త జీవులలోను మానవ జీవితమే ఉన్నతోన్నతమైనది. మానవ మేధస్సే సమాజాభివృద్ధికి మూలం. అనంత సృష్టి రహస్యాల ఛేదనలో స్త్రీ పురుషుల బేధం. అనగా స్త్రీ పురుషునికన్నా తక్కువ కాదని, స్త్రీ శక్తిని ప్రవంచ ఇతిహాస చరిత్ర పుటలలో చదువుతూనే ఉన్నాం. జాతి ఉత్పత్తిలో స్త్రీదే మూడువంతుల భాగం ఎందుకంటే గర్భంలో 10 నెలలు మోసి జన్మనిచ్చి, వెయ్యి కళ్లతో బిడ్డను పెంచటం స్త్రీకి ఆ బాధ్యత ఎంతటి జీవన్మరణ సమస్యో అందరికీ లెలసినదే. అయినా స్త్రీని తక్కువ గానే ఈనాటి పెట్టుబడిదారీ దోపిడీ సంస్కృతి

2007 మార్చి చివరలో గుజరాత్ రాష్ట్రంలో జన్మించిన భారత స్త్రీ సునీతా విలియమ్ (50 సం॥లు) రాకెట్‌లో అనంతాకాశంలో అంత రిక్ష పరిశోధనలకై వెళ్లి 6 నెలల కాలం అంత రిక్షంలోనే ఉండిపోయి, అక్కడ వాతావరణంపై పరిశోధనలు జరిపి, భువికి క్షేమంగా తిరిగి వచ్చిన ఆమె మేధస్సుని, ధైర్య సాహసాలను, పురుషులకన్నా దేనిలో తక్కువని లెక్కలు కట్టగలరు ఈనాటి మేధావి వర్గం?

శాస్త్ర విజ్ఞానం ఎంతగానో అభివృద్ధి చెందిన నాగరిక సమాజంలో స్త్రీలపై వరకట్న హింసలు పెరిగిపోతున్న దుష్ట సంఘటనలు 1983 నాటికే దేశంలో విచ్చలవిడిగా సాగుతున్న ఘోరాలు, నేరాలు, ఆ స్థితిలో మహిళల రక్షణకై ప్రభుత్వపరంగా ఏర్పాట్లకై ఐదవ తీసుకొన్న చరిత్రాత్మక ఉద్యమం పోస్టుకార్డుల ఉద్యమం.

ఆ ఉద్యమానికి అలజడి చెందిన కేంద్రప్రభుత్వం దేశంలోని పోలీసు స్టేషన్లలో వరకట్న హింసలు, హత్యలకు సంబంధించిన కేసులు, ఒక నెలలో ఎన్ని రిజిస్టరు అయినవి ఉన్నాయో, కేసుల అడ్రసులతో సహా ప్రభుత్వానికి వెంటనే లెక్కలు తయారుచేసి ఇవ్వాలని ప్రభుత్వం ఆదేశం ఇవ్వటం జరిగింది. పోలీసు డిపార్టుమెంటు తమ స్టేషన్లలో ఒక నెలలో రికార్డు అయినవి 1100 కేసులున్నాయని రిపోర్టు ఇచ్చారు. అంటే పోలీసు కేసుల వరకు రానివి, అజ్ఞాత హింసలు, హత్యలు మూడు వంతులు ఉంటాయని ప్రభుత్వానికి, అందరికీ తెలిసిన విషయమే. పోలీసు రికార్డుల్లో ఒక నెలలో మాత్రమే వచ్చిన కేసులను పరిశీలించిన ప్రభుత్వం ప్రధానమంత్రి ఆందోళన చెంది సుప్రీంకోర్టు న్యాయమూర్తులకు వరకట్న ఘరణాలు, హింసల నుండి మహిళల రక్షణకై ఏదో ఒక కొత్త మార్గం ఏర్పాటు చేయమని కోరగా సుప్రీంకోర్టు న్యాయమూర్తులు తయారుచేసిన కొత్త చట్టం అదే ఐ.పి.సి 498 ఎ సెక్షను. వెంటనే ప్రభుత్వం తమ పోలీసు డిపార్టుమెంటుకు వరకట్న నేరాలను ఈ కొత్త సెక్షను కింద

జాతికి జన్మనిచ్చే స్త్రీ జీవితమే పెద్ద మెజారిటీ సంఖ్యలో ధన దాహం, అవినీతి, అరాచక శక్తుల చేతిలో భద్రమైపోతున్న ప్రధాన అంశాన్ని గమనించి పరిశీలించిన మేధావి వర్గం, న్యాయమూర్తులు సమాజంలో మెజారిటీ, హింస అనుభవించే సంఖ్యను కాపాడవలసిన అవసరాన్ని బహుముఖంగా గుర్తించి ప్రవేశపెట్టిన ఈ చట్టం మరింత పకడ్బందీగా అమలు జరపాలి." వరకట్న ఘరణాలు, హింసల నుండి మహిళల రక్షణకై ఏదో ఒక కొత్త మార్గం ఏర్పాటు చేయమని కోరగా సుప్రీంకోర్టు న్యాయమూర్తులు తయారుచేసిన కొత్త చట్టం అదే ఐ.పి.సి 498 ఎ సెక్షను. వెంటనే ప్రభుత్వం తమ పోలీసు డిపార్టుమెంటుకు వరకట్న నేరాలను ఈ కొత్త సెక్షను కింద రిజిస్టరు చేయమని ఆదేశాలు జారీ చేసింది. రాజ్యాంగం రూపొందించిన ఈ కొత్త సెక్షను 1985 వ సంవత్సరంలో రాష్ట్రపతి ఆమోదం పొంది వెంటనే అమలులోకి వచ్చింది.

రిజిస్టరు చేయమని ఆదేశాలు జారీ చేసింది. రాజ్యాంగం రూపొందించిన ఈ కొత్త సెక్షను 1985 వ సంవత్సరంలో రాష్ట్రపతి ఆమోదం పొంది వెంటనే అమలులోకి వచ్చింది.

సమాజంలో సగభాగమైన భారత స్త్రీల రక్షణకై మహాపురుషులు రాజారామోహన రాయ్, యుగపురుషుడు గురజాడ, కందుకూరి వీరేశలింగంగార్లు మొదలైన మహాపురుషుల ఆచారాలకనుగుణంగా 1936లో నిర్మాణమైన మహిళా సంస్థ జాతీయ సంఘంగా బహుముఖ సేవలం దిస్తున్న ఐదవ సంస్థ సాగించిన మహోద్యమం భారత ప్రభుత్వాన్ని, న్యాయ వ్యవస్థను కదిలించి సాధించిన గొప్ప వరం ఐ.పి.సి 498 ఎ సెక్షన్.

“ఈ ధనస్వామ్య సమాజంలో 80% స్త్రీలు బలిపశువులు అవుతున్నారు. 20% పురుషులు కూడా స్త్రీల మూలంగా కష్టాలకు గురౌతున్నట్లు తెలుస్తోంది. కానీ జాతికి జన్మనిచ్చే స్త్రీ జీవితమే పెద్ద మెజారిటీ సంఖ్యలో ధన దాహం, అవినీతి, అరాచక శక్తుల చేతిలో భద్రమైపోతున్న ప్రధాన అంశాన్ని గమనించి పరిశీలించిన మేధావి వర్గం, న్యాయమూర్తులు సమాజంలో మెజారిటీ, హింస అనుభవించే సంఖ్యను కాపాడవలసిన అవసరాన్ని బహుముఖంగా గుర్తించి ప్రవేశపెట్టిన ఈ చట్టం మరింత పకడ్బందీగా అమలు జరపాలి.”

సమాజాభివృద్ధికి కుటుంబ జీవితమే పునాది. స్త్రీ సౌభాగ్యమే కుటుంబ సౌభాగ్యం. స్త్రీ సంక్షేమం అంటే అది సామాజిక

సంక్షేమమే అన్నారు మహనీయులందరూ. స్త్రీ జీవితం చల్లగా సాగితే కుటుంబ జీవితంలోను సుఖశాంతులు వెల్లివిరుస్తాయి.

1985లో అమల్లోకి వచ్చిన ఈ కొత్త చట్టం విజయవాడలో పోలీసు ఎస్.పి వ్యాసుగారు ఐదవ ద్వారానే మొదటి కేసుని ఉపయోగించారు. విజయవాడలోని ఐదవ రాష్ట్ర కార్యాలయం రాష్ట్ర కమిటీ సమావేశం సందర్భం. రాష్ట్ర కార్యదర్శి మోటూరు ఉదయం గారు 10 గంటలకు ఆఫీసులో ఉండగా మచిలీపట్నం నుండి తాతినేని ప్రసాద్ (ఫిలిం డైరెక్టర్) గారి అమ్మాయి తన ఇంటి దగ్గరలో ఉన్న ఒక స్త్రీ భర్త చేతిలో ప్రాణాపాయం నుండి క్షణంలో బయటపడిన ఒక అమ్మాయిని తీసుకొని ఉదయంగా రి దగ్గరకు వచ్చింది. ఆమె కంఠం మీద పీక నులిమేసిన గాట్లు కూడా ఉన్నాయి. ఆమె పుట్టిల్లు దగ్గరలో ఉన్న కోసూరు గ్రామం. భర్తది మచిలీపట్నం. వెంటనే రిక్షామీద ఎస్.పి వ్యాస్ గారి ఆఫీసుకు వెళ్లాము. భర్త ధనదాహంతో హింసిస్తున్న వివరాలు చెప్పగానే ఆమె ప్రమాద స్థితిని గమనించిన ఎస్.పి. వ్యాస్ గారు నిమిషాల మీద చర్యలు తీసుకొని ముద్దాయిని అరెస్టు చేసి ఆ అమ్మాయికి రక్షణ కల్పించారు. ఆ సందర్భంగా ఎస్.పి వ్యాస్ గారు ఉదయం గారిని చూసి ఉత్సాహంతో అన్నమాట “మీరు అంటే మీ ఉద్యమం సాధించిన కొత్త చట్టాన్ని మీరే ఉపయోగించుకున్నారు.” ఆ సందర్భం, ఆ కేసు ఎప్పుడూ గుర్తుకు వస్తుంటుంది.

సీరియల్

మరో అమ్మ

మెక్సికన్ విప్లవంలో నా పాత్ర

1910 ప్రాంతంలో మెక్సికో 'డియాజ్' అనే ఒక నియంత పాలనలో ఉంది. అతి క్రూరుడయిన ఆ నియంతకు వ్యతిరేకంగా ప్రజలు తిరుగుబాటు చేస్తున్నారు. ఆ తిరుగుబాటు ఉద్యమంలో ఒక యువ కిశోరం మేన్యూయేల్ సరబియ. మేన్యూయేల్ సరబియ ఓ రోజు కిడ్నాప్ కు గురయ్యాడు. అతను విప్లవాన్ని సమర్థిస్తున్న 'ఎల్ ఇండ స్ట్రీయే' అనే పత్రిక ఎడిటర్ గా పనిచేసేవాడు. ఆ కారణంగానే అతనిపై కక్ష పెంచుకుని మెక్సికన్ నియంత డియాజ్ మనుషులు అమెరికన్ అధికారుల సహాయంతో మేన్యూయేల్ సరబియాను, తన కార్యాలయంలో పనిచేసుకుంటూ ఉండగా ఒక వాహనంలో వచ్చి అపహరించుకు పోయారు.

ఆ సందర్భంలో నన్ను అమెరికా కాంగ్రెస్, మెక్సికన్ సమస్యపై సాక్షిగా పిలిచింది. అధ్యక్షుడు విల్సన్ నన్ను 'నీ నివాసమెక్కడ' అని అడిగాడు.

'నేను యునైటెడ్ స్టేట్స్ లో ఉంటాను. అయితే ఖచ్చితంగా ఒక చోటు అని చెప్పలేను. అణచివేత ఎక్కడుంటే అక్కడే ఉంటాను. అది పెన్సిల్వేనియా కావచ్చు, అరిజోనా కావచ్చు. టెక్సాస్ లేదా మిన్నెసోటా కావచ్చు. కొలరాడో అయిందొచ్చు. నా చిరునామా నా చెప్పుల్లాంటిది అది నాతో ప్రయాణిస్తూ ఉంటుంది' అని చెప్పాను.

'ఖచ్చితమైన స్థలమే లేదా' అని అడిగాడు. 'ఉంది. అన్యాయానికి వ్యతిరేకంగా ఎక్కడ పోరాటాలు జరిగితే అదే నా ఖచ్చితమైన చిరునామా'

'మేన్యూయేల్ సరబియా అపహరణ జరిగినప్పుడు అరిజోనాలోని డగ్లస్ లో ఉన్నారా?'

'అవును. పెల్వేడాడ్ రాగి గనులలో సమ్మె జరుగుతోంది. అక్కడ ఉన్నాను' అని అన్నాను.

డగ్లస్ లో ఒక ఆదివారం లోహపు కార్మికుల మీటింగు పెట్టాను. సమావేశానికి జనం తరలి వచ్చారు. మొత్తం పట్టణమే తరలివచ్చినట్టనిపించింది. సమావేశం ముగిసిన తరువాత ఓ కార్మికుడు నాదగ్గరకు పరిగెత్తుకుంటూవచ్చి జైలులో ఘోరం జరుగుతున్నదని, సభ జరుగుతుండగా ఒక వ్యక్తిని ఆటోలో, నోరు కట్టి తీసుకెళ్లారని చెప్పాడు.

అయితే నేనా విషయం అంతగా పట్టించుకోలేదు. నా హోటల్ గదికి వెళ్లి లోహాలు కరిగించే పనివారి పరిస్థితుల గురించి, జరిగిన సమావేశం గురించి మిత్రులతో చర్చిస్తుండగా 'ఎల్ ఇండ స్ట్రీయే' పత్రిక సంపాదకుడు పరుగున వచ్చి 'యువ విప్లవ వీరుడు' సరబియాను అపహరించారు అని చెప్పాడు.

'మెక్సికన్ పోలీసులు అమెరికన్ అధికారులతో కుమ్మక్కయి సరబియాను అపహరించడమంటే మన స్వేచ్ఛను అపహరించడమే. మన గడ్డమీద ఉన్న వ్యక్తిని దొంగతనంగా సరిహద్దులు దాటివచ్చి అపహరించడం మెక్సికన్ పోలీసులు చేసిన పెద్ద నేరం' అని చెప్పాను.

'సరబియాకు ముందు మెక్సికన్ విప్లవం గురించి మీకు తెలుసా' అని ఒక కాంగ్రెస్ సభ్యుడు నన్ను అడిగాడు.

'1908లో లాస్ ఏంజెల్స్ లో నియంత డియాజ్ ను వ్యతిరేకించిన చాలామంది మెక్సికన్లు బందీలుగా ఉన్నట్టు నాకు తెలుసు. వారు నియంతత్వానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడేందుకే లాస్ ఏంజెల్స్ వచ్చారు. కాని పౌరహక్కులను కాపాడవలసిన మన అధికారులు చమురుపైన ఆధిపత్యం చెలాయించడం కోసం వీరిని బందీలుగా చేసారు.

కాసియన్ కో, కార్లషిజ్, కొనుథ్, గారిబాల్డి, జార్జివాషింగ్టన్ వంటి దేశభక్తులే

ఈ మెక్సికన్లు కూడా. మనం ఏ కింగ్ జార్జ్ కి వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేశామో అలాగే వీరు కూడా అంతకు మించిన నియంతలకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్నారు' అని జవాబిచ్చారు.

ఆ తరువాత 'ఎల్ ఇండ స్ట్రీయే' కార్యాలయానికి వెళ్లాను. అక్కడ వారు చెప్పిందేమంటే డియాజ్ 'ఒక నియంత' అని అన్నందుకు సరబియ మెక్సికన్ జైల్లో ఒక ఏడాది గడపవలసి వచ్చింద, శిక్ష పూర్తయిన తరువాత అమెరికా వచ్చి నియంతకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్నారు. ఆ కక్షతోటే డియాజ్ మనుషులు మెక్సికో సరిహద్దులు దాటి అమెరికా వచ్చి కిడ్నాప్ చేశారు. ఇది నాకు చాలా ఆగ్రహం తెప్పించింది. మన తాత ముత్తాతలెందరో రక్తతర్పణం చేసిన ఫలితంగా అమెరికా ఒక స్వేచ్ఛాయుత రాజ్యంగా ఉండాలని రాజ్యాంగం రూపొందించుకున్నాం. ఈ స్వేచ్ఛ ఒక నియంత పాదాల క్రింద నలిగిపోకూడదు.

అందుకే ఒక నిరసన సభ ఏర్పాటు చేశాం. ఈ సభ జరుగుతున్నట్లు ప్రజలకు మీడియా ద్వారా తెలియజేయటం ఎంతో కష్టం. ఎందుకంటూ పత్రికలు సదరన్ ఫసిఫిక్ రైల్వే కంపెనీ, కాపర్ క్వీన్ మైన్ వంటి అధిపతుల చేతుల్లో ఉన్నాయి. వీరంతా నియంత అభిమానులే. అయితేనేం, మేం అతికష్టం మీద ప్రజలకు సమాచారం అందించి నబ నిర్వహించాం. ఇది స్వేచ్ఛకోసం జరుగుతున్న పోరాటమని,

దీనిని నిర్బంధంగా తిప్పికొట్ట వలసిందే నంటూ ప్రసంగించారు. గవర్నర్ గా ఉన్న పేట్రిక్ హెన్రికి వినతిపత్రం ఇచ్చాను. గవర్నర్ స్పందించి కెప్టెన్ వీలర్ ను మెక్సికోకు పంపి సరబియను వెనక్కి తీసుకువచ్చే ఏర్పాటుచేశారు.

ఇలాంటి మరో విప్లవవీరుడు సిల్వా లివన్ వర్త్ జైల్లో మగ్గుతున్నారని తెలిసి నేను చాలా ఆందోళనకు గురయ్యాను. విదేశీ పెట్టుబడులకు వ్యతిరేకంగాను, దేశీయ చమురు, లోహాలు దోచుకుంటూ మెక్సికోను ఆక్రమిస్తున్న వారిపై పోరాడుతున్న మెక్సికన్ యోధులు అమెరికా జైళ్లలో మగ్గడం నాకు చాలా కోపం తెప్పించింది. వెంటనే ప్రెసి డెంట్ టాఫీను కలసి సిల్వా విడుదలకు విజ్ఞప్తి చేశాను. ప్రెసిడెంట్ సాక్ష్యాలు చూపమంటే చూపించాను. సిల్వాను జైలు జీవితం నుండి విముక్తిడిని చేశారు. అప్పుడు ప్రెసిడెంట్ అన్నాడు కదా, 'అమ్మా మీకు గనక క్షమాబిక్ష పెట్టే అధికారమే ఇస్తే, ఇక జైళ్లన్నీ ఖాళీ! అని'. నా ఆరోగ్యం సరిగ్గా లేకపోయినప్పటికీ నాలుగువేల డాలర్లు పోగుచేసి న్యాయం కోసం పోరాడుతున్న ఈ విప్లవవీరులకు ఇచ్చాను. వాళ్లను విచారించిన జడ్జి డోన్ క్రూరుడే. అయినా పద్దెనిమిది రోజుల శిక్ష వేసి వదిలాడు. నేనే గనుక మంచి న్యాయ వాదులను పెట్టుకునేందుకు డబ్బులివ్వక పోయి ఉంటే వారిని ఆ మెక్సికన్ నియంతకు అప్పచెప్పేవారు. ఫలితంగా ఈ సరికి హతులయ్యుండేవారు.

ఒక దేశభక్తి కలిగిన అమెరికన్ పౌరురాలిగా నాకు మెక్సికన్ విప్లవంపై ఆసక్తి ఉండేది. ఏదేశంలోనయినా అన్యాయాన్ని ఎదిరించేవారికి మనం అండనివ్వాలని కోరుకుంటాను. ఐరిష్, షెనియాన్లు ఈ గడ్డనుండి ఐర్లాండ్ విముక్తి కోసం పోరాడారు. ఐర్లాండ్ దేశభక్తుడు పార్సెల్ కోసం మనం చందాలు పోగుచేశాం. రష్యాలోని నియంతకు వ్యతిరేకంగా పోరాడిన రష్యన్లకు కూడా మనం సహాయం చేశాం. ఈ సాంప్రదాయం

కొనసాగింపుగానే మనం ఈ మెక్సికన్ విప్లవ వీరులకు సహాయం చేయాలి.

1901లో నేను పాస్ అమెరికన్ ప్రతినిధులతో మెక్సికో వెళ్లాను. మరల 1911లో నియంత డియాజ్ ను తొలగించిన తరువాత ఫాన్ కోహెస్, జోసెఫ్ కానన్ తో కలిసి మదేరా అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికయిన సందర్భంగా వెళ్లాను. మదేరాతో సుదీర్ఘంగా చర్చించాను. మదేరాతో సుదీర్ఘంగా చర్చించాను. అభాగ్యుల కష్టాలు కడతేర్చేందుకు అతను అంకితభావంతో ఉన్నాడని నాకు నమ్మకం కుదిరింది.

తరువాత మదేరా హత్య చేయబడ్డారు. మెక్సికోలో మళ్లీ గందరగోళం ఏర్పడింది. మదేరా అధ్యక్షుడుగా ఉండగా ఇదివరకు లాస్ ఏంజెల్స్ జైల్లో ఉన్న ఆంటోనియా విల్లారియేల్ ను స్పెయిన్ కు దౌత్యవేత్తగా పంపారు. కాని అతను తిరిగి వచ్చేసరికి దేశంలో పరిస్థితి తారుమారయి అతను మళ్లీ అరెస్టు అయ్యాడు. ఎలాగో కష్టపడి 30,000 డాలర్ల బాండుపై విడుదలయ్యి న్యూయార్క్ నగరంలో నన్ను కలిసాడు. నేను అతనిని మర్నాడే పెన్సిల్వేనియా రైట్ రోడ్ డ్వారా వాషింగ్టన్ చేరుకోమన్నాను, నేను అతనితో పాటు బయలుదేరాను. అతనికి నేరుగా వాషింగ్టన్ చేరుకోమన్నాను. నేను అక్కడి న్యాయాధిపతితో చర్చించి అతనికి క్షమాబిక్ష వచ్చేట్టు చేశాను. ఇందుకు బదులుగా విల్లారియేల్ నాకు మెక్సికోలో ఒక మంచి పండ్లతోటను బహుమానంగా ఇవ్వబోయాడు. మానవత్వాన్ని నేను అమ్ముకోలేనని ఆ బహుమానాన్ని తిరస్కరించాను. నాకు ఏ దేశమయినా, అది అమెరికానా, మెక్సికోనా, ఆఫ్రికానా, రష్యానా అనే భేదంలేదు. ఉన్నతమయిప, ఆనందమయ మయిన సమాజనిర్మాణం కోసం పోరాడుతున్న ప్రజలపక్షాన ఉంటాను అందుకు ఏ ప్రతిఫలం ఆశించను.

ఇలాంటి మరో విప్లవవీరుడు సిల్వా లివన్ వర్త్ జైల్లో మగ్గుతున్నారని తెలిసి నేను చాలా ఆందోళనకు గురయ్యాను. విదేశీ పెట్టుబడులకు వ్యతిరేకంగాను, దేశీయ చమురు, లోహాలు దోచుకుంటూ మెక్సికోను ఆక్రమిస్తున్న వారిపై పోరాడు తున్న మెక్సికన్ యోధులు అమెరికా జైళ్లలో మగ్గడం నాకు చాలా కోపం తెప్పించింది. వెంటనే ప్రెసి డెంట్ టాఫీను కలసి సిల్వా విడుదలకు విజ్ఞప్తి చేశాను. ప్రెసిడెంట్ సాక్ష్యాలు చూపమంటే చూపించాను. సిల్వాను జైలు జీవితం నుండి విముక్తిడిని చేశారు. అప్పుడు ప్రెసిడెంట్ అన్నాడు కదా, 'అమ్మా మీకు గనక క్షమాబిక్ష పెట్టే అధికారమే ఇస్తే, ఇక జైళ్లన్నీ ఖాళీ!

అభ్యుదయం

56.

555, 555

ఘోషలు ఎగబడుతున్నాయి!

సుండలు ఎగిసాతున్నాయి!

ఎరో,

ఎరెరో, ఎరెరో

కు ఎరెరోసుకు

నన్నుగా నక్తిస్తున్నాడు! ఖమో

ద్యిన్నుగా నక్తిస్తున్నాడు!

అగో అగో గోగో! అగో గోగో!

ఇంకి, కెగిసాయిస, మరణించి

కొన్నెత్తురు! ఎరెరోసు! యురయోధులు!

నడ, ఈనడ, ఈనడ--

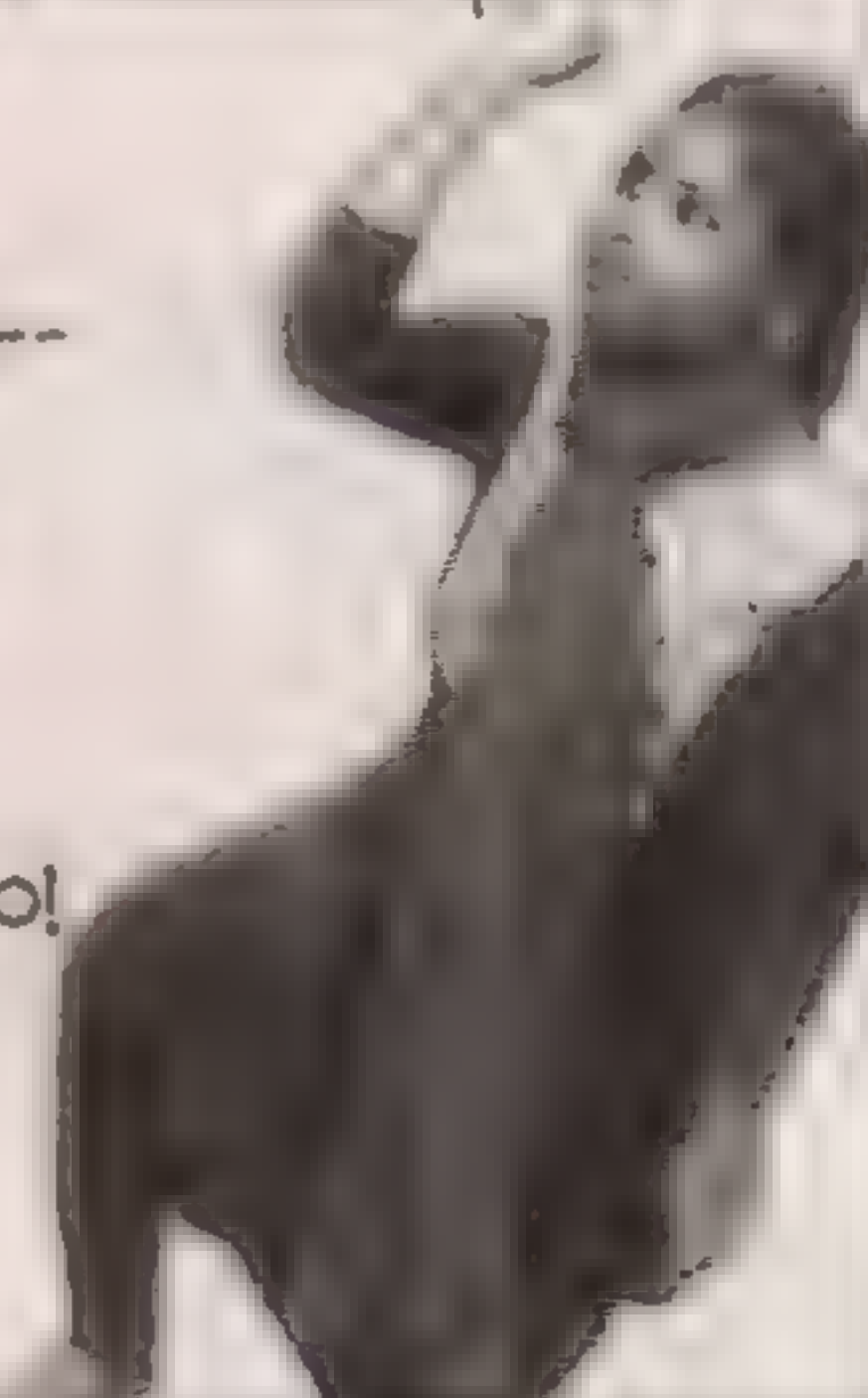
జగమం బలిశక్తి!

నరజాతికి సరిహద్దు!

నరజీవన ఖభసయం!

అభ్యుదయం!

శ్రీశ్రీ (2-4-1937)

నివాళి

డా॥సి.నారాయణరెడ్డి మరియు దాసరి నారాయణ గార్లకు ఐదవ నివాళి

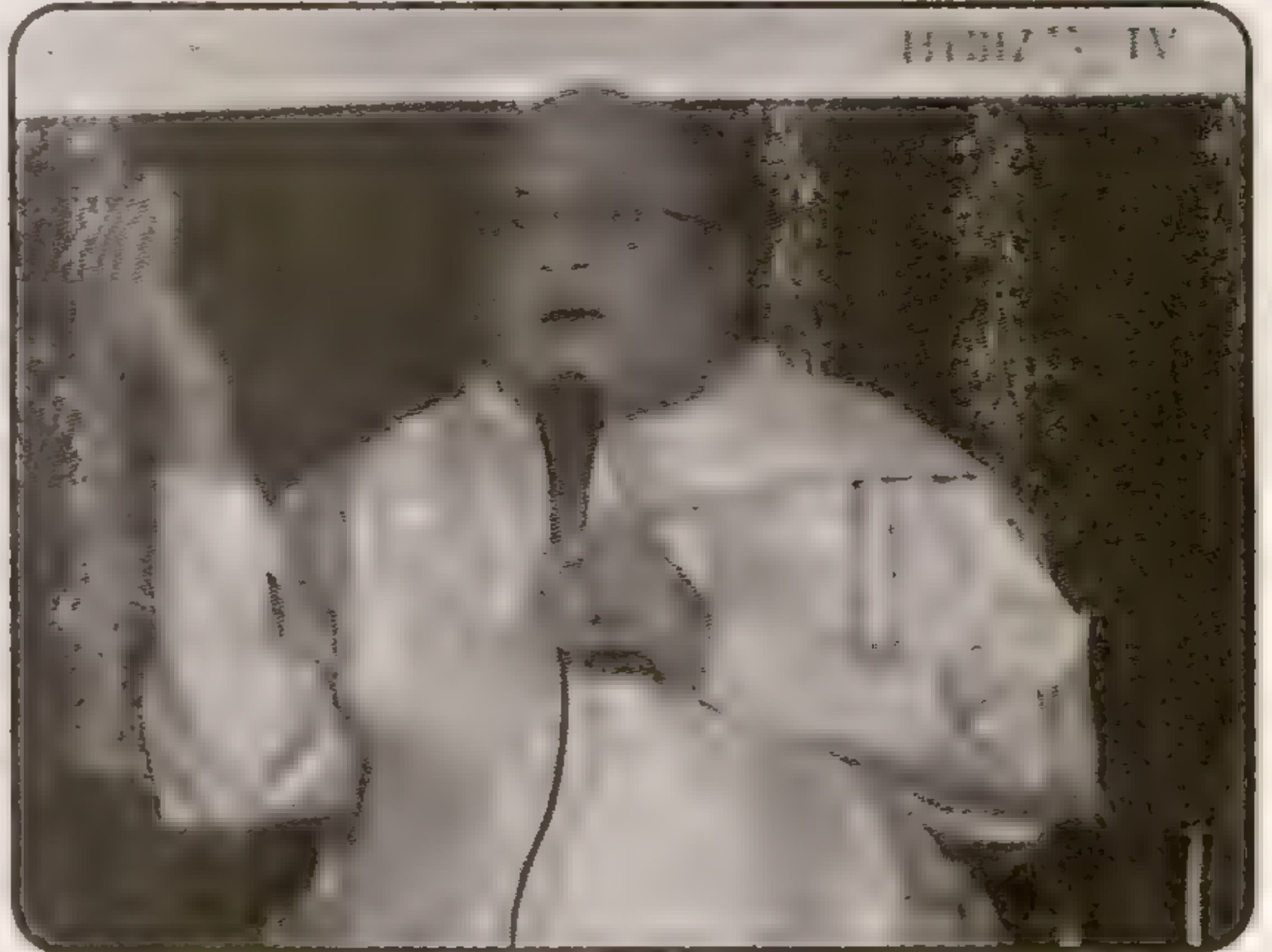
- విజయభారతి, కె.నాగమణి

డా॥సి.నారాయణరెడ్డి:- గారు రాసిన పాటలు, కవిత్వం సుమనోరంజకంగానూ నిగూఢమైన తాత్విక దర్శనంతోనూ ఉండటం శ్రోతలు, పాఠకులూ గమనించే వుంటారు. అందులో “నన్ను దోచుకొందువటే వన్నెల దొరసానీ..” పాట వింటుంటే రకరకాల భావాలు మనసులో ముసురుకుంటాయి. అంతే కాదు చాలా సందేహాలు కలుగుతాయి. దోచుకోవటం అనేపదం సానుకూల దృక్పథం కలది కాదు ఒక రకంగా తిరస్కార భావాన్ని స్ఫురింప చేస్తుంది కూడా దోచుకోవడం అనగానే దోపిడీ గుర్తుకొస్తోంది. స్త్రీ శీలాన్ని దోచుకోవడం స్ఫురిస్తోంది. అయితే ఇక్కడ సందర్భం పూర్తిగా భిన్నమైంది. సన్నివేశ పరంగా లలిత సుకుమారంగా శృంగార భావనను ఉద్దేశించి. చేసేవిధంగా కవి ప్రయోగించారు. ఈ పాట గుళేబకావలి చిత్రం కోసం డా॥సి.నారాయణరెడ్డిగారు 1962లో వ్రాశారు. సినిమాలకు పాటలు వ్రాయటం ఆరంభించిన కొత్తలో వ్రాసిన పాట ఇది. తనకు ఇష్టమైన పాటలలో ఒకటిగా దీనిని ఆయన చెప్పుకున్నారు. దోపిడీలు, దోచుకోవడాలు లోకంలో అత్యంత సహజంగా అయిపోయిన రోజుల్లో వాటిని విశ్లేషించడం కష్టమైన వనే ముఖ్యంగా స్త్రీ-పురుష సంబంధాల పరంగా ఎప్పుడూ దోచుకోబడేది స్త్రీనే పురుషులు దోచుకోవడం -స్త్రీలు దోచుకోబడడం పరిపాటి. ఈ పాటలో అది తిరగబడి అంటే తిరుగుబాటు కాదు. కానీ ఒక రకంగా తిరుగుబాటే. “నన్ను దోచుకుంటావా” అని పురుషుడు (కథా నాయకుడు) అడగడం దోచుకోవడం కాదు - “కన్నులలో దాచుకుంటాను అని ప్రేయసి వాగ్దానం చేయడం ఈ యుగళగీతంలోని సారాంశం.

అది ఒక విధంగా ఒకరికొకరు భరోసా ఇచ్చుకోవడమే.

ఇక్కడ చమత్కారమే కాదు ఒక దిగ్దర్శనం కూడా కనిపిస్తుంది. ఎప్పుడూ నిస్సహాయురాలిగా, బేలగా, వర్ణించబడే స్త్రీని పురుషునికి ధైర్యం చెప్పే నమర్దత ఉన్న ఆనిగా నారాయణ రెడ్డిగారు. చిత్రం చడం వారి అంతరంగాన్ని తెలియజేస్తున్నది. పురుషునికి ధైర్యాన్ని, రక్షణనూ ఇచ్చే ధీమంతురాలిగా స్త్రీ రూపుదిద్దుకోవాలనేది వారి ఆకాంక్షగా కనిపిస్తున్నది. తరతరాలుగా దోచుకోబడుతున్న వర్గాలు సాధన సంపత్తితో తమ బలహీనతల నుండి బయటపడి తామే సమాజానికి రక్షణనిచ్చే వర్గంగా, సామాజానికి ఆధారభూతమైన వర్గంగా రూపొందడాన్ని సూచించే విధంగా ఆ పాటను అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఇంత అర్థ విశృతితో పదప్రయోగాలు చెయ్యగల కవి నారాయణ రెడ్డిగారు. వారు సాహితీ ప్రపంచంలో సి.నా.రె గా ప్రఖ్యాతులు.

1931 జులై 29న కరీంనగర్ జిల్లా వేముల వాడ మండలం, హనుమాజీ పేట గ్రామంలో నారాయణ రెడ్డి జన్మించారు. ఆ రోజు గురుపౌర్ణమి. పౌర్ణమి ప్రభావం ఆయనపై ఉన్నదనే అనుకోవాలి. కవిత్వం అల్లే నేర్పు చిన్ననాడే అలవడింది. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుండి ఎం.ఎ (తెలుగు) పాసయ్యారు. సికింద్రాబాద్ లోని ఆర్ట్స్ అండ్ సైన్స్ కళాశాలలో లెక్చరర్ గా పని చేశారు. 1962లో పి.హెచ్.డి పట్టా పొందారు. 1963లో ఉస్మానియూ యూనివర్సిటీ తెలుగు శాఖలో ప్లీడరుగా చేరి 1981 వరకు ఆ శాఖలో కొనసాగారు.

1981-85 వరకు ఆంధ్రప్రదేశ్ అధికార భాషా సంఘం అద్యక్షుడుగా బాధ్యతలు నిర్వహించారు. 1978లో ఆంధ్రా విశ్వ విద్యాలయం నుంచి కళాప్రపూర్ణ అందుకున్నారు. 1985 నుండి 1989 వరకు డా॥ బి.ఆర్ అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయానికి ఉపాద్యక్షులుగా, 1989 నుండి 1992 వరకు తెలుగు విశ్వ విద్యాలయానికి ఉపాద్యక్షులుగా బాధ్యతలు నిర్వహించారు. 1997 నుండి 2003 వరకు రాజ్యనభ నభ్యుడిగా ఉన్నారు. “నవ్వనిపువ్వు” సి.నా.రె తొలి పద్యకవితా సంకలనం పద్యం, గేయం, పాట, వచనం, గజల్ దిపద వంటి రకరకాల సాహితీ ప్రక్రియల్లో సుమారు 95కు పైగా గ్రంథాలు వెలువరించారు. నాగార్జున సాగరం, కర్నూర వసంతరాయలు వంటి ఋతుచక్రం వంటి రచనలు పాఠకులును అలరించాయి. ఋతు చక్రం కావ్యానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. విశ్వంభర కావ్యంతో ఆయనకు జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు లభించింది. ప్రభుత్వం వీరిని పద్మశ్రీ, పద్మ విభూషణ్ అవార్డులతో సత్కరించింది. ఇలా ఎన్నో పురస్కారాలు, గౌరవ డాక్టరేట్లు అందు కున్నారు. వీరి రచనలు అంగ్లంలోకి, ఉర్దూ, ఫ్రెంచ్ జర్మన్ భాషలలోకి

అనువదించ బడ్డాయి. ఆయన రచనలు రవ్వంత సడిలేని రసరమ్యగీతాలు ఆయన యువ కవులకు ఎంత ప్రేరణను ప్రోత్సాహాన్ని అందించారు. సమాజహిత కార్యక్రమా లెన్నో చేపట్టారు. జీవన గమనంలో చివరి వరకు కవితా వ్యాసంగాన్నే ఊపిరిగా జీవించిన నారాయణరెడ్డి గారు నిద్రలోనే విశ్వంభరునిగా విను వీధులకు తరలిపోయారు.

దాసరి నారాయణరావు గారు:- 1972 నుండి 2017 వరకు సుమారు అర్ధశతాబ్ద కాలం క్లాసు మాసు అని బేదం లేకుండా అన్ని వర్గాల ప్రజలను మెలొప్పించే విధంగా 150 చిత్రాలకు పైగా దర్శకత్వం వహించి, నిర్మించి లిమ్కా బుక్ ఆఫ్ రికార్డ్స్ లో రికార్డు సాధించి తెలుగు చిత్ర సీమకు దశ-దిశ నిర్దేశనం చేసి, ఒక నటుడిగా, రచయితగా, చిత్రసీమలో దర్శకుడుగా తన అరుదైన ముద్రను వేసిన వ్యక్తి శ్రీ దాసరి నారాయణ రావుగారు. ఆయన పత్రికారంగంలోనూ, రాజకీయాల్లోనూ కూడా ఘనత సాధించారు. ఉదయం పత్రిక

స్థాపించి పత్రికా రచయితలకు ప్రోత్సాహానిచ్చారు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ నుంచి రాజ్య సభకు ఎన్నికై కేంద్రమంత్రిగా కూడా పనిచేసి కీర్తి సంపాదించారు. ఆయన చిత్రాలన్నింటిలోనూ ఏదో ఒక సాంఘిక సామాజిక సమస్యలు ప్రతిబింబిస్తూ ఉంటాయి. ఆయన మొట్టమొదటి సినిమా తాతా-మనవడు నంది అవార్డును సాధించింది. నారాయణరావుగారి సినిమాలలో స్త్రీ పాత్రలు నిత్యం మనకు ఎదురయ్యే జీవితంలో అనేక కోణాలలో ప్రతిబింబిస్తూ స్త్రీ పట్ల వివక్ష, సాంఘిక అసమానతలు, లైంగిక అత్యాచారాలు, సాంఘిక దురాచారాలకు బలికాబడిన స్త్రీల చరిత్రలు కనిపిస్తాయి. ఆయన చిత్రాలు స్త్రీల ఆత్మగౌరవాన్ని, సహాశక్తిని, ఆత్మవిశ్వాసాన్ని, పెంచే మంచి నందేశాలను ప్రజల

కందిస్తాయి. “కంటే కూతుర్నే కను” అనే చిత్రంతో మన సమాజంలో పాతుకుపోయిన లింగ వివక్షతను ఎండగట్టి ఆడపిల్లలు వద్దు అనుకునే తల్లిదండ్రుకి కనువిప్పు కలిగిస్తారు. ఈ చిత్రంలో తండ్రి అనాదరణకు వివక్షతకు ఎదురు తిరిగి జీవితంలో ఎంతో ప్రగతిని సాధించి సమాజానికి ఎదురు నిలిచిన జ్యోతి పాత్రలో రమ్యకృష్ణ సహజంగా నటించి మెప్పించింది. కొడుకుల నిరాదరణకు గురి అయిన తల్లిదండ్రులకి కష్టకాలంలో తానే అండగా నిలిచి కూతురు కొడుక కన్నా ఏమీ తక్కువ కాదు అని నిరూపిస్తుంది. “అమ్మ రాజీనామా” చిత్రం మన కుటుంబ వ్యవస్థలో

స్వార్థపరులైన పిల్లలు తల్లిదండ్రులను నిర్లక్ష్యం చేసి వారిని తమ అవసరాలకు జీతం లేని పనివారిగా వాడుకునే విధానం వివరంగా చూపిస్తుంది. అమ్మకు కూడా వయస్సు పెరిగిందని ఆలోచించక కుటుంబ బాధ్యత, ఇంటి బాధ్యతలు ఆమెకు వదిలేసి తాము నిశ్చింతగా జీవించే సంతానానికి కనువిప్పు కలిగిస్తుంది. ఈ చిత్రంలో శారద నటన అద్భుతంగా వుంటుంది. “ఒసేయ్ రాములమ్మ” చిత్రం దాసరినారాయణ రావుగారికి అభ్యుదయ పథంలో విప్లవ చిత్రంగా గుర్తింపునిచ్చింది. ఈ చిత్రంలో తెలంగాణా జాగీర్దారీ వ్యవస్థలో దొరల దౌర్జన్యాలు అట్టడుగు వర్గాలకు చెందిన మహిళలపై జరిగే లైంగిక దాడులు, అవమానాలు, అవహేళనలు దొరల ఘడిలలో జరిగే రహస్య దారుణాలు హృదయాలను

కదిలించేలా చిత్రించారు. లైంగిక అత్యాచారానికి గురి అయిన బాలిక రాములమ్మ చిన్న వయస్సులోనే తల్లిగా మారిన అమాయక యువతి ఆ దొర కొడుకే మళ్లీ తనను చెరపట్ట ప్రయత్నిస్తే ఆ దారుణాన్ని సహించలేక ఎదురు తిరిగి విప్లవ బాటలో ఒక అసామాన్య స్త్రీ శక్తిగా మారుతుంది.

“మేఘ సందేశం” దాసరినారాయణ రావుగారికి ప్రపంచ విఖ్యాతిని అందించిన చిత్రం. దీనిలో ఒక భావుకుడైన కవిగా, గ్రామ పెద్దగా అక్కినేని నాగేశ్వరరావు, ఆయన భార్యగా సామాన్య గ్రామీణ స్త్రీగా జయసుధ, కవికి కళాత్మకమైన ఉత్తేజము కలిగించిన ఒక కళాకారిణిగా జయప్రద అద్భుతంగా నటించారు. భర్త అనురాగము, ఆదరణ అర్థాంగిగా తనకి మాత్రమే దక్కాలని కోరుకునే ఒక సామాన్య ఇల్లాలు భర్త అనురాగము కోల్పోయి నిరాదరణకు గురై భర్తలో మార్పు సహించలేక దూరంగా జీవించడానికి నిశ్చయించుకున్న అభిమాన వతిగా జయసుధ ఆ పాత్రలో జీవించింది. “శివరంజిని” చిత్రం చిత్ర పరిశ్రమలో నటీమణులు ఎదుర్కొంటున్న వంచన, వివక్ష ప్రధానాంశంగా సాగుతుంది.

“అక్క పెత్తనం చెల్లెలి కాపురం” చిత్రంలో భార్యాభర్తలు మధ్య ఎంత దగ్గరివారైనా మూడవ మనిషి జొరబడితే జరిగే అనర్థాలను కళ్ళకు కట్టనట్లు చూపించారు. “బలిపీఠం, బంట్లోతు భార్య, ఏడంతస్తుల మేడ” ఇలా అనేక చిత్రాలలో స్త్రీల మనస్తత్వాన్ని పరిశీలనాత్మకంగా చూపిన దాసరి నారాయణ రావును కోల్పోవడం సినీ పరిశ్రమకు ఎందరో యువదర్శకులకు ఆయన పరిచయం చేసిన నటీనటులకు తీరని లోటు. ఆ లోటు భర్తీ చేయగలవారు ఎవ్వరూ లేరు. తిరిగిరాని లోకాలకు తరలి వెళ్లిన దాసరి నారాయణ రావుగారికి ఐదవ నివాళి.

కథ

ఈ విషానికి ఈ తేనె చాలు

- వాడ్రేపు వీరలక్ష్మీదేవి

ఇంకా వింధ్య కుప్ప కూలిపోయే ఉంది. ఆ దుస్సంఘటన జరిగి నెలరోజుల దాటింది. నెలరోజుల కాలం కూడా ఆమెను పైకి లేవదీయలేకపోయింది. భర్తతో ఆమెది అనురాగ జీవనం కాకపోయినా, అనుకూల జీవనమే. అతను ఆమెకు తోడూ, నీడగా ఉండేవాడనుకుంటాను. ఇప్పుడు ఆ ఇంట్లో చేరిన ఒంటరితనం ఆమె ముందున్న పెను భూతం. అలాంటి ఒంటరితనంలో ఆమెను వదిలిపెట్టలేదు, కానీ మనిషిగా చెయ్యడం మాత్రం నా వల్లకాలేదు.

అదిగో అప్పుడే ఆ 'ప్రవచనాలు' ఆమెకు ప్రాణాన్ని నిలిపాయి. పని అంటే ఏమిటో ఎందుకు పనిచెయ్యాలో కర్తవ్యమంటే ఎలాంటిదో ఏ పనినయినా ఎందుకు చెయ్యాలో ఆమె వరసగా వింటూ వచ్చింది. ఇంట్లోంచి నేరుగా జనం మధ్యలోకి వచ్చి కూచోడానికి అవే సహకరించాయి.

రోజూ సాయంత్రం అయ్యే సరికి మా ఇద్దరికీ ఆ సభలకు వెళ్లడం ప్రధాన కార్యక్రమమై పోయింది. వింధ్యకి పూజలూ, నోమూలాలాంటి నమ్మకాలు లేవు నాలాగే. క్రమశిక్షణ, శ్రద్ధ మాత్రమే అవసరమని మా పెద్దలు నమ్మించారు, చేసి చూపారు. వాళ్లు ఆ రోజుల్లో ఎలిమెంటరీ స్కూలు టీచరు ఉద్యోగాలు చేసినవాళ్లు. అంచేత వాళ్ల ఆనాటి పెంపకాలు అవే.

కానీ ఇప్పుడు ఈ పెనుకష్టం దాటడానికి అవి సరిపోవడం లేదు. మరోదారి లేదు. అందుకే తనూ, తనతోపాటు నేనూ ఈ ప్రవచనాలు వినడానికి వస్తూ ఉన్నాం.

చెప్పాలంటే వింధ్య నెమ్మదిగా కోలుకుంటూ వచ్చింది.

వింధ్య మా స్కూల్ హెడ్మిస్ట్రెస్. నేను సోషల్ టీచర్ని. వింధ్యా మేడమ్కి కొన్ని ప్రిన్సిపుల్స్ ఉన్నాయి. వాటివల్ల నేను ఆమె

అభిమానినయ్యాను. ఆమె బదిలీ మీద మా స్కూల్కి హెచ్.ఎమ్.గా వచ్చిన రోజు నాకింకా గుర్తుంది.

నేను తొమ్మిదో తరగతి గదిలో విద్యార్థులకు పాఠం చెబుతున్నాను. నా తరగతి గది కిటికీలోంచి స్కూల్ గేటు కనిపిస్తూ ఉంటుంది. పిల్లలకి కూడా లోపలికి ఎవరోస్తున్నా కనిపిస్తూనే ఉంటుంది.

వాళ్లు పాఠం వింటూనే ఓ కన్ను అటు వేసి ఉంచుతారు. ఇప్పుడు కూడా వాళ్లు పూర్తిగా అటు చూస్తూ ఉండడం చూసి నేనూ అటు చూశాను.

నల్లటి అంచున్న ఆకుపచ్చని బెంగాల్ కాటన్ చీర, మెడమీదికి జారిన చిన్న ముడితో ఉన్న ఒకామె స్కూల్ గ్రౌండ్లో పడి ఉన్న చిత్తుకాగితం ముక్కలన్నీ ఏరుతోంది. మధ్యాహ్నం మూడు అయింది. జూన్ నెల ఎండ. ఉదయం ఎప్పుడో అయీ బడి తుడిచే ఉంటుంది. పగలంతా పిల్లలు కాయితాలు పడేస్తారు. మామూలుగానే రేపటిదాకా అవి అలా పెరుగుతూనే ఉంటాయి. అవికాక చింపిపోసిన చిన్నచిన్న కాగితముక్కలు.

పది నిమిషాలపాటు ఆమె అవన్నీ ఏరి లోపలికి వచ్చేలోపు బెల్ అయిపోవడంతో నేను స్టాఫ్ రూముకు వచ్చి పుస్తకాలూ, డస్టరూ అక్కడ పెట్టి ఆమె ఎవరో వాకబు చేద్దామని వచ్చేసరికి ఆ స్కూల్ ఆవరణలో ఆమె కనపడలేదు.

ఇన్చార్జ్ని అడిగి చూద్దామని 'హెచ్ఎమ్' రూంలో అడుగుపెట్టేసరికి ఆమె ఏరిన కాగితముక్కలన్నీ అక్కడ డస్ట్ బిన్లో పోస్తూ కనిపించింది. ఇన్చార్జ్ నరహరి లేచి నిలబడి ఉన్నాడు. ఆమె ఇటు తిరగగానే విష్ చేసి నన్ను పరిచయం చేశాడు.

ఆమె నవ్వుతూ, 'నా పేరు వింధ్య. ఇక్కడికి హెచ్ఎమ్గా వేశారు' అంటుంటే వెంటనే నేరు అప్రయత్నంగా రెండు చేతులూ జోడించాను.

అప్పటి నుంచి స్కూలు ఆవరణలో నాలుగు మూలలా డస్ట్ బిన్లు ఏర్పాటయ్యాయి. పూలమొక్కలూ లేచాయి. రోజుకో కొత్త సూక్తి రాయడానికి నల్లబల్ల వచ్చి ఓ పక్కన నిలబడింది.

విద్యార్థులకు మాత్రమే సూక్తి రాసే అవకాశం. పదో తరగతి పిల్లలు రోజూ సూక్తులు పోగుచేసుకు వచ్చేవారు. మేమూ ఆ పోగులాటలో పాల్గొనేవాళ్లం. సాయంత్రాలు పూలమొక్కలకి వంతుల వారీగా నీళ్లు పోసేవారు, ఎవరి బలవంతమూ లేకుండా.

ఆవిడ మిగిలిన టీచర్లతో సమానంగా క్లాసులు చెప్పేది. పిల్లలూ, టీచర్లూ అందరూ వెళ్లాక ఆఫీసు పనిచేసుకునేది. అందరికన్నా అదనపు పనిగంటలు ఆమె కోరుకునేది. ఈ విధంగా స్కూల్ని విద్యార్థులకు ఇష్టమయిన ప్రదేశంగా మార్చింది. ఉపాధ్యాయులకు ఇష్టంగా పనిచేసే కార్యాలయాన్ని చేసింది. అదంతా ఆమె తాలూకు చైతన్యం. దాన్ని తన చుట్టూ విస్తరింపజేసింది.

వింధ్యా మేడమ్ ఏం చెప్పినా చెయ్యాలన్నంత ఇష్టం కలిగింది నాకు ఆమె

మీద. నిజానికి నాకు ఏ బాధ్యతా లేదు. పెళ్లయిన నెల్లాళ్లకే ఆ పెళ్లి ఫెయిలయింది. ఆడుతూ పాడుతూ చదివిన చదువూ, సరదాగా సంపాదించుకున్న ఈ ఉద్యోగం ఇప్పుడు ఆధారమయ్యాయి. సమాజం నుంచి నన్ను నేను రక్షించుకోడానికి దారులు వెతుక్కోవలసి వచ్చింది. మెడలోంచి మంగళ సూత్రమూ నల్లపూసలూ తియ్యకుండా ఉంచుకోవడంలో భద్రత కనిపించింది.

నా భర్త గల్ఫ్ దేశంలో ఉన్నాడని, నేనే అప్పుడప్పుడు వెళ్లి వస్తుంటాననీ తోటి బీచర్లు చెప్పకుంటుంటారు. అలాంటి అభద్రతలో ఉండి ఉపాధ్యాయ వృత్తి చేస్తూ పిల్లల్ని తీర్చిదిద్దాలి. చాలా సార్లు నాలో నాకే ఎంతో సందేహంగా ఉండేది. ఇంతకంటే నిజాయితీగా జీవించడం ఎలాగా అని మధనపడుతూ ఉండేదాన్ని.

వింధ్యా మేడమ్ జీవితవిధానం నాకు అర్థమవ్వడం మొదలవగానే నా మనసులోని చిక్కులు వాటంతట అవే విడిపోసాగాయి. బలవంతపు గృహిణి వేషాన్ని ఒక్కొక్కటిగా విప్పడం మొదలుపెట్టాను.

వింధ్యగారి కోసం మొదటిసారి వాళ్లింటికి వెళ్లినప్పుడు ఆమెను చూసి తెల్లబోయాను. స్కూల్లో ఉన్నప్పుడు ఎంతో పెద్దావిడలా ఉండే ఆమె చిన్నపిల్లలా కనిపించారు. జీన్స్ పేంటూ టాప్ లలో ఉన్నారు. వరండాలోని కిటికీ అద్దాలకు పట్టిన దుమ్ము గుడ్డతో తుడుస్తున్నారు.

‘రావోయ్ అనూరాధా! సెలవు రోజు ఆస్వాదిస్తున్నాను’ అని నవ్వి లోపలికి తీసికెళ్లి కూచోబెట్టి చేతిలో గుడ్డ పక్కనే ఉన్న ప్లాస్టిక్ డబ్బాలో పడేసి చేతులు కడుక్కుని వచ్చి నా పక్కన కూర్చున్నారు. అంతసేపూ ఆమెను ఆ దుస్తుల్లో చూస్తూ ఉండిపోయాను. ఆమె మాత్రం ఆ స్పృహలోనే లేరు. చెప్పొద్దా! నాక్కూడా అలాంటి దుస్తులు వేసుకుంటే బావుండుననిపించింది. స్టైల్ సరే, సౌకర్యం కూడా కొట్టొచ్చినట్టు

కనిపిస్తోంది కదా!

అప్పటినుంచే మేడమ్ ఇంటి దగ్గర నా చేత వింధ్యా అని పిలిపించుకోవడం మొదలు పెట్టారు. స్కూల్లో అందరితోపాటూ నాకూ మేడమ్.

వింధ్య స్కూల్లో ఎన్నో కొత్త పద్ధతులు తెచ్చి పిల్లల్ని ఉత్సాహంలో ముంచి తేల్చారు.

ఈ అనూరాధ కూడా కొత్త జీవితం జీవించడం మొదలుపెట్టింది. పెళ్లి చెడిపోవడం నా వల్ల కాకపోయినా నన్ను ఒక ఆత్మన్యూనతా భావం పట్టుకుని పీడిస్తూ ఉండేది. అదంతా నాకు తెలీకుండానే పోయింది. నిస్సంకోచంగా మెడలోని నల్లపూసల గొలుసు తీసి లోపల పడేశాను. ఎవరైనా ఏమైనా అనుకుంటారేమో అని సంకోచంగా మానేసుకున్న సరదాలు ఎన్నో. అందులో పంజాబీ డ్రెస్ వేసుకోవాలను కోవడం ఒకటి రంగురంగుల డ్రెస్ లు వేసుకుంటూ నన్ను నేనే ప్రేమించుకోవడం మొదలుపెట్టాను.

ఇలా ఎంత కాలం గడిచిందో తెలీదు. దాదాపు రెండున్నరేళ్లు గడిచినట్టుంది రెండేళ్లుగా పదోతరగతికి మంచి ఫలితాలు తెచ్చాం. జిల్లా అధికారుల దృష్టిలో పడ్డాం. అదంతా వేరే కథ.

ఈ లోపు యాక్సిడెంట్ లో వింధ్య భర్త చనిపోయారు. వాళ్ల దాంపత్యం గురించి నాకు అంతగా తెలీదు. కానీ వింధ్య కుప్పకూలిపోయింది.

సరిగ్గా ఆ రోజుల్లోనే తిరిగి ఆమెను రిచార్జ్ చేశాయి ఆ ప్రవచనాలు. ఆ ఆచార్యుల వారు చెప్పే మాటలు వినడానికి వేలాది మంది శ్రోతలు వస్తారు. కళ్లముందు దృశ్యాలు వచ్చేలా వారు నేత్రపర్వంగా పురాణకథలన్నీ ఆధునిక రీతిలో చెబుతూ ప్రజల్లోకి చొచ్చుకుపోయారు.

నిజానికి వింధ్యామేడమ్ కి అందులో తెలియనివేవీ లేవు. కానీ జరిగిన దుర్మరణం వల్ల ఆమె అనేక సందేహాలకు, భయాలకూ

లోనయ్యారు. ఆ దుర్ఘటన తాలూకు విషాదం మనసును కప్పేసి ఉంది. అది ఆమె శక్తులన్నింటినీ దుర్బలం చేసింది. తిరిగి ఈ ప్రవచనాల వల్ల ఆమె పూర్వపు శక్తిని తెచ్చుకోగలుగుతోంది.

నాకు కూడా బావుంది. రోజూ సాయంత్రపు సమయాలు, ప్రజాసమూహాలు, మనసులోని మంచి భావాలను తట్టిలేపే ఉదాత్తమైన మాటలు, వాటి ప్రభావం సామాన్యమైనది ఎలా అవుతుంది?

వింధ్యా మేడమ్ రెండు నెలల సెలవు తర్వాత తిరిగి స్కూల్ కి వచ్చారు. ఆమె మొహంలో ఒక పల్చని విషాదరేఖ ఉందేమోకానీ మరే మార్పు లేదు. ఈ రెండు నెలల కాలమూ ఆమెలో కోల్పోయిన లోటు తాలూకు గాయాన్ని బాగానే మాన్పింది. తిరిగి ఉదయం ప్రార్థన, రోజుకో విద్యార్థి అసెంబ్లీలో చెప్పే మంచిమాట, మధ్యాహ్నం విద్యార్థుల మధ్య కూర్చుని ఆమె తన లంచ్ బాక్స్ తెరుచుకొని అన్నం తినడం అంతా యథాప్రకారంగానే జరిగింది. సాయంత్రం పదోతరగతి ఆడపిల్లలతో రింగ్ టెన్నిస్ ఆడింది. గోలీలాట కర్రాబిళ్ల ఆటలు కూడా ఆడించింది. తిరిగి స్కూల్ ఈ రెండు నెలలూ పోగొట్టుకున్న ఉత్సాహాన్ని సంపాదించి ఉరకలేసింది.

వారంరోజుల్లో మొదలయ్యే అర్థ సంవత్సరం పరీక్షలకి సన్నాహాలు ఆరంభమయ్యాయి. రెండురోజులపాటు అందరం ఆసక్తితో పనిలోకి ప్రవేశించాం. ఆమె రీఛార్జ్ అయి మమ్మల్ని అలాగే మార్చింది. ఇంతలో రెండో శనివారం, ఆదివారం సెలవు లొచ్చాయి. నిజానికి మాకెవ్వరికీ అంత వెంటనే సెలవులు తీసుకోవాలని లేదు. స్కూలు పనిచేస్తేనే బాగుండుననిపించింది. సోమరిగా సెలవులు గడిపేలోగా అనుకోకుండా పొరుగుగూరు వెళ్లవలసి వచ్చింది.

తిరిగి సోమవారం ఉత్సాహంగా

స్కూల్లో అడుగుపెట్టాను. ఇంట్లో పూసిన కనకాంబరం పూలు మాలకట్టి వింధ్యా మేడమ్ కోసం బేగ్లో పెట్టి తెచ్చాను. కుర్రాళ్లు నెమ్మదినెమ్మదిగా ఒక్కొక్కరే వస్తున్నారు. ఆఫీసు రూం దాటి హెచ్.ఎమ్ రూమ్లోకి వెళ్తే ఆమె కుర్చీ ఖాళీగా ఉంది. సాధారణంగా ఆమె ఆలస్యంలో ఉండరు. అరగంట ముందే వచ్చేస్తారు. కాసేపు ఆగి ఫోన్ చేద్దామా అనుకుంటూ ఉండగా అటెండర్ లీవ్ లెటర్ తెచ్చి టేబుల్ మీద పెట్టి పేపర్ వెయిట్ పెట్టాడు.

మేడమ్ వారంరోజులు సెలవు పెట్టారని చెప్పాడు.

నాకు అర్థం కాలేదు. మళ్ళీ సెలవెందుకు? ఏమయింది? అని ఆలోచిస్తూ సెల్ ఫోన్ తీశాను. ఫోన్ చేశాను. అవతల నుంచి ఆఫ్ చేసినట్టు సమాధానం.

ఏమీ తోచలేదు. రోజూ రాగానే ఆమెను చూస్తే బావుంటుంది. చాలా బావుంటుంది. లేకపోతే ఏదో వెలితి. ఆ రోజంతా అలాగే గడిచింది. మధ్యమధ్యలో ఫోన్ చేస్తూనే ఉన్నాను. ఆమె దొరకలేదు. సాయంత్రండాకా ఎలాగో గడిపి స్కూల్ అయాక ఆమె ఇంటికి వెళ్లాను. మళ్ళీ ఏమయింది? ఒంట్లో బాగోలేదా? ఏమీ అర్థం కాలేదు.

ఎంతో ఆత్రుతగా వెళ్లిన నాకు ఇంటికి తాళం వేసి కనిపించింది.

భర్త మృతి ఆమెను బాధపెట్టినా, కుంగదీసినా తిరిగి తొందరలోనే కోలుకున్నారు. ఆమె కోలుకోగలగడం నాకూ, మా స్కూల్లోని చిన్నారులకూ ఎంతో ఓదార్పు 'ఇక ఆమె రోజూ వస్తారు. రోజూ మళ్ళీ స్కూల్లో చదువుసంధ్యలు ఆటపాటల్లా మారుతాయి' అనికదా అందరం సరదా పడ్డాం! మళ్ళీ ఇంతలో ఏమయింది?

పక్కవాళ్లను అడిగాను. నిన్నామొన్నా ఇంట్లోనే ఉన్నారటగానీ తలుపు తీసి బయటకే రాలేదట. ఈ ఉదయం బేగ్ సర్దుకుని

రోజూ రాగానే ఆమెను చూస్తే బావుంటుంది. చాలా బావుంటుంది. లేకపోతే ఏదో వెలితి. ఆ రోజంతా అలాగే గడిచింది. మధ్యమధ్యలో ఫోన్ చేస్తూనే ఉన్నాను. ఆమె దొరకలేదు. సాయంత్రండాకా ఎలాగో గడిపి స్కూల్ అయాక ఆమె ఇంటికి వెళ్లాను. మళ్ళీ ఏమయింది? ఒంట్లో బాగోలేదా? ఏమీ అర్థం కాలేదు. ఎంతో ఆత్రుతగా వెళ్లిన నాకు ఇంటికి తాళం వేసి కనిపించింది.

భర్త మృతి ఆమెను బాధపెట్టినా, కుంగదీసినా తిరిగి తొందరలోనే కోలుకున్నారు. ఆమె కోలుకోగలగడం నాకూ, మా స్కూల్లోని చిన్నారులకూ ఎంతో ఓదార్పు 'ఇక ఆమె రోజూ వస్తారు. రోజూ మళ్ళీ స్కూల్లో చదువుసంధ్యలు ఆటపాటల్లా మారుతాయి' అనికదా అందరం సరదాపడ్డాం! మళ్ళీ ఇంతలో ఏమయింది?

ఎక్కడికో వెళ్లారట.

వింధ్య నాకు చెప్పకుండా వెళ్లరు. ఎంతో ఆపద వస్తేనేగాని అంత హఠాత్తుగా వెళ్లిపోరు. ఫోన్ కూడా ఆఫ్ చేసి ఉంచారు. ఎందుకో ఏమిటో ఏమీ తెలీలేదు. ఇంటికి వచ్చానేగాని మనసు మనసులో లేదు.

ఆ వారం తర్వాత మరోవారం పొడిగిస్తూ సెలవుచీటీ వచ్చింది. కానీ ఆమె ఆచూకీ తెలీలేదు. లీవ్ లెటర్ కవర్ చిరునామాలో మాత్రం 'భీమిలి' అని ఉంది. ఈమెకు భీమిలిలో బంధువులెవరూ లేరని గుర్తు. అన్నాళ్ల కాపురానికి గుర్తుగా ఆమెకు ఒక్క బిడ్డ కూడా కలగలేదు. ఇక ఈ భీమిలి అడ్రసేమిటో అర్థం కాలేదు.

ఈ రెండు వారాలూ నాకు భారంగానే గడిచాయి. మా అమ్మ తప్ప నాకూ ఎవరూ లేరు. చెల్లెళ్లూ, అన్నదమ్ములూ లేకపోలేదు. కానీ వాళ్లెవరూ తోడుగా నిలబడలేదు.

వింధ్య వచ్చాక నాకు పెన్నిధి దొరికినట్టుండేది. ఆమె సాన్నిధ్యంలో నన్ను ఉత్సాహపు గాలులు తాకేవి. ప్రతి నిమిషం ఉల్లాసంగా ఉండేది. ఆమెలోని సానుకూల ప్రకంపనాలు నిరంతరం నాకు తగుల్తూ ఉండేవి.

చివరకు ఒకనాటి సోమవారం ఉదయం స్కూల్లో ఆమె తన సీటులో ఎప్పటిలాగే కనిపించారు. కానీ ఎప్పటిలా లేరు. పెద్ద జబ్బు పడినట్టున్నారు. నుదు

రంతా ఖాళీగానూ, బోసిగా ఉంది. జుట్టు అకాలంలో నెరసిపోయినట్లుంది. కళ్లు ధైర్యాన్ని కోల్పోయినట్లు బెంగగా ఉన్నాయి.

నన్ను చూడగానే పెద్దగా నవ్వారు కానీ అది చాలా దీనంగా ఉంది. నాకు కన్నీళ్లొచ్చి నంత పనయింది.

'ఏమిటి మేడమ్! ఏమయిపోయారు ఇన్నాళ్లూ! కనీసం ఫోన్లో కూడా దొరక్కుండా! నేను ఎంతో దగ్గరనుకున్నాను మీకు. అలాంటిది నాక్కూడా చెప్పకుండా... ఇలా...'

'అనూ...చెబుతాను. సాయంత్రం మాట్లాడుకుందాం క్లాస్కి వెళ్లిపో' అన్నారు.

సాయంత్రం ఎప్పుడవుతుందా అన ఎదురుచూశాను. లాంగ్ బెల్ అయిపోయి అందరూ వెళ్లిపోయారు. ఆమె రూంలో మేం ఇద్దరమే మిగిలాం. ఏమిటి? ఏం చెబుతారు ఈమె అని ఎదురుచూస్తున్నాను.

ఆ రూంలో ఒంటరిగా కూచుని ఉన్నాను. ఆ గది అంతా శూన్యంతో నిండి పోయింది. ఇదివరకెప్పుడూ అలా అనిపించలేదు. ఆమె తన చేతులకు అంటిన చాక్ పౌడరు కూడా కడుక్కోలేదు. ఎదురుగా ఉన్న టేబుల్ మీద తల ఆన్చి పడుకుని ఉన్నాను. చప్పుడు విని తల ఎత్తారు. కుర్చీ జరుపుకుని ఎదురుగా కూర్చున్నాను.

ఆమె ఏమీ మాట్లాడలేదు. కాసేపు కిటికీలోంచి బయట గేట్ దాకా చూశారు. స్కూల్ ఆవరణ అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది.

ఆ నిశ్శబ్దంలో ఏదో దిగులు తోచింది నాకు. నెమ్మదిగా చెప్పడం మొదలుపెట్టారు. 'అనూరాధా! నా నమ్మకాలూ, భావాలూ నీకు చాలావరకూ తెలుసు. వాటి మీదే చాలా పెద్ద దెబ్బ తగిలింది. తట్టుకోలేక పోయాను. ఒకరకంగా పారిపోయాను. ఇప్పటికీ నాకు స్వస్థత రాలేదు.' అంటూంటే ఆమె గొంతు పూడుకుపోయింది.

'ఏం జరిగింది మేడమ్'

'నిజానికి ఏమీ జరగలేదు. కానీ నా కాళ్ళ కింద నేల జారిపోయినట్టయింది' అని మళ్ళీ చెప్పడం మొదలుపెట్టారు.

'సార్ వెళ్లిపోయాక నన్ను చూశావు నువ్వు. ఆయన నాకు పెద్ద తోడూ, నీడాను. ఆయన ప్రభావం నామీద చాలా ఉంది. మామధ్య ఏనాడూ విశేషమయిన అనురాగం లేదు. కానీ ఆయన నాకు పెద్ద దిక్కులా ఉండేవాడు. పెరట్లో ఉన్న మహావృక్షం కూలిపోయింది అదీ ప్రమాదంలో. తిరిగి నేను నిలబడగలనా అనుకున్నాను. కానీ నిలబడ్డాను, తిరిగి ఎప్పటిలాగానే.'

'అవును మేడమ్. చాలా తొందరలోనే' కదా! దానికి కారణం ఆచార్యులవారు. ఆయన చెప్పిన మాటలూ, ఆ కంఠం ఉచ్చారణ. ఆ నైసర్గికత. ఆ మాటలే నన్ను నిలబెట్టాయి. సార్ ది దుర్మరణం అయినా అదెంత సహజమైన విషయమో అనిపించేలా చేశాయి నన్ను ఆ ప్రవచనాలు. అవి లేకపోయినా కోలుకుని ఉండును. కానీ ఎంతో సమయం పట్టి ఉండేది. దాదాపు ఏడాది నుంచి ఇంకెంతయినా. కానీ ఆచార్యులు నన్ను తొందరగానే సేదదీర్చారు.'

'అయితే ఆయన మాటల ప్రభావం నామీద ఎంత ఉందో నీకు తెలుసు. నేను సెలవు పెట్టే ముందు రెండురోజులు సెలవులు వచ్చాయి చూడు, శని ఆదివారాలు. ఆ ముందురోజు అంటే శుక్రవారం సాయంత్రం ఆ ప్రవచనం వినడానికి వెళ్లాను. నువ్వులేవు. బహుశా

'ఆ సాయంత్రం ఎప్పటిలానే వంద మందితో సభ కిటకిటలాడుతోంది. ఆచార్యులు మర్నాడు ఏదో పూజాకార్యక్రమం చెయ్యబోతున్నారట. భర్తలేని వాళ్లందరూ లేచి వెనక్కి వెళ్లమని చెప్పారు. సువాసినీ పూజ అట. నాకు దిక్కు తోచలేదు. లేవాలో వద్దో తెలిలేదు. నాచుట్టూ ఉన్న ఆడవాళ్లు నావైపు చూస్తున్నారు. నా వేషం ఎలా ఉన్నా వాళ్లకు సార్ యాక్సిడెంట్ సంగతి తెలుసు. ఇంతలో కొందరు ఆడవాళ్లు మానంగా లేచి ఏదో తప్పుచేసినవాళ్లలా వెనక్కి వెళ్లిపోతున్నారు. నేనూ లేచాను. బాధగానో, అవమానంగానో ఉంది. ఏదో తెలిడంలేదు గానీ చెప్పలేని దుఃఖం కలిగింది.

ఊరు వెళ్లినట్టున్నావు.'

అవును ఆ రెండు రోజులూ లేను. ముందురోజు ఉదయమే స్కూల్లో ఆమె కనపడలేదు.

'ఆ సాయంత్రం ఎప్పటిలానే వంద మందితో సభ కిటకిటలాడుతోంది. ఆచార్యులు మర్నాడు ఏదో పూజాకార్యక్రమం చెయ్యబోతున్నారట. భర్తలేని వాళ్లందరూ లేచి వెనక్కి వెళ్లమని చెప్పారు. సువాసినీ పూజ అట. నాకు దిక్కు తోచలేదు. లేవాలో వద్దో తెలిలేదు. నాచుట్టూ ఉన్న ఆడవాళ్లు నావైపు చూస్తున్నారు. నా వేషం ఎలా ఉన్నా వాళ్లకు సార్ యాక్సిడెంట్ సంగతి తెలుసు. ఇంతలో కొందరు ఆడవాళ్లు మానంగా లేచి ఏదో తప్పుచేసినవాళ్లలా వెనక్కి వెళ్లిపోతున్నారు. నేనూ లేచాను. బాధగానో, అవమానంగానో ఉంది. ఏదో తెలిడంలేదు గానీ చెప్పలేని దుఃఖం కలిగింది.

ఇక అప్పుడు ఆయన కొన్ని మాటలు పలికారు. పసుపు కుంకుమల పవిత్రత, గతజన్మల్లో చేసిన అపరాధాల కారణంగా స్త్రీలు ఈ జన్మలో విధవలవుతారనీ, అది వాళ్ల దురదృష్టమనీ ఇంకా ఇలాగే ఏవో. వాళ్లకి శుభసమయాల్లో రావడానికి అర్హతలేదట. అందువల్ల వెనక్కి వెళ్లి కూర్చోవాలట.

నాకు తల తిరిగిపోయింది. స్కూల్లో, సమాజంలో ఇంత ఎత్తున ఉన్న నేను అక్కడ వెనక్కి నెట్టబడ్డాను. ఆ రాత్రి ఇంటికి వచ్చి తిండీ, నిద్రా లేకుండా మంచంమీద పడిపోయాను. ఆయన మీద నాకు ఏర్పడిన నమ్మకం ఈ మాటల్ని కొట్టి పారెయ్యలేక

పోయింది. ఆ మాటలు నన్ను వెంటాడాయి. ఈ పదిహేను రోజులూ ఎక్కడెక్కడో తిరిగి వచ్చాను. ఇదంతా అర్థంలేనిదని నాకు తెలిసినా అంత విజ్ఞత కల వ్యక్తి ఎందుకు చెప్పారు? ఇదంతా నిజమేనేమో అనే భావం నన్ను నమిలేసింది. ఇప్పటికీ అలానే ఉంది. ఇక నేను ఈ ఉద్యోగం కూడా చెయ్యలేనేమో! అనూ! భారతీయ స్త్రీ ఈ వైధవ్య ముద్రమోసి తీరాలేమో! దాన్ని నమ్మకతప్పదేమో!

నేను ముందు నవ్వేసి కొట్టెయ్యబోయాను. కానీ ఆమె మీద ఆయన మాటలు తీవ్రంగానే ప్రభావం చూపించాయి. నాకూ ఏం చెప్పాలో తోచలేదు. ఎందుకంటే నాకంటే ఎక్కువే ఆమెకు తెలుసు.

ఇలా బయటికి వచ్చి ఆత్మగౌరవాలు కాపాడుకోగలగడానికి ఎంత కష్టపడ్డాం? మాకోసం ఎందరెందరో పడిన కష్టం ఎంత విలువైనది? ఇలా నలుగురిలో ధైర్యంగా, గౌరవంగా బతికే మమ్మల్ని ఈ పీఠాధిపతులు మళ్ళీ ఇలా గోతుల్లోకి తోసిపారేస్తారా? అని ఎంతో భయం వేసింది.

ఈ ఆపద చాపకింద నీరులా పరుచు కోకముందే మేం ఏమయినా చెయ్యగలమా? అని కూడా అనిపించింది.

ఇంత చిన్న విషయానికి ఏమిటి మేడమ్ ఇలాగ. మాకే ఎన్నో చెప్పేవారు ఇలా ఉండడం ఏమీ బాగాలేదు అని బింకంగా మాట్లాడి ఆమెను తీసుకుని బయటకు వచ్చేశాను.

కానీ ఇంటికి వెళ్లాక రాత్రంతా ఇదే

అలోచన. మంచి మాటలతో రంగరించి తిరిగి మూఢత్వాన్ని నూరిపోసే ఈ కుట్ర ఏమిటి? అని.

రెండు రోజుల తర్వాత వినోద హాస్పిటల్ నుంచి ఫోన్ చేసింది. ఆమె నాకు దగ్గర బంధువు. పెద్ద రచయిత్రి. సంస్కృత భాషలో డాక్టరేట్ చేసింది. తండ్రి మహా పండితుడు. వినోద భర్తకు సర్వరీలాంటిదేదో జరిగిందట. ఏదో వని ఉంది ఓసారి హాస్పిటల్ కి రాగలవా! అని అడిగింది.

సాయంత్రం వస్తానని చెప్పాను. మధ్యాహ్నం క్లాస్ చెబుతుండగా చటుక్కున స్ఫురించింది. వింధ్యని అక్కడికి తీసికెళ్తేనో అని. వినోదకి సాంప్రదాయ కుటుంబ నేపథ్యం ఉంది దానినుంచి సంపాదించిన విజ్ఞత ఉంది. విద్య ఎలాగూ ఉంది. ఎన్నో విషయాల పట్ల మంచి అవగాహన ఉంది. ఆమెని మాట్లాడిస్తే మేడమ్ కి బావుండ వచ్చునేమో అనిపించింది.

సాయంత్రం ఇద్దరం హాస్పిటల్ కి వెళ్లాం ప్రైవేట్ హాస్పిటల్ లో స్పెషల్ రూం. వినోద

భర్త ఆపరేషన్ అయి సెలైన్ మీద ఉన్నారు. ఆమె మమ్మల్ని చూసి నవ్వుతూ పిలిచి కూచోబెట్టింది. ఆమెకు వింధ్య ఇంతకు ముందే తెలుసు. ప్లాస్ట్ లో దాచిన టీ పేపర్ కవర్ లో పోసి మాకందిస్తూ ఉండగా ఆమె సెల్ మోగింది.

ఒక్క నిమిషం అని చెప్పి ఆమె ఫోన్ తీసింది. అట్నుంచి ఏమీ అడిగారో గాని మేం వినోద సమాధానాలు మాత్రం ఇలా విన్నాం.

‘రేపా! అసలు వీలుకాదండీ’
‘లేదండీ! గంట కూడా విడిచి రావడం కుదరదు’ పకపకా నవ్వు. ‘అలాంటి భయాలేవీ లేవు.’ మంచి చీర కూడా పెడతానంటే ఎలాగోలా వస్తా’

‘అవునా! పసుపు కుంకాల కోసం ఆటో డబ్బులు వృథా చేసుకుని రాలేను తల్లీ! సారీ ఏమీ అనుకోకండి’ అని ఫోన్ అఫ్ చేసి మాకేసి చూసి నవ్వుతూ చెప్పింది.

కైలాసగారి నోమట. అయిదు పసుపూ కుంకాలు వంచుతారట. వందమంది

ముత్తైదువలు కావాలిట. మీ ఆయన హాస్పిటల్ లో కూడా ఉన్నాడు. ముందే రావాలని భయపెడుతున్నారు. చూడండి, ఈ ఆడవాళ్లు ముత్తైదువల కోసం రోడ్డు మీద ఎలా పడుతున్నారో - మళ్లీ వెనక్కి పోతున్నారు. అయినా వీళ్లననేదేముంది. హిందూ మతోద్ధారకులూ, పీఠాధిపతులూ వీధికొకరు తయారయ్యారు. వాళ్లే వీళ్లని ఇలా పాడుచేస్తున్నారు. వీళ్లేమో పరమ ఆధునిక వేషం వేస్తున్నారు. గానీ ఏవేవో భయాల్లో కూరుకుపోతూ బూజుపట్టిన వనులు చేస్తున్నారు. శాస్త్రంలో ఏముందో వీళ్లకి తెలీదు. వాళ్లకి తెలీదు. ఎంత కష్టపడి బయటికొచ్చాం మనం? మళ్లీ మనల్ని ఎక్కడికి తీసుకుపోతారో ఏమో!’ అంటోంది.

నేను చప్పున వింధ్యకేసి చూశాను. ఆమె ఆశ్చర్యంగా వింటోంది. చాలు. ఇక దారి దొరికింది. స్కూలూ, పిల్లలూ, నేనూ, మా టీచర్లూ అందరమూ ధన్యులమే అనుకున్నాను.

హాస్పిటల్ గది ఎంతో చల్లగా ఉంది.

ఆకలిరాగం

- ఆల్ల ప్రసన్న లక్ష్మి

అక్షరాలు కొరకరాని ముతక మెతుకులొజాయి

ఆట పాటలు...బతుకు పారాల ధాటికి

అనుభవ సారం ముడతలు పడి

యవ్వనాగమన సమయం వరకు

బాల్యం చప్పరించబడిన పిప్పరమెంటాతుంది

ఆడపిల్ల! ఆడే పిల్లై...పాడే పిల్లై

సన్నటి బతుకు తీగెల పైచేసే విన్యాసాలు

పదాలు...పాదాలతో శృతి కలుపుతూ

మొనదేలిన జవితపు అంచుల్ని స్పృశిస్తూ

అగుపడని గాయాలేవో సలవరిస్తాయ్

జాలిగుండెల చప్పట్ల మోతలో

విదల్ప బడ్డ చిల్లర శబ్దం

లయ కుదర్చబడిన ఆకలి రాగానికి

నిశ్శబ్ద వేదికొతుంది...

వెర్రితల్లి

- సి.హెచ్ అరుణకుమారి

అమ్మ కడుపున ఉన్ననాడే ఆడపిల్లని తెలియగానే

హతమార్పుతారే తల్లీనిన్ను

పుట్టగానే పెంటకుప్పను చేరినావా బిట్టితల్లీ

చెమ్మచెక్కలాటలాడే వయసులో చిత్రహింసకు

గురి చేసినారే తల్లీ నిన్ను

కలలు కనే కన్నెవయసులో కామాంధుల కొర్రెకు

బలొతున్నావే బిన్ని తల్లీ

కట్టకాన్కల కోసం అత్తమామలు, భర్త చేతిలో

కాలుతున్నావమ్మ నీవు

పొద్దువాలే బడుగువయసులో అమ్మ అను పిలుపు

కోసం అలమటింపావు తల్లీ

మరుజన్మ వుంటే నీ జడ్డనై పుట్టనమ్మా

నీకు జన్మనిచ్చి తల్లిగా నీ ఋణం తీర్చుకుంటానే వెర్రితల్లీ

ఉద్యమం

‘ఛలో నాగపూర్’ ఉద్యమ ప్రతిబింబాలు

- అభినయ రమేష్

ఛలో నాగపూర్ ఉద్యమం వేల సంఖ్యలో మహిళా ఉద్యమకారిణులను కూడగట్టింది. అది అధమ కులాలకు, వర్గాలకు మరియు అణగారిన వర్గాలకు చెందిన మహిళలు అనుభవిస్తున్న దోపిడీ, హింస పట్ల దృష్టిని ఆకర్షించడమే కాదు, ప్రపంచంలో అదే లక్ష్యాల సాధన కొరకు ఉద్యమిస్తున్న మహిళలతో సంబంధాలను ఏ విధంగా ఏర్పరచుకోవాలన్న అంశాలను కూడ చర్చించింది.

మహారాష్ట్రలోని నాగపూర్ నగరానికి అంబేద్కర్ వాద సామాజిక స్పృహ అంశంలో ఒక ప్రత్యేకమైన గుర్తింపు వున్నది. దీక్షా భూమిగా గుర్తింపబడుతున్న బౌద్ధ సాంప్రదాయం కోరుతూ జరిగిన ఒక ప్రజాచారిత్రక పోరాటానికి చెప్పుకోదగిన ప్రాంతం అది. నాగపూర్, ఊచకోత వలన ఏర్పడిన గాయానికి క్రైర్ లాంజిలోని భోట్ మాంగే కుటుంబానికి చెందిన నలుగురిని అనాగరికంగా మూకుమ్మడిగా హత్య చేశారు) మరియు దానికి వ్యతిరేకంగా జరిగిన ప్రజా నిరోధానికి కూడ చెప్పుకోదగిన ప్రాంతం. మార్చి 10, 2017న ప్రథమ సంస్కర్త సావిత్రిభాయి పూలే యొక్క 110వ వర్ధంతి రోజున ఒక కవాతును నిర్వహించాలని పూలే-అంబేద్కర్ భావజాలం పట్ల విశ్వాసం వున్న మహిళలు నిర్ణయించుకున్నప్పుడు, నాగపూర్ దీనికి వేదికగా ఎంపిక చేయబడింది. అణగారిన వర్గాలకు చెందిన మహిళలకు వ్యతిరేకంగా పెరుగుతున్న హింసను నిరసిస్తూ వేల మంది మహిళలు కదం తొక్కారు. బ్రాహ్మణవాద, మనువాద మరియు హిందూత్వవాద భావజాలంలో నుండి పుట్టిందే హింస. ఆ భావజాలాన్ని, మహిళల యొక్క అణచివేత, వారిపట్ల వివక్షత, వారి అధీనత, వారిపట్ల ఆధిపత్యం

ప్రదర్శించడం సామాజిక క్రమం యొక్క ఆదర్శరూపాలుగా న్యాయబద్ధమైనవిగా పరిగణించాయి.

కదం త్రొక్కిన మహిళలు, సావిత్రి భాయి మరియు ఫాతిమాషేక్ మహిళలకు చేసిన సేవలను కొనియాడి, వారికి వదం దనం చేశారు. ప్రజాస్వామిక గొంతులను లింగ అణచివేతతో పాటు, కుల వివక్షతకు మరియు వర్గ దోపిడీకి వ్యతిరేకమైన పోరాటానికి ‘ఛలో నాగపూర్’ ఉద్యమం ఒక సూచికగా వున్నది. అంతే కాకుండా యిది, మహిళలను ఒక సరుకుగా మార్చడానికి, వారు ఎదుర్కొంటున్న భౌతిక, లైంగిక మరియు అన్ని రూపాల దాడులకు వ్యతిరేక పోరాటం.

ఏర్పాట్లు మరియు చర్చలు: క్షేత్రస్థాయిలో పని, దీని నిర్వహణలో భాగస్వామ్యమైన మహిళల మధ్య జరిగిన సుదీర్ఘ చర్చలు లేకుండా ఇంత గొప్ప కార్యక్రమం సాధ్యమై ఉండేదికాదు. ఆరునెలల పైన ఈ ఆలోచనలు సాగాయి. అనేక సమస్యలపైన చర్చలు నడిచాయి: ఉమ్మడి సమస్యలపై ప్రసంగాలు, పోరాట చిహ్నాలు, లింగ వివక్షతను ప్రశ్నించే మార్గాలపై ఉపన్యాసాలు, బ్రాహ్మణవాద సంస్కృతిని మరియు రాజకీయాలను వ్యతిరేకించే దృక్పథం, అణచివేతపట్ల మన దృష్టి కోణం మరియు మహిళలు ఎదుర్కొంటున్న హింస,

అధీనత మరియు వారియొక్క పోరాటాలు తీరు. యింతేకాక ‘వ్యత్యాసాల’ భావన మరియు లింగ సమస్యలను ప్రశ్నించే తీరుకు సంబంధించిన వ్యవహారాల తీరు ఉపన్యాసాలలో పాతుకుపోయి వున్నాయి కాబట్టి, ఉమ్మడి కార్యాచరణ ఏదైనా నానా విధాలుగా వున్న సమస్యలను ప్రతిబింబిస్తాయి.

పూలే, అంబేద్కర్ల దృక్పథం కలిగిన మాలో కొంతమంది మహిళలు ఎదుర్కొంటున్న హింస, అధీనత లాంటి సమస్యలను అర్థం చేసుకున్నాము. మేము, కులం మరియు లింగ అధీనత, దోపిడీ, అణచివేత, నిస్సహాయత మరియు కుల, వర్గ విభజనలలో మహిళలు ఎదుర్కొంటున్న హింసతో వున్న సంబంధాల పట్ల జాగ్రత్త వహించాం. మాకు, మహిళలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే హింస, అధీనత మరియు దోపిడీకి సంబంధించిన అంశాలు లింగ వివక్షతకు సంబంధించినవి కావు. అవి కులం, వర్గానికి సంబంధించి నవి. కాబట్టి మేము వట్టింపుకుంటున్న అంశాలు, మేం పరిష్కారం కావాలంటున్న నానా రూపాలలో వున్న సమస్యలు మరియు విభజన ద్వారా ఏర్పడిన నిస్సహాయతలన్నీ నేడు మహిళలు ఎదుర్కొంటున్నవే.

ఒక అన్వేషణగా లింగీకరణ రాజకీయాలు: మేము, లింగీకరణ రాజకీయాలను దృష్టి గోచరత్వం మరియు విజ్ఞాపనలు రెండూ

అవసరమే అని చెప్పే ఒక అన్వేషణగా చూస్తాం. అయినా నేడు మహిళలు ఎదుర్కొంటున్న అణచివేత, హింస లాంటి సమస్యలను వాటికి అవతల పట్టించు కోవలసిన అవసరం వున్నది. హింసకు వ్యతిరేకంగా హింస, దుర్మార్గాలు మరియు నిస్సహాయతలు సంస్థాగత రూపాలను, వాటి ప్రమాణాల పట్ల స్పృహ కలిగించే విధంగా పోరాటం చేయాలని మేము నమ్ముతున్నాం.

అగౌరవాన్ని సృష్టించే విధానాలను ప్రశ్నించకుండా న్యాయం కొరకు అన్వేషణ జరగదు. అన్యాయాన్ని, అగౌరవాన్ని సృష్టించే హద్దుల కట్టడాలలో కనిపిస్తూ, దానిలోనే మిగిలిపోతే మనం న్యాయం సాధించలేం. స్వేచ్ఛ, విముక్తి కొరకు సమస్యలను ప్రశ్నించాలంటే సామాజిక, భౌతిక, సాంస్కృతిక అధీనత సవాలు చేయాల్సిన, నాశనం చేయాల్సిన అవసరం వున్నది.

అక్రమ లావాదేవీల, అక్రమ చర్యల క్షతగాత్రులు: ఈ అవగాహన, నిమ్న కులాల, నిమ్న వర్గాల, ఆదివాసీ మరియు నిస్సహాయ వర్గాలకు చెందిన మహిళలకు వ్యతిరేకంగా వివిధ రూపాలలో అక్రమ లావాదేవీల ద్వారా జరుగుతున్న దోపిడీ, అనాగరిక హింసను మనకు తెలియజేస్తుంది.

ఈ దృష్టికోణం, మహిళలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే దుర్మార్గం, హింసతోపాటు వ్యభిచారం లాంటివి మనకు సంస్థాగతమైన హింసా రూపాలుగా తలచుకునే విధంగా చేశాయి. ఈ సంస్థాగతమైన హింసా రూపాల హద్దులలో వుండి మహిళలు స్వేచ్ఛ, విముక్తి లక్ష్యాలను సాధించలేరని మేం నమ్ముతున్నాం. లింగ వివక్షత, కుల వర్గాలపై ఆధారపడిన హింస ద్వారా ఏర్పడే దోపిడీ పద్ధతిలో పాతుకుపోయిన వ్యభిచారానికి వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేయాల్సిన అవసరం వుందని మేం నొక్కి చెప్తాం.

అణగారిన దోపిడీ చేయబడుతున్న వర్గాల నుండి మహిళలు యిష్టపూర్తిగా

వ్యభిచార కూపంలోకి ప్రవేశించరు. కానీ వారు సామాజిక, ఆర్థిక నిస్సహాయతల కారణాలతో బలవంతంగా దానిలోకి నెట్టబడతారు. మహిళలు, పిల్లలు బలవంతంగా వ్యభిచారం ద్వారా జీవించరాదు. పూలే, అంబేద్కర్ వాదులమైన మేం హింస, దోపిడీ విధానాలను నిర్వహించడానికి నిరాకరిస్తున్నాం. మేము అణచివేత విధానాలను సవాల్ చేసినప్పుడు, దోపిడీ, హింస ద్వారా క్షతగాత్రులైన వారిని వదిలివేయమని కోరబోము. ఆ విధానాలకు వ్యతిరేకంగా అందరిలో స్పృహ కలిగించే విధంగా పనిచేయాలని కోరుతాం. అణగారిన వర్గాలకు చెందిన మహిళలను తమ దోపిడీతో, దుర్మార్గాలతో జీవించమని ఎవరైతే ప్రేరేపిస్తారో వారే హింసను అమలు చేసే ప్రతినిధులు. ఎవరైతే వ్యభిచారాన్ని సమర్థిస్తారో వారు ఏ విధమైన దుర్మార్గాలకు, హింసకు గురికాకుండా జీవిస్తున్నారు. ఈ దోపిడీ, హింస ప్రతినిధుల ద్వారానే దుర్మార్గం, అణచివేత సాధారణ పరిస్థితులుగా మారిపోతున్నాయి.

మరొక ఉదాహరణ తీసుకుంటే, కుటుంబ పోషణ కొరకు నేటికీ కొంతమంది బలవంతంగా చేతులతో పాకీ పనిచేస్తూ జీవిస్తున్నారు. పాకీ పనివారు గౌరవంగా బ్రతకాలని డిమాండ్ చేసేవారు నిజానికి హింసకు ప్రతినిధులు. అదే విధంగా మహిళలకు గౌరవం మరియు న్యాయం జరగాలన్న పోరాటం, అణచివేత విధాన తిరస్కరణలో పాతుకుపోవాలి.

ఒక సమానత్వ ప్రపంచం: సమానత్వం వున్న ప్రపంచ ఏర్పాటు కొరకు ప్రపంచవ్యాప్తంగా మహిళలు వారి మధ్య సంబంధాలు, చర్చలు ఏర్పాటు చేసుకోవడానికి అవసరమైన ఒక ఉమ్మడి పోరాటాన్ని రూపొందించడానికి భారతదేశ వ్యాప్తంగా అన్ని ప్రాంతాల నుండి మహిళలను సమీకరించిన 'ఫలో నాగపూర్' ఉద్యమం ఒక చారిత్రాత్మక ప్రయత్నం.

ముగింపులో ఈ క్రింది తీర్మానాలను మేం నివేదించాం.

1. అదుపు చేయడానికి అవసరమైన సామాజిక క్రమం యొక్క అధికారం, ఆధిపత్యం, బ్రాహ్మణవాద, మనువాద హిందూత్వవాద అణచివేత భావజాలంపై పోరాటం చేయడానికి భారతీయ మహిళలమైన మేమంతా ముందుకు వచ్చాం.

2. మేము సావిత్రిభాయిపూలే, జ్యోతిరావు పూలే మరియు బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్లు, భారతదేశంలోని అణగారిన వర్గాలకు ముఖ్యంగా మహిళలకు వారు చేసిన సేవలను గుర్తించి, వారికి వందనం చేస్తున్నాం.

3. నిస్వార్థంగా పోరాటం చేసి, గతంలో, ప్రస్తుతం పెద్ద సంఖ్యలో మానవాళికి సేవ చేయడం కొనసాగిస్తున్న వారికి, హిందూత్వ, మనువాద, బ్రాహ్మణవాద భావజాలానికి బలైపోయిన పిల్లల తల్లులకు మేం నమస్కరిస్తున్నాం. మహిళా హక్కుల కొరకు పోరాటం చేస్తున్న ఇరో శర్మిలకు మా వందనం.

4. కుల ప్రాతిపదికన పితృస్వామ్య వ్యవస్థ చేతిలో దళిత మహిళలు క్షతగాత్రులు కావడానికి, ఉన్నతకులస్తుల పితృస్వామ్య వ్యవస్థ చేతిలో మహిళల అణచివేతకు, హింసకు కారణభూతమైన బ్రాహ్మణవాద భావజాలానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడాలని మేమంతా తీర్మానించాం. 'నేషనల్ క్రైరికార్డ్స్ బ్యూరో' ప్రకారం 2000 సం. నుండి 2015 వరకు, భారతదేశవ్యాప్తంగా దళిత మహిళలపై నమోదు చేయబడిన రేప్ కేసులు 20,300 అని తెలిసింది. ఆ మహిళలందరికీ న్యాయం జరగకపోవడం గమనార్హం.

5. బ్రాహ్మణవాద, మనువాద భావజాల ప్రభావంతో అనేకమంది విద్యావంతురాళ్లైన మహిళలు గృహ హింసకు క్షతగాత్రులైనారు. ఈవిషయంలో న్యాయవ్యవస్థ కూడ బ్రాహ్మణవాద, మనువాద భావజాలానికి క్షతగాత్రులైన పురుషులకు (మహిళలపై నేరం చేసినవారు) అనుకూలంగా వ్యవహరించింది. ఈ

హింసను అంతం చేయడానికి మేమంతా కృషి చేయాలని తీర్మానించుకున్నాం.

6. మేం అన్ని చెడు అభ్యసనలను, పద్ధతులను ఖండిస్తున్నాం - బలవంతపు వ్యభిచారం, పాకీపని, వరకట్నం డిమాండ్ చేయడం, దేవదాసీ విధానం లాంటి మతపరంగా మంజూరి చేయబడిన లైంగిక హింస, వెంటాడి వేటాడటం లాంటి సామాజిక, రాజకీయ, ఆర్థిక మరియు సాంస్కృతిక పద్ధతులు మహిళలను కొన్ని యుగాలుగా బానిసలుగా మార్చివేశాయి. బ్రాహ్మణవాద, మనువాద భావజాల ఫలితంగానే మహిళలకు ఈ దుస్థితి వచ్చింది. వివిధ నిస్సహాయతలతో బాధపడుతున్న మహిళలను బలవంతంగా వ్యభిచారంలోకి నెట్టిన వారికి, సంస్థాగతంగా వున్న వివిధ రూపాల బానిసత్వాన్ని, కులాన్ని, వర్గాన్ని, లింగత్వాన్ని ఆసరా చేసుకొని మహిళలను నిస్సహాయ స్థితిలోకి నెట్టినవారికి వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేయాలని తీర్మానించాం.

మహిళల బానిసత్వం గురించి స్పృహ కల్పించాల్సిందిపోయి, యిష్టపూర్వక వ్యభిచారం గురించి మాట్లాడే విధంగా అణగారిన మహిళలు తయారు చేయబడు తున్నారు. ఇది మహిళలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే ఒక రూపంలో వున్న హింసగా పరిగణిస్తున్న దీనిని ఖండిస్తున్నాం. అదే విధంగా అణగ ద్రొక్కబడిన వారంతా హింసలో, అధీనతలో సంతోషంగా జీవించే విధంగా తయారుచేసే వారికి వ్యతిరేకంగా పోరాడాలని తీర్మానించాం.

7. అన్ని రూపాలలో మహిళలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే బానిసత్వ హింసను పోషిస్తున్న అధికార, ఆధిపత్య భావజాలానికి వ్యతిరేకంగా ఉద్యమించడం అవసరంగా మేము భావిస్తున్నాం. నిస్సహాయులపై ఆగడాలు ప్రదర్శించిన వారిని ప్రాధాన్యతా క్రమంలో అరెస్ట్ చేయాలని కోరతాం. ఏ మహిళ అణచివేతను ఎదుర్కోకుండా ఉండే విధంగా ఉన్న చట్టాలు సవరించబడాలని

మనం అత్యాచారానికి వ్యతిరేకంగా ఒక ఉపయుక్తమైన చట్టాన్ని కలిగి వుండగా, చట్టం దళిత మహిళల వివిధ నిస్సహాయతల, వారి క్షతగాత్రత పట్ల ప్రత్యేక అప్రమత్తతను కలిగిన చర్యల ద్వారా సమకూర్చవలసిన అవసరం వున్నది. అదేవిధంగా ఎస్సీ, ఎస్టీ చట్టం, 1989 ప్రకారం దళిత మహిళను నిస్సహాయులలో మరింత నిస్సహాయురాలిగా గుర్తించాలి మరియు వారిపై జరిగిన దాడికి కలిగిన చర్యలు చేపట్టాలి. దళిత మహిళల కొరకు ప్రత్యేకంగా సృష్టించబడిన చట్టాలు పక్కాగా అమలు జరపబడాలని మేము కృషి చేస్తాం.

ఆశిస్తున్నాం.

8. మనం అత్యాచారానికి వ్యతిరేకంగా ఒక ఉపయుక్తమైన చట్టాన్ని కలిగి వుండగా, చట్టం దళిత మహిళల వివిధ నిస్సహాయతల, వారి క్షతగాత్రత పట్ల ప్రత్యేక అప్రమత్తతను కలిగిన చర్యల ద్వారా సమకూర్చవలసిన అవసరం వున్నది. అదేవిధంగా ఎస్సీ, ఎస్టీ చట్టం, 1989 ప్రకారం దళిత మహిళను నిస్సహాయులలో మరింత నిస్సహాయురాలిగా గుర్తించాలి మరియు వారిపై జరిగిన దాడికి కలిగిన చర్యలు చేపట్టాలి. దళిత మహిళల కొరకు ప్రత్యేకంగా సృష్టించబడిన చట్టాలు పక్కాగా అమలు జరపబడాలని మేము కృషి చేస్తాం.

9. మేము, స్త్రీవాద వాడుక నియమం "వ్యత్యాసం"ను బలపరుస్తాం. దాని వలన అన్ని కులాల, తెగల, మతాల, వేరు వేరు ఆచారాలున్న తెగలకు చెందిన మహిళలంతా, తాము ఈ దేశానికి చెందిన వారుగా స్వేచ్ఛగా తెలియజేసి, స్వతంత్రులుగా వుంటారు.

10. మేము, భారతదేశ మహిళా మూకుమ్మడి గొంతుకమై, భారతీయ సమాజంలో వున్న బానిసత్వానికి మూలంగా వున్న అన్ని భావజాలాలను అంతం చేయడానికి ఒక కార్యక్రమాన్ని రూపొందిస్తాం. అప్పుడు ప్రతి ఒక్కరు ఎదుర్కొంటున్న బానిసత్వాన్ని అంతం చేయడానికి పోరాటం చేస్తారు.

11. మేము ప్రాతినిధ్య నియమాన్ని మరియు 33% రిజర్వేషన్లను గౌరవిస్తాం. జనాభాలో మహిళలు సగంగా వున్నారు.

కాబట్టి దానిని 50%కి పెంచాలని డిమాండ్ చేస్తున్నాం. దీనిలో కూడ క్షతగాత్రులుగా వున్న, సామాజికంగా, ఆర్థికంగా, సాంస్కృతికంగా వెనుకబడిన వర్గాలలో వున్న మహిళలకు ప్రాధాన్యత యివ్వాలని మేం నొక్కి చెపుతున్నాం.

12. దళిత, ఆదివాసి, వెనుకబడిన తరగతులు, మైనార్టీలుగా వున్న అణగారిన వర్గాల మహిళలు నిస్వార్థంగా మహిళా విముక్తి పోరాటాలలో పాల్గొన్నారు, సహాయ పడినారు అన్న వాస్తవాన్ని మేం అభినందిస్తున్నాం.

13. అందరు స్త్రీ, పురుషులు కోరుకుంటున్నట్లుగా ఆదర్శాలు, న్యాయ, స్వేచ్ఛ గౌరవానికి సంబంధించిన విలువలు, సామాజిక, సంస్థాగత ఆచారాలలో పొందు పరచబడాలి. కుటుంబ వ్యవహారాలలో, విద్యా సంస్థలలో, ప్రభుత్వ సంస్థానాలలో భాగంగా వుంటే వివక్షత, అసమానతలు, ఆధిపత్య సమాజం ఆటంకపరచబడి దాని స్థానంలో ఆరోగ్యకరమైన మానవ సమాజం పోషించబడుతుంది.

14. మొట్ట మొదటి శిక్షణ పొందిన మహిళా ఉపాధ్యాయురాలు, విద్య ద్వారా మహిళలను బానిస సంకెళ్ళ నుండి విముక్తి చేయడానికి ధైర్య సాహసాలు ప్రదర్శించిన సావిత్రిభాయిపూలే 110వ వర్ధంతి సందర్భంగా నిర్వహించబడిన 'ఛలో నాగపూర్' కార్యక్రమంలో ప్రపంచంలో అందరు మహిళలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే బానిసత్వ విధానాలకు అంతం పలకడానికి మేమంతా కృషి చేయాలని నిర్ణయించుకున్నాం.

ఈపయనమెచటికోయి...?

- కె.నాగమణి

“ఇట్ టేక్స్ విలేజ్ డు రైజ్ ఎ చైల్డ్” అనే ఆంగ్ల సామెతకు అర్థం ఒక శిశువు సంపూర్ణ మానవుడుగా ఎదిగే క్రమంలో ఆ గ్రామం అంతా బాధ్యత వహించాలని అర్థం ఆ శిశువు శారీరక, మానసిక, వైజ్ఞానిక ఎదుగుదల మీద తనచుట్టూ ఉన్న అన్ని వ్యవస్థల ప్రభావం సమానంగా వుంటేనే సంపూర్ణ ఎదుగుదల సాధ్యం అవుతుంది. ముఖ్యంగా ముందు కుటుంబం, తరువాత విద్యా వ్యవస్థ ముఖ్యమైనవి. కానీ దురదృష్టవశాత్తు నేటి మన విద్యా వ్యవస్థ అటువంటి సంపూర్ణ ఎదుగు దలకు ఏమాత్రం సహక రించడం లేదు. నేటి మన పోటీ ప్రపంచంలో మంచి విద్య అంటే మార్కులు ర్యాంకులు. విద్యార్థులు ఎంతవరకూ చదివింది ఆకలింపు చేసుకుని వారి జీవిత సాఫల్యానికి ఉపయోగించుకోగలరు అనేది అనవసరం. పేరు ఏదైనా కానీ టెక్నో న్యూజ్స్, కాన్సెప్ట్ న్యూజ్స్, గురుకుల విద్యా సంస్థలు, రెసిడెన్సియల్ కాలేజీలు, ఈ న్యూజ్స్ కాలేజీలు, జూనియర్ కాలేజీలు అన్నీ దాదాపుగా ఒకే మూసలో, ఒకే బాటలో నడుస్తున్నాయి. పోటీ, అన్ని లెవెల్సులోనూ విపరీతమైన పోటీ పక్కవాడికన్నా నేను ఎక్కువ మార్కులు తెచ్చుకోవాలి. తల్లిదండ్రులు పక్కవాళ్ళ పిల్లలకన్నా మా పిల్లలు ఎక్కువ మార్కులు తెచ్చుకోవాలి. కాలేజీలు అన్ని కాలేజీలకన్నా మా కాలేజీకి ఎక్కువ మార్కులు, ర్యాంకులు రావాలి. ఎక్కడ చూసినా ఇదే పోటీ. ఇదే ఇప్పటి విద్యార్థిలోకానికి ప్రదాన లక్ష్యాలుగా మారిపోయాయి. అసలు ఇది చదువా. ఇలా చదివిన చదువు వారికి ఏ విధంగా

ఉపయోగపడుతుంది. ఇలా చదివి మార్కులు సాధించిన విద్యార్థులు పుస్తక జ్ఞానం తప్ప ప్రపంచ జ్ఞానం, వ్యావహారిక దక్షత, సోషల్ స్కిల్స్ లేకుండా మరబొమ్మలుగా తయారవు తున్నారు. దీని వలన వారు పెద్దయ్యాక నిజజీవితంలో అడ్జస్ట్ కాలేక అనేక మానసిక సమస్యల బారిన పడుతున్నారు. ఈ పరుగు ఎక్కడికి? మనం ఏ రకమైన సమాజాన్ని తయారు చేస్తున్నాం?

ఇటీవల హైదరాబాద్ నగరంలో ఒక పేరుగాంచిన రెసిడెన్సియల్ జూనియర్

కళాశాలలో జరిగిన ఒక విషాదకరమైన సంఘటన సామాజిక స్పృహ ఉన్న వారంద రినీ కలవరపెడుతుంది. విషాదకరమని ఎందుకనుకోవడం అంటే విచక్షణ కోల్పోయి, మాస్ హిస్టేరియాకు లొంగిపోయి తమ భవిష్యత్తును లెక్క చేయకుండా విధ్వంసకర చర్యలు చేపట్టడం తప్పే- ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ హర్షణీయం కాదు. కానీ ఇక్కడ అట్టి చర్యలకు అరాచకానికి పాల్పడిన వారు ఎవరు- ఇంకా పూర్తిగా బాల్యం వీడని, మొదటిసారిగా తమ తల్లిదండ్రులను, సోదరులను, అలవాటుపడిన ఇంటి వాతావరణాన్ని వదిలి కాలేజీ అనే ఒక కొత్త ప్రపంచంలోకి అడుగు పెట్టిన కౌమార దశ(ఎడాలసెన్స్) లోని విద్యార్థులు. వారు

విచక్షణా సహనం కోల్పోయి యాజమాన్యపై తిరగబడ్డానికి కారణం ఒత్తిడి. వారి వయస్సుకు, ఎదుగుదలకీ సరిపడని విపరీతమైన ఒత్తిడి. రోజుల తరబడి సెలవులు లేకుండా పండగలకు కూడా ఇంటికి పంపకుండా కేవలం కాలకృత్యాలు తీర్చుకోవడానికి, తిండి తినడానికి మాత్రమే సమయం కేటాయిస్తూ చదువు చదువు చదువు..... కొన్ని విద్యా సంస్థల్లో 15 నుండి 18 గంటల చదువు మరో ప్రపంచం తెలియని పరిస్థితి. ఒక కాలేజీ యాజమాన్యం ఇదేమిటని ప్రశ్నించిన విలేకరికి ఇచ్చిన సమాధానం వినండి. మేము బ్రేక్ లేకుండా చదివించడంలేదు. రోజూ నాలుగు బ్రేక్లు అల్పా హారానికి, భోజనానికి, టీకి, రాత్రిభోజనానికి ఒక్కొక్క అరగంట చొప్పున ఇస్తున్నాం. అదీకాక పొద్దున్నే కాలకృత్యాలకు ఒక గంట కేటాయిస్తున్నాం.!!!

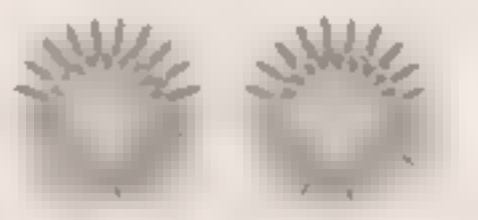
కొన్ని కాలేజీల్లో ఉదయం 6 గంటలకే క్లాసులు మొదలు పెడుతున్నారు. తిరుగుబాటు విద్యార్థుల తప్పు ఐతే అలా తిరగబడాల్సి పరిస్థితి కల్పిస్తున్నది ఎవరు. తలుపు మూసి కొడితే పిల్లి కూడా పులి అవుతుందని ఒక సామెత. ఒక జైలు వాతావరణాన్ని కల్పించి బలవంతంగా గంటలు గంటలు చదివించి నంత మాత్రాన ఏ విద్యార్థి విద్యావంతుడు కాలేడు. మానసిక శాస్త్రవేత్తలు ఏమనిషికి ఏకాగ్రత అరగంట, గంటకు మించి ఉండడం సాధ్యం కాదని చెప్తారు. అందుకే రెండు గంటలకు మించి చదివించడం మంచిదికాదు. మరి రోజుకి 10 నుండి 15 గంటలు చదివించడం విద్యార్థుల్లో తీవ్ర పరిణామాలకు దారితీయదా

ఆ క్రమంలోనే యాజమాన్యపై తిరుగుబాటు ఆత్మహత్యలు విద్యార్థిలోకంలో ఎక్కువవుతున్నాయి. వత్తిడి తట్టుకోలేని వారికి రెండే మార్గాలు ఒకటి లొంగుబాటు రెండు తిరుగుబాటు. లొంగు బాటు అనేక మానసిక సమస్యలకి, ఆత్మ హత్యలకి కారణం అవుతుంది. తిరుగుబాటు అకారణ కోపం అణచుకోలేని ఆవేశం హింసాత్మక మనస్తత్వం విచక్షణా రాహిత్యం తొలగిస్తోంది. ఈ పరిస్థితికి పూర్తిగా మనం విద్యా సంస్థలనీ తప్పు పట్టలేం. విద్యాసంస్థల ప్రతిష్ట ఆర్థిక స్థితి తల్లిదండ్రుల అసంబద్ధమైన ఆశలు అన్నీ కారకాలే నేటి మెటీయాలిస్టిక్ తల్లిదండ్రులు విద్య ఒక స్టేటస్ సింబల్ గా మార్చుకొని ఇంజనీరింగ్, మెడిసిన్ వంటి చదువులే ప్రతిష్టాత్మక చదువులని, తమ పిల్లలు అటువంటి చదువులే చదవాలని తాహతకు మించి చదివించడంలో వెనుకాడడంలేదు. ఈ ప్రైవేటు, కార్పొరేట్ విద్యా సంస్థలు తల్లిదండ్రుల ఆశలతోనూ, విద్యార్థుల భవిష్యత్తుతోనూ ఆటలాడుతూ డిమాండు పెరిగిన కొద్దీ ఫీజులు పెంచేస్తున్నారు. వీటిని బట్టి మిగతా డిగ్రీ, వృత్తి విద్యా కళాశాలల్లోనూ ఫీజులు విపరీతంగా పెరిగిపోయాయి. ప్రైవేటు

స్కూళ్లలోనూ ఇదే పరిస్థితి కొనసాగుతుంది. నరియైన నదుపాయాలు లేకున్నా ఇంటర్నేషనల్ స్కూల్స్ ని, వరల్డ్ స్కూల్స్ అని పేర్లు పెట్టి ఆఖరికి నర్సరీ, ఎల్.కె.జి వంటి క్లాసులకు కూడా వేలు దోచేస్తున్నారు. ఈ పరిస్థితిలో సామాన్య, మధ్యతరగతి కుటుంబాలలోని పిల్లల పరిస్థితులేమిటి. అటు గవర్నమెంట్ స్కూల్స్ అధోగతిలో వుంటే ఇటు ప్రైవేటు స్కూళ్ళు అందరాని ఎత్తులో ఉన్నాయి. ఫీజులే కాక వున్నకాలు, యూనిఫారంలకి వేలకి వేలు ఖర్చు పెంచేస్తున్నారు. పిల్లల మీద ఒత్తిడి పెంచడంలో కూడా ఈ ప్రైవేటు స్కూళ్ళు కార్పొరేట్ స్కూళ్ళకి ఏమాత్రం తీసిపోవడం లేదు. నర్సరీ ఎల్.కేజీ పిల్లలకు కూడా రెండు మూడు పేజీలు హోంవర్క్ ఇస్తూ చెయ్యకపోతే దండిస్తూ, ఇతర పిల్లల ముందు అవమాన కరంగా మాట్లాడుతూ వారి మనసులో చదువంటే అయిష్టం కలిగిస్తున్నారు. తల్లిదండ్రులు కూడా అందుకు తగ్గట్టే మాపిల్లలకు ఏమీ చెప్పడంలేదు ఎందుకు? ఇంగ్లీషులో మాట్లాడడం నేర్పడం లేదు ఎందుకు? అని తీచర్లను అడుగుతున్నారు. ఏడేళ్ళ పసిప్రాయంలోనే డిసిప్లైన్ కోసమని రెసిడెన్షియల్ స్కూల్స్ కి అప్పజెప్పే

తల్లిదండ్రులు, ఎల్.కేజీ, యుకేజీల నుండే పిల్లలకు ట్యూషన్లు పెట్టి వారి బాల్యాన్ని హరించే తల్లిదండ్రులు ఉన్నంత వరకు పిల్లలు చదువు పట్ల ఇష్టాన్ని పెంచుకొని సహజంగా విద్యావంతులు కాలేరు. కాలేజీ స్కూల్ ఫీజులు విపరీతంగా పెంచేస్తున్న నేపథ్యంలో ఆంధ్రరాష్ట్రంలోనూ దేశంలోని ఇతర రాష్ట్రాలలోనూ తల్లిదండ్రులు ఆందోళనకు దిగారు. దీనికి స్పందించిన చంద్రబాబు సర్కారు పరిస్థితిని అధ్యయనం చేసి అందించే సదుపాయాలను సరించి స్కూలు ఫీజులకి ఒక గరిష్ట పరిమితిని అమలు చేస్తామని ప్రకటించింది. ప్రకటనలన్నీ ఆచరణలోనికి రావడానికి చాలా సమయం పడుతుంది. బహుశా రాబోయే రోజుల్లో ప్రైవేటు విద్యా సంస్థలను ఒక యూనిఫారం ఫీజ్ స్ట్రక్చర్ ద్వారా ప్రజలకు అందుబాటులోకి తీసుకురాగలరని ఆశిద్దాం తల్లిదండ్రులుకూడా పిల్లల చదువు విషయంలో తమ పాత్రను గుర్తించి వారిని ర్యాంకులు సంపాదించే రోబోలుగా కాకుండా మానసిక వికాసంతో సంపూర్ణ వ్యక్తిత్వాన్ని కలిగి వుండే బాధ్యత గల పౌరులుగా తీర్చి దిద్దుతారని ఆశిద్దాం.

చైతన్యమాసవి కి రచనలు, సలహాలు, సూచనలు
ఆహ్వానిస్తున్నాం. మానవి పత్రికలో మీకు నచ్చిన అంశాలను
లేఖల రూపంలో మాకు అందజేయవలసిందిగా కోరుతున్నాం.

మా చిరునామా
31-5-6, ప్రకాశరావు వీధి, మారుతీ నగర్,
విజయవాడ-4.
ఫోన్: 9490098620.
E-mail : chaitanyamanavi@gmail.com

జిల్లా పరిషత్ లను
ప్రాథమికోన్నతలను
వదిలి నారాయణ
చైతన్యలను చేరిన విద్యార్థులను
బోధివృక్షపు నీడల్లో గంజాయి
పూలేరుకొంటూ
మధ్యం ముత్తులో జోగుతోంది
బడికీ బడికీ లొంగని వడితో
వ్యాపారపు సుడిలో
చిక్కుకుంటోంది!!
- శాంతి

ఆరోగ్యం

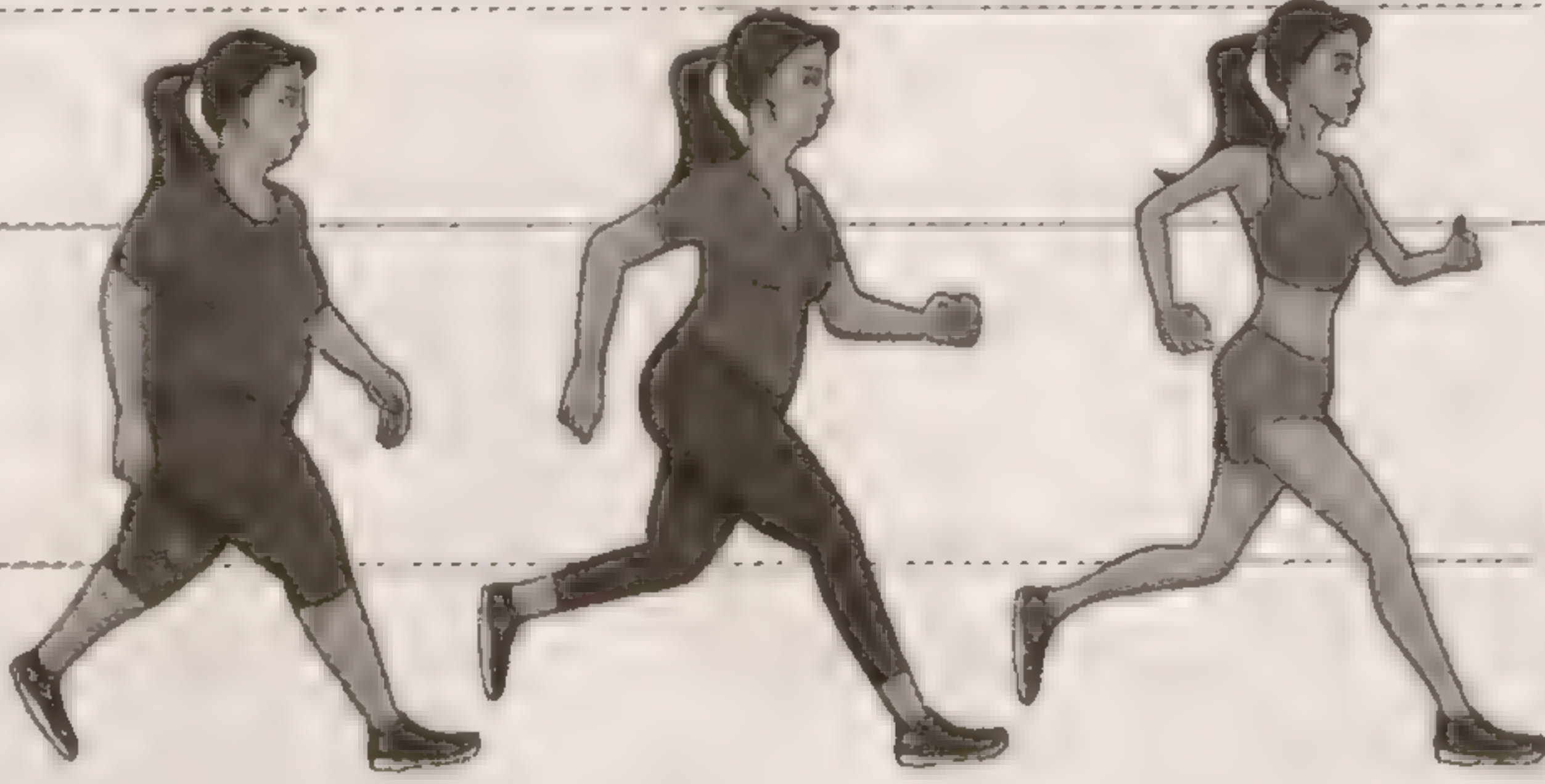
మీ జీవితం మీ చేతుల్లోనే...-కె.శారద

అధిక బరువు:- ఈ అధిక బరువు నేడు ప్రపంచం మొత్తంగా అతిపెద్ద సమస్యగా పరిణమించింది. చిరకాల పరిచయస్తులే కొన్ని సంవత్సరాల తరువాత కనిపిస్తే విపరీతంగా లావెక్కి ఉంటున్నారు. ఇంత అధిక బరువు ఎందుకు పెరుగుతున్నారంటే కారణం జింక్ ఫుడ్ తినడం, శారీరక శ్రమ లేకపోవడం కారణాలుగా కనిపిస్తాయి. ఇదివరకు మన అమ్మ అమ్మమ్మల కాలంలో రోలులో రుబ్బడం, బట్టలుతకడం, నీళ్ళు తోడడం, వంటచేసే పోయ్యిల క్రింద వుండి వంగి లేస్తూ వంట చేయడం.

మరియు విశాలమైన లోగిళ్ళు కసువులు చిమ్మడం వంటి వనులతో నహజమైన వ్యాయామం వుండి ఈ అధిక బరువు సమస్యను తగ్గించు కున్నారు. నేడు అలా కాదు. చిన్న చిన్న అపార్ట్మెంట్లు మాడ్యులర్

కిచెన్లు గ్రైండర్లు, మిక్సీలు వచ్చి వంటింటి శ్రమను తగ్గించాయి. వంటపని చలా తేలికై పోయింది. దీనివలన 30 ఏళ్లు రాకుండానే విపరీతమైన బరువు పెరిగి వయసుమీరిన వారిలా కనిపిస్తున్నారు. నేను చాలా తక్కువ తింటున్నాను అన్నం అస్సలు తినను, రోటీలే తింటాను రాత్రి ఏమీ తినను. అయినా ఈ శరీరం ఏమిటి ఇలా పెరగిపోతుంది? అనుకుంటూ ఉంటారు. కానీ ఇక్కడ సమస్య అధికబరువు కాదు ఆ బరువును వదిలించు కోలేక తమను తామే నిందించు కుంటారు. రోజూ బరువు చెక్ చేసుకోవడం, కడుపు మాడ్చుకోవడం, అనవసరమైన పనులు వీటివల్ల ఏమీ ఫలితం వుండదు. రోజూ ఆకు కూరలు పసుపు, ఎరుపు రంగు పళ్ళు ఆహారంలో భాగం చేసుకోవాలి. గుడ్లు చేపలు కూడా తినవచ్చు. కాల్షియం తప్పనిసరిగా కావాలంటే

ఆకుకూరలు తప్పనిసరిగా తినాలి. లావుగా వున్నామని కడుపు మాడ్చుకోకూడదు. వీరు ఒకరకమైన న్యూనతా భావంలో వుంటారు. అందరి లోనూ కలవలేరు. నాజుకైన వారిని చూసి అసూయ పడతారు. వీరికి ఏ ఆహార నియమాలు పనిచేయవు. ఒకే ఒక్క ఆలోచన మాత్రం పనిచేస్తుంది. అదే పాజిటివ్ థింకింగ్. ముందుగా వారిని వారు ప్రేమించుకోవాలి. బరువు విషయం పక్కన పెట్టి వారిని వారు అంగీకరించుకోవాలి. నేను బాగుండలేదనో, నల్లగా లావుగా

అసహ్యంగా ఉంటున్నాననో, తమను తాము తిట్టుకోరాదు. ఇలా వారి అంతరంగంలో నేను బాగాలే అనే విషయం దాగి వుండి తమకి తాము నచ్చక పోవడానికి కారణం అవుతుంది. నేటి జీవితంలో ప్రతి ఒక్కరికీ ఏదో ఒకరకమైన ఒత్తిడి ఎక్కువగా వుంటుంది. ఆర్థిక వత్తిడి కానీ, మానసిక సమస్యలు కానీ, బాధ్యతల బరువులుకానీ ఉంటున్నాయి. ఈ రకమైన ఒత్తిడి వల్ల కొన్ని హార్మోన్లు అధికంగా విడుదలయి తమకు తెలియకుండానే బరువు పెరుగుతారు. తీరా తెలుసుకొనే టైంకి పరిస్థితి చేయిదాటి పోతుంది. ధైర్యాయిడ్ సమస్య వలన కూడా బరువు పెరుగుతారు. ఈ బరువు గుండెకు, మోకాళ్ళకు చాలా అనర్థం చిన్న వయస్సు లోనే మోకాళ్ళ నొప్పులు, గుండెసంబంధిత సమస్యలు వస్తాయి. ఈ బరువును వదిలించు కోవాలంటే యోగా చేయడం లేదా ధ్యానం

చేయడం అలవాటు చేసుకోవాలి. ధ్యానం అనగానే నేను అస్సలు క్రింద కూర్చోలేను అని అలోచిస్తారు. వద్దు క్రింద కూర్చోవద్దు మీరు కుర్చీలోనో లేక మంచంలోనో కూర్చోని మీలో సహజంగా జరుగుతున్న శ్వాసవిధానాన్ని నిశ్శబ్దంగా గమనించండి. మీ మనసులో జొరబడే ఆలోచనలని నెమ్మదిగా మీలోంచి తొలగించండి. ఒకవేళ వచ్చినా పట్టించుకోకండి. ఎందుకంటే ఆలోచించడం అనేది మనసు యొక్క సహజ లక్షణం. మీలోని ఉచ్ఛ్వాస, నిశ్వాసలు గమనిస్తూ ఒక పదినిషాలు అలాగే కూర్చోండి. శ్వాస పీల్చేటపుడు ఒక్కటి వదిలేటపుడు రెండు అని

లెక్కపెడుతూ మీకు వీలయినన్ని సార్లు శ్వాసపీల్చి వదులుతూ ధ్యానను శ్వాసపై ఉంచండి. అలా వీలయినంత

ఎక్కువ టైం నెమ్మదిగా పెంచుకోండి చాలు మీకు మానసిక ప్రశాంతత సిద్ధిస్తుంది. ఇలా రోజూ ఒక అరగంట ప్రయత్నించండి. జీవిత మంతా నెగిటివ్ ఆలోచనలతో వృధా చేసి తరువాత

బాధపడేకన్నా ముందే పాజిటివ్ దృక్పథాన్ని అలవాటు చేసుకోండి. ముందుగా “మనల్ని మనం ప్రేమించు కోవడం” నేర్చుకోవాలి. ఈ ఆలోచనే మన సమస్యలను మటుమాయం చేసే ఒక మంత్రదండం. ఒక కుటుంబం బాగుండా లన్నా ఆనందంగా జీవించాలన్నా అందులో మహిళ పాత్ర కీలకం ఆమె ఆరోగ్యమే వారి కుటుంబానికి వెలుగు చిన్న చిన్న సూర్య సమస్కారాలు చేయడం వంటివి కూడా ఆరోగ్యానికి ఉపకరిస్తుంది. ఇవన్నీ మన మనసును మంచి ఆలోచనలవైపు మళ్ళించే ఆయుధాలు ఈ లోకంలో అందవిహీన మైనది, అనర్థమైనది ఏదీ లేదు. ఎవ్వరూ లేరు ఎవరికి వారు విజేతలే. కుటుంబాలని భావితరాలని తీర్చిదిద్దాలంటే ముందు మీ జీవితం మీ చేతుల్లో వుండాలి. దృఢ విశ్వాసంతో జీవితం సాగిస్తే విజయాలన్నీ మీ సొంతం.

మేడం! మీరు నాకు సహాయం చేయాలి. దయచేసి నా సమస్య వినండి అని అడిగాడు ఒక వ్యక్తి ఐదవ అదాలత్కు వచ్చి. ఏమిటండీ మీ సమస్య అని అడిగితే ఆయన సమస్యను ఈ విధంగా వివరించాడు. నేను ఒక చిరుద్యోగిని మేం నలుగురం అన్న దమ్ములం మాకు ఒక చెల్లెలు. అందరం బాగున్నాం అమ్మానాన్నా గతించారు. మా చెల్లెలి సమస్యతో మీ దగ్గరకు వచ్చాను అని చెప్పాడు. మా చెల్లెలు ఎక్కువ చదువుకోలేదు. స్వీట్ షాపు నడిపే వ్యక్తితో పెండ్లిచేశాము. ఇద్దరూ షాపులో పని చూసుకుంటూ ఉంటారు. వారికి ఇద్దరు మగ పిల్లలు. ప్రకాశం జిల్లాలో చిన్న పల్లెటూరిలో ఉన్నారు. సొంత యిల్లు దేనికి లోటులేదు. సమస్యంతా భార్య భర్తల అనుమానాలతోనే వస్తుంది. మా చెల్లి చిన్న వయస్సులోనే ఒకరిని ప్రేమించింది. కానీ ఆ ప్రేమ పెళ్ళి వరకూ చేరలేదు. అమాయకంగా చెల్లి ఈ విషయం అంతా బావగారితో చెప్పింది. అప్పటి నుండే గొడవలు మొదలయినవి. కన్నీళ్లతో కలతలతో మా చెల్లి, అనాసక్తిగా భర్త, బాధ్యత లేకండా పిల్లలు ప్రస్తుతం ఇదీ వారి జీవితం. ఆమె భర్త ఆమెను అర్థం చేసుకోక పోగా నేను గనుక నీకు జీవితం ఇవ్వకపోతే నీ బ్రతుకు ఏమిటి అంటాడు. ఈ విషయం అందరికీ చెప్పాలని ప్రయత్నించారు. ముఖ్యంగా మా అన్న దమ్ముల భార్యలకు, పిల్లలకు తెలిస్తే మా పరువులు పోయి మా కుటుంబాలు సర్వ నాశనం అవుతాయని మీ వద్దకు వచ్చాము. మీరే ఈ సమస్యను పరిష్కరించాలి. అని చెప్పాడు ఆ వ్యక్తి మీ చెల్లెల్ని బావగారిని పంపమని చెప్పారు ఐదవ

బాధ్యులు. తరువాత వారం వారాల్లో వచ్చారు. ఇద్దరితో విడివిడిగా మాట్లాడారు ఐదవ బాధ్యులు. ముందుగా భర్త ఆరోపణ విందాం. నా భార్యకు అసలు నేనంటే ఇష్టంలేదు. నా మాట అసలు వినదు. అమె మనసులో నేను లేను. నాతో పెళ్ళికి ముందే ఆమెకు వేరే వ్యక్తితో సంబంధం వుంది. తెలియక నేను పెళ్ళి చేసుకున్నాను. తెలిసాక ఇంకేమీ చేయలేక ఊరుకున్నాను. ఎలాగోలాగా సర్దుకు పోదామనుకున్నాను. కానీ ఆమెకు నాపైనే అనుమానం డబ్బు వ్యవహారంలో షాపు పనులు, పిల్లల చదువులు నేను ఒక్కడినే చూసుకోవాలి. నాకు సహాయ పడదు. అన్నీ నాకు ఇష్టం

మీరు మార్చగలరేమో ప్రయత్నించండి.

ఐదవ బాధ్యులు ఆమెను పిలిచారు. ఆమె ఈ విధంగా చెప్పింది. పెళ్ళికి ముందు ప్రేమించిన మాట వాస్తవమే కానీ పెళ్ళయిన తర్వాత నేను ఏతప్పు చేయలేదు. నన్ను తక్కువ చేసి మాట్లాడుతాడు నా భర్త పిల్లల ముందే నన్ను తిడతారు. నేను అంత తెలివయిన దాన్ని కాదు. నాకు పనులు కూడా అంతబాగా రావు ప్రతి రోజూ నా తప్పును గుర్తు చేసి సాధిస్తారు. తన భార్యను కాకముందు నేను వేరొకరిని ప్రేమించడం తప్పు కాదు కదా. తన భార్యనై ఇన్నేళ్లయ్యాక కూడా అదే గుర్తు చేస్తాడు. ఇంతకన్నా చావే నయం నాకొద్దీ నరకం. గుచ్చి గుచ్చి ప్రశ్నిస్తాడు. నా మీద కోపంతో అతను

మా ఎదురింట్లో ఉన్న యవతితో చనువుగా వుంటాడు.

వాళ్ళిద్దరూ ఎప్పుడూ నవ్వుతూ ఆనందంగా వుంటారు. ఆమె భర్తకూడా ఆమెను ఏమీ అనడు. అందుకే నాభర్తకు నేనంటే ఆసక్తి లేదు. అని చెప్పింది ఆమె.

వారి సమస్య విన్నాక ఇద్దరికీ విడివిడిగా కౌన్సెలింగ్ చేయించారు. భర్తకు ఈ విధంగా వివరించారు. సార్ ! మీరు ప్రతిరోజూ ఆమెను నువ్వు తప్పు చేశావు. నేను పరమ పవిత్రుడిని మంచివాడిని కనుక చాలా పెద్ద మనస్సుతో నిన్ను ఆదరిస్తున్నాను. నీ తప్పులు నేను క్షమిస్తున్నాను అన్న ధోరణిలో వుండకూడదు. మనిషిన్నాక తప్పులు చేయడం చాలా సహజం. కానీ వాటిని సరిదిద్దుకున్నాక కూడా వేరెత్తి చూపకూడదు. ఈ విషయాన్ని పిల్లలకు చెప్పకూడదు. అలా తెలిస్తే వారు కూడా ఆమెను తేలిక చేసే అవకాశముంది. వారు చిన్నపిల్లలు వారు

లేని పనులే చేస్తుంది. చిరాకు తెప్పిస్తుంది. పిల్లలు కూడా నా మాట వినరు. అందుకే ఆమెను పిల్లల్ని నేను చాలాసార్లు తిడతాను. ఈ యాంత్రిక జీవితం నాకు విసుగొస్తుంది. నాకు ఎలాంటి వ్యసనాలు లేవు. నేను కష్టపడి పనిచేస్తాను డబ్బు వృధా చేయను. నాకు చదువు లేదు. నా పిల్లలనైనా బాగా చదివిద్దాం అని వుంది. కానీ వాళ్ళకూడా నాకు శత్రువుల్లానే తయారయ్యారు. ఇదండీ నాబాధ. తన తప్పులు నేను క్షమించాను నేను ఏతప్పు చేయక పోయిన నన్ను దోషిని చేస్తుంది. ఆమెను

తప్పుదారి నడవకుండా మీరిద్దరూ చూసుకోవాలి. భార్య వేరు భర్త వేరు కాదు ఇద్దరూ ఒక్కటే జీవితం సాగించాలి. మీరు ఏదైనా తప్పు చేస్తే ఆమె మాత్రం క్షమించదా. భార్య భర్తల బంధం జీవితం చివరి వరకూ సాగాలి అదొక సుదీర్ఘమైన ప్రయాణం. ప్రేమనేది పెళ్ళికి ముందు జరిగిన ఒక ఘటన. అది మధ్యలోనే మాసిపోయింది. దానిని సమాది చేసేయ్యండి మీరిద్దరూ ఇంటి బాధ్యతలు పాపు బాధ్యతలు ఆలూ మగలు ఇద్దరూ కలిసి చేసుకోవాలి. మీరు మీ పిల్లకు ఆదర్శంగా వుండాలి వారిని మంచి పౌరులుగా తీర్చి దిద్దాలి. ఐదవ్యాబాధ్యులు భార్యను మందలించారు. అమ్మా! నీ అనుమానాలతో కాపురం కూల్చుకోవద్దు గతంలో నువ్వొక తప్పు చేశావు. ఇప్పుడు నీ

అనుమానంతో ఇంకో తప్పు చేస్తున్నావు. నీ మనసు నీ ఆధీనంలో లేదు. ఒక విధమైన అభద్రతా భావంతో వున్నావు. అవన్నీ నీ మనసులో నుంచి తీసివేయి. భర్తకు భోజం వడ్డించడంలోనూ అతని చిన్న చిన్న పనులను ఆమె చేయడంలోనూ భర్తపై ఆమెకుగల ప్రేమను తెలియజేస్తాయి. ఇద్దరి మధ్య దగ్గరితనం పెరుగుతుంది. అది మీ ఇద్దరి ఇల్లు మీ చాతుర్యంతో ఆ యింటిని స్వర్గం చేసుకోవాలి. కానీ నరకం చేయరాదు. మీరిద్దరూ అన్నీ మరచి ఒకరికొకరుగా కలిసిపోవాలి. సంసార జీవితం అంటేనే ఒక విధమైన సర్దుబాటుతనం. తప్పులు చేయనివారెరు? ఆదే ఆలోచిస్తూపోతే భవిష్యత్ ఏమి వుంది. ప్రతి సమస్యకూ ఒక

పరిష్కారం, ప్రతి తప్పుకీ ఒక దిద్దుబాటు ఉంటుంది. తప్పుప్పులను సరిదిద్దుకొని జీవితాన్ని సాగించాలి. అంతేగాని అవగాహనా రాహిత్యంతో కాపురాన్ని కూల్చుకోవద్దు. మీరిద్దరూ ఉదయమే ఒక అరగంట యోగా కానీ ధ్యానం కానీ చేయడానికి ప్రయత్నించండి తరువాతే దినచర్య మొదలుపెట్టండి. రాత్రి అందరూ కలిసి భోజనం చేసి రోజును ముగించండి. ప్రశాంతంగా ఉండడానికి ప్రయత్నించండి. ఒకరినొకరు ఎత్తిపొడుచుకుంటే మిగిలేదేమీ లేదు. మేం చెప్పినట్లు 15రోజులు ఉండి ఏమైనా సమస్యలు వుంటే మాదగ్గరకు రండి. సరేనని ఇద్దరూ కలిసి వెళ్ళారు. వారు మళ్ళీ సమస్యతో మన వద్దకు రారని ఆశిద్దాం.

కొలిమిలో బ్రతుకులు - కూలిపోతున్న పొదరిళ్లు

(మధ్యంపై యుద్ధం జాతా రిపోర్టు)

మధ్యంపై యుద్ధం మహిళా జాతా రాష్ట్రంలో రాయలసీమ, ఉత్తరాంధ్ర నుండి 19రోజుల జాతా 13 జిల్లాలను కలుపుకొని తిరిగింది. ఒక జాతా డి.రామాదేవి, పి.సావిత్రి నాయకత్వంలో మరొక జాతా బి.ప్రభావతి, కె.ద్రాక్షాయణి, ఇందిర, ఆర్.ఎన మాధవి నాయకత్వంలో జరిగాయి.

ఉత్తరాంధ్ర నుండి ప్రారంభం అయిన జాతా 10మంది మహిళా కళాకారులు 20సంవత్సరాలలోపు పిల్లలు. తాగుడు వలన వచ్చిన కష్టాలు, ఇబ్బందులు గురించి కళారూపాల ద్వారా కళ్ళకు కట్టినట్లు వారు ప్రదర్శించారు. ప్రజల్ని ఆకట్టుకున్నాయి. చూడు, చూడు రాష్ట్రంలో ఇలా ఉన్నది అన్నపాట, తాగిన మత్తులో తాము ఏమి చేస్తున్నారో కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపించారు. ఇది చూపరులను ఆకర్షించింది. “కదిలింది

కదిలింది” మధ్యం పాట ఐదవ్యా చేపట్టిన మధ్యం పై యుద్ధంలో అందరిని కదలమని పిలుపునిచ్చింది.

జాతా ఉద్దేశ్యం:- మన రాష్ట్రంలో హింసకు మూలం మధ్యం అని స్పష్టంగా తెలుస్తున్నా పాలకులు మాత్రము మధ్యాన్ని ఆదాయవనరుగా చూస్తుంది. ప్రతీ సంవత్సరం ఆదాయం 2012-13, 2014-15, 2015-16, 2016-17 టేబుల్ వెయ్యాలి. 2017-ఇప్పటివరకు 14 వేల కోట్ల ఆదాయంవచ్చినట్లు ఎక్సైజ్ మంత్రి ప్రకటించారు. ఇది చాలదన్నట్లు 30,000 జనాభా ప్రతిపాధకన ఒక బార్ అనుమతించారు. న్యూఎక్సైజ్ పాలసీలో టూరిస్టు ప్రాంతాలలో బార్ 24 గంటలు అమ్మాలి అంటున్నారు. టెట్రా పాకెట్స్, షాపింగ్ మాల్స్ కో ఆపరేటివ్ సొసైటీలలో అమ్మాలనే పాలసీని తీసుకొని వచ్చారు.

మరొకవైపు మార్చి30 నాటికి జాతీయ రహదారులపై ఉన్న బార్ షాపులను తొలగించాలని సుప్రీంకోర్టు ఆదేశాలు జారీ చేసింది. మధ్యం సిండకేటర్స్ మూకుమ్మడిగా నివాస ప్రాంతంలోకి బార్ షాపులను మార్చడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. బెల్ట్ షాపులు వీధికొక్కటి నడుస్తున్నాయి. మధ్యంతో బాధలు అంతు లేనివిగా ఉన్నాయి. అందుకనే మహిళలను, యువతను, ప్రజాతంత్రవాదులను కలుపుకొని, వారిని కదిలించి ఆంధ్రప్రదేశ్ లో మరొక మధ్య పోరాటానికి ఐదవ్యా శంఖారావం పూరించింది. యుద్ధం ప్రకటించింది. ఈ జాతా కళారూపాలు ప్రజలను కదిలించే లక్ష్యంతో ప్రారంభించడం జరిగింది. 30,000 మందికి బార్ షాపులు వద్దు, మంచినీరు కావాలి, స్కూల్స్ కావాలి, హాస్పటల్స్ కావాలి అంటూ ప్రచారం సాగింది.

లక్ష్యంవైపు అడుగులు:-

ప్రజలస్పందన:- ఆ మాటలు వెనుక ఎంత బాధ దాగివుందో అర్థం చేసుకోవచ్చు.

పై అంశాలను పరిశీలించినప్పుడు మధ్యం వలన, దళితులు, పేదలు, అసంఘటిత రంగంలో పనిచేస్తున్న వాళ్ళ బతుకులు మందు త్రాగడం వలన ఎంత నాశనం అయిపోతున్నాయో అర్థం అయ్యింది. ఆరోగ్యాలు క్షీణిస్తున్నాయి. వేధింపులు పెరుగుతున్నాయి. ప్రమాదాలకు గురయ్యి, భర్తలు చనిపోతే ఆ కుటుంబాలను పోషించాల్సిన బాధ్యత స్త్రీలపై పడుతుంది. పనికోసం బయటకి వస్తే ఆ స్త్రీలపై లైంగిక వేధింపులు పెరగడం నిత్యం చూస్తున్నాం.

రాష్ట్రంలో మరొక మధ్యపోరాటానికి, ప్రతి అక్క ప్రతి చెల్లి మగవాళ్ళు కూడా ఉద్యమంలో భాగ స్వాములు అవుతున్నారు. సమాజ రుగ్మతకు కారణమైన మద్యాన్ని తరిమికొట్టడం కోసం ఈ రాష్ట్రంలో ఉన్న యువకులు, మేధావులు, మహిళలు, ప్రజాతంత్ర వాదులు, బడుగు, బలహీన వర్గాలుగా చెందిన వారందరం ఏకతాటిపై వచ్చే మధ్యం మహమ్మారిని తరిమికొట్టడం కోసం తమ వంతు ప్రయత్నాన్ని చేస్తున్నారు. ఈ పోరాటాన్ని మరింత ఉదృతం చేయడం కోసం రాష్ట్ర వ్యాప్త ఉద్యమంగా రూపొందించడానికి సమయం ఆసన్నమయ్యింది. పోరాడితే పోయేదేమీలేదు బానిస సంకెళ్ళు తప్ప అన్న మహనీయుడు ఆశయాన్ని ముందుకు తీసుకెళ్ళడం కోసం కదలిరండి మధ్యం మహమ్మారిని తరిమి కొడదాం.

ఆంధ్ర రాష్ట్రం విడిపోయిన నందర్భంగా జరిగిన ఎన్నికల్లో చంద్రబాబుగారు కుప్పలు, తెప్పలుగా వాగ్దానాలు చేసారు. అందులో ప్రధానంగా

మహిళల్ని ఆకర్షించేవి బెల్టు షాపులు రద్దు, మద్య నియంత్రణ, డ్వాక్రా ఋణాలు మాఫీ, రేషన్ షాపుల్లో సరుకులు పంపిణీ, ఆదవాళ్ళని లక్షాధికారులని చేస్తాం అని.

గడిచిన 3 సంవత్సరాల కాలంలో వాగ్దానాలు ఏ ఒక్కటి అమలుకు నోచుకోలేదు. మధ్యంపై ఆదాయం రాష్ట్ర ఆదాయంలో ప్రధానమైన వనరుగా మారింది. రాష్ట్రంలో 74% గ్రామాలలో హాస్పటల్ కాని మందుల షాపులు కాని లేని దుస్థితిలో 85 బార్ షాపులను పెంచడాన్ని ఐదవ వ్యతిరేకించింది. రాష్ట్ర ప్రజల్లో 48% పోషాచార

లోపం, 56% శాతంగా రక్తహీనత వుందని ప్రభుత్వలెక్కలు చెబుతున్నాయి. మహిళలపై హింసలో దేశంలోనే మన రాష్ట్రం 2వ స్థానంలో వుంది. రోడ్డు ప్రమాదాల్లో ప్రధాన కారణంగా మధ్యం వుంది. ఇవేవి బాబుగారికి కనిపించడంలేదు. రాజకీయ నాయకుల మధ్యంసిండికేట్లకు ఎలా వేలకోట్ల లాభాలు సంపాదించిపెట్టాలా ప్రజలను మత్తులో ముంచాలి అనేది బాబుగారి ప్రధాన ఎజెండా.

ఈ మధ్యం వల్ల రాబోయే కాలంలో యువశక్తి నిర్విర్యం అవుతుంది. కుటుంబ సంబంధాలను విచ్ఛిన్నం చేస్తోంది. అంతే

కాక ప్రభుత్వం అమలు చేస్తున్న ప్రజావ్యతిరేక విధానాలను ప్రజలు ప్రశ్నించకుండా మార్చేస్తుంది. అందుకే “అఖిల భారత ప్రజాతంత్ర మహిళా సంఘం(ఐదవ) ఈ మధ్యంపై యుద్ధం ప్రకటిస్తూ రాష్ట్ర ప్రజలముందుకి ఈ జాతాని తీసుకువచ్చింది.

ఈ నేపథ్యంలో ఈ నెల 10-6-17న పాలకొండలో జాతాని చైర్ పర్సన్ పల్లా విజయ నిర్మలగారు ఐదవ జెండా వూపి ప్రారంభించారు. అక్కడేవున్న బస్టాండ్ ముందు కళాకారులు ప్రదర్శించిన మధ్యం వల్ల నష్టాలు, ప్రభుత్వ విధానాలు చూసిన ఒక పాలకొండలో ప్రతిజ్ఞ అయిన తర్వాత

ఒక పెద్దాయన వచ్చి సుమారు 65 సంవత్సరాల వయస్సు ఉంటుంది. ఒరే తాగు

బోతుల్లారా మందు మానే యండ్రా, ఒరే పాలకు ల్లారా మందు అమ్మడం మనేయండ్రా, ఎందుకురా ఆడపిల్లలని బాధపెడతారని, ఆక్రోశంగా మాట్లాడారు. జాతా, శ్రీకాకుళం,

విజయనగరం, విశాఖవట్నం, తూర్పుగోదావరి పశ్చిమగోదావరి, కృష్ణా జిల్లాలో పర్యటించి 48చోట్ల ప్రజల ముందు కళాప్రదర్శనలు, మీటింగ్ తోపాటు, మధ్యం షాపులు, బెల్టు షాపులు తొలగించేవరకు పోరాడతామని, మహిళలతో, పురుషులతో ప్రతిజ్ఞలు చేయించింది.

జాతా వెళ్ళిన ప్రతి ప్రదేశంలో మహిళలు, పురుషులు ఉత్సాహంగా పాల్గొన్నారు. రేగులపాలెం అనే గ్రామంలో సుమారు 1000 మంది మహిళలు ఆగ్రమంలో వున్న 6 మధ్యం షాపులను, 10రోజులు వివిధ పోరాట పద్ధతులద్వారా లేకుండా చేసుకున్నారు. విశాఖలో కంచరపాలెంలో సభజరుగుతుండగా

వెలంపేట నివాస ప్రాంతం వాళ్ళువచ్చి మునిహ ప్రాంతంలో షాపు వుంది. దాన్ని తీసి వేయడానికి పోరాడుతున్నాం మీరుకూడా రండి అని ఐద్యాని అడిగారు. వెంటనే ఐద్యా ఆపనిలో బాగంగా పోరాటం చేసి ఆ షాపును రాకుండా చేసింది. సీతానగరం గ్రామంలో మహిళల ఈ జాతా స్ఫూర్తితో ఆ గ్రామంలో బెల్టుషాపులపై యుద్ధం ప్రారంభించారు.

అమలాపురం 28,29 వార్డులో ప్రజలు తమ నివాస ప్రాంతంలోకి రాబోయే మద్యం షాపును ఐద్యా రాష్ట్రజాతా నహాయంతో మున్సిపల్ కమీషనర్ కార్యాలయం ఎదుట ధర్నాచేసి, షాపు రాకుండా చేసింది. గోరక్షణ పేటలో, మరికొన్ని చోట్ల మద్యంపై పోరాట కమిటీలను వేసింది. విశాఖపట్టణంలో కంచరపాలెం వద్ద మీటింగ్ జరుగుతుంటే ఒక యువకుడు వచ్చి మీ బ్యానర్ చూసి వచ్చాను. మా ఊరిలో బార్ పెడుతున్నారు, మా మహిళలు వద్దు అని ధర్నాలు చేస్తున్నారు. మీ సహాయం కావాలి అని బహిరంగ సభలో మాట్లాడాడు. జ్ఞానపురంలో పార్టీలకు అతీతంగా ప్రజలందరూ బార్ షాపుకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేసారు. తప్పని సరిపరిస్థితిలో టి.డి.పి, ఎంఎల్ఎ వచ్చి మీ ప్రాంతంలో బార్ షాపును పెట్టనివ్వం అని హామీ ఇవ్వవల్సి వచ్చింది. ఈరకంగా ప్రజలు ఎక్కడికక్కడ బార్ షాపులకి వ్యతిరేకంగా, నివాసప్రాంతంలో మందు వద్దు అన్నారు. జాతా అయున తర్వాత రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా ఉద్యమాల బాట పట్టారు. దానికి ఐద్యా సంపూర్ణ మద్దతు ఇస్తూ ప్రత్యక్షంగా వాళ్లతో పోరాటంలోకి దిగుతున్నారు. తప్పనిసరి పరిస్థితుల్లో పోరాటాలకే తలొగ్గి ప్రభుత్వం మందు షాపులను వెనక్కి

తీసుకొంటాం అని చెప్పటం కొనమెరుపు, ఈ జాత అయ్యిన తర్వాత అనేక చోట్ల బార్ షాపులకి వ్యతిరేకంగా జరిగిన పోరాటంలో ఐద్యా తనవంతు పాత్ర పోషిస్తుంది. విజయనగరంలో కొత్త బార్ షాపు పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేస్తే అదనంగా ఇంకొక బార్ షాపు పెట్టడం కోసం ప్రభుత్వం ప్రయత్నం చేస్తే నెలరోజులు పాటు స్థానిక మహిళలు టెంటులు వేసుకొని, పిల్లలను వదులుకొని పోరాటంచేసి కొత్తషాపుని రానివ్వలేదు. పాత షాపుని కూడా మూయించేశారు. మహిళలు తలచుకుంటే ఏదైనా అవుతుంది. అనడానికి ఈ ఉదాహరణ చాలు. ఇది మచ్చుకు కొన్ని మాత్రమే.

అయితే ఐద్యా ఒక మద్యం సమస్య కాక, 6జిల్లాలలో రేషన్ పరిస్థితిని పరిశీలించింది. కందిపప్పు, కిరోసిన్, పంచదార రేషన్ షాపులలో నిలిపివేయ డమేగాక. బలవంతపు నగదు బదిలీని అమలు చేసే ప్రయత్నం చేసింది. కొన్ని చోట్ల రేషన్ బియ్యం మాత్రమే ఇస్తున్నారని మహిళలు తెలిపారు.

మార్కెట్టు యార్డులలో పరవాడ, అనకాపల్లి, నర్సిపట్నంలలో ఎక్కడా సులబ్ కాంప్లెక్సులు కానీ, మంచినీళ్ళు సౌకర్యం గాని ఎండకు వానకు ఇబ్బంది పడకుండా వుండే కనీస సౌకర్యాలుగాని లేవు. మహిళలందరూ మాకు సులబ్ కాంప్లెక్స్ కనీసం మంచినీళ్ళు కావాలమ్మ అని అడిగారు.

మత్యకారుల గ్రామాలలో ఈ మద్యం విశ్వరూపం చూపింస్తోంది. మహిళలకి శ్రీరాంనగర్ కాలనీలోకి మా జాతా వెళ్ళింది అక్కడ మహిళలు తమకుటుంబంలో మగవారు త్రాగి ఇంట్లో వున్న బీరువా, ఫ్రీజ్ సామాన్లను ధ్వంసం చేయడాన్ని మాకు ప్రత్యక్షంగా చూపించారు, విలపించారు.

అంతేకాక ఒక్కొక్క కత్తులతో పొడుచుకోవడం జరుగుతుందని అన్నారు. ఇక కాకినాడలో హోప్ ఐలాండ్ అనే ప్రాంతానికి జాతా వెళ్ళింది. వెళ్ళేసరికి ఆ ప్రాంతంలో మహిళలు బిందెలతో రోడ్డుమీద మంచినీళ్ళకై ఎదురు చూస్తున్నారు. అక్కడ వారంలో 1సారి కాని 2 సార్లు కాని మాత్రమే మంచినీళ్ళు వస్తాయట. దీనివల్ల మహిళలు ఎవరూ పనులకి వెళ్ళలేక పోతున్నామని, చేపల వేట లేని విరామ సమయంలో వారికి ప్రభుత్వం సంఘం ఎటువంటి సహాయం అందటం లేదని వాపోయారు.

రాజవోలు ప్రాంతం ఉపాధిహామీ పనులకు వెళ్ళే కూలీలకి రోజుకి 100రూ కూడా రాని పరిస్థితి. అవికూడా 3నెలల నుంచి రాలేదని చెప్పారు. ఇలా అనేక సమస్యలతో కొట్టుమిట్టాడుతున్న రాష్ట్రంలో నేను దేశంలోనే అత్యంత వేగంగా అభివృద్ధిలోకి ఆంధ్రప్రదేశ్ ని నడుపుతున్నను అనే అబద్ధపు ప్రచారానికి మాత్రం వందలకోట్ల రూపాయలు ఖర్చుపెడుతోంది.

దూబగుంటలో మొదలయిన సారాయి వ్యతిరేకపోరాటం రాష్ట్రాన్ని 2సంవత్సరాలకు పైగా విముక్తి చేసినట్లే మరొకసారి ఆంధ్ర రాష్ట్ర మహిళల్ని, పురుషులని మద్యంపై యుద్ధానికి ఐద్యా సిద్ధం చేసింది. ముందుగా బెల్టుషాపులు తొలగించి ఆ తరువాత నివాస ప్రాంతంలో వున్న రాబోయే బార్ షాపులను ఎత్తివేసే వరకు పోరాడాలని పిలుపునిస్తూ ఈ పోరాటంలో ఐద్యా ముందు బాగంలో వుంటుందని ప్రజలకు భరోసా ఇచ్చింది.

నూతన ఎక్సైజ్ పాలసీ రద్దుచేసి, మద్యం, నియంత్రించాలని లేకుంటే ప్రజలే ఆ పని చేస్తారని ప్రభుత్వానికి ఈ జాతా ప్రారంభం మాత్రమే అని హెచ్చరిక చేసింది.

ఉద్యమాల బాటలో...

రాష్ట్రస్థాయి ఐదవ క్లాసులు: అమలాపురంలో నాటుగురోజుల పాటు రాష్ట్ర స్థాయి క్లాసులు నిర్వహించడం జరిగింది. 11 జిల్లాల నుండి 118 మంది హాజరయ్యారు.

సెమినార్లు: ఆలిండియా మహా సభలకు ఐదవ ఆలిండియా కార్యదర్శి మరియు ధావలే విశాఖ వచ్చిన సందర్భంగా “మహిళలు-భారతీయ సంస్కృతి” అనే అంశంపై ఐదవ వర్కింగ్ ఉమెన్స్ గా 120 మందితో సెమినార్ జరిగింది. బృందాకరత్ గారితో “ప్రభుత్వ విధానాలు-మహిళలపై ప్రభావం” అను అంశంపై 100 మందితో సెమినార్ జరిపారు.

వర్కింగ్ ఉమెన్ సమస్యలపై: అఖిల భారత పిలుపు మేరకు

విశాఖ

ఐదవ శ్రామిక మహిళలు కలిపి కార్యక్రమాలు చేశారు. విశాఖ నగర వర్కింగ్ ఉమెన్స్ కి కనీస వేతనాలు ఇవ్వాలని, పనిగంటలు, పని ప్రాంతాల్లో రక్షణ, ప్రసూతి సెలవులు, పని ప్రాంతాల్లో లైంగిక వేధింపులు మొదలైన సమస్యలకు వ్యతిరేకంగా అసంఘటిత రంగ మహిళా రంగ కార్మికులతో మరియు నివాస ప్రాంతాలలో 2000 సంతకాలు చేయించి కలెక్టరాఫీసులో ఇచ్చారు. విశాఖ సిటీలో ‘శ్రామిక మహిళల సమస్యలు- పరిష్కారాలు’ అనే అంశంపై సెమినార్ 100 మందితో జరిగింది. ఈ సెమినార్ కు డి. రమాదేవి, బి.ప్రభావతి గారు పాల్గొన్నారు. సెమినార్ అనంతరం నగర, జిల్లా కమిటీల సమావేశం జరిగింది. కాకినాడ, నెల్లూరులలో కూడా సదస్సులు జరిగాయి.

మద్యం వద్దంటూ: విశాఖ సిటీలో మద్యంకు వ్యతిరేకంగా

కాకినాడ

40 మందితో ర్యాలీ చేశారు. ప||గోదావరి జిల్లాలో మద్యం షాపులు ఎత్తివేయాలని తణుకు డివిజన్ పెరవలి మండలం కొత్తపేటలో ఎక్సైజ్ ఆఫీసు ముట్టడి, రిలే నిరాహార దీక్షలు, పంచాయితీ ఆఫీసు ముట్టడి, పంచాయితీతో తీర్మానం చేయించి ఆక్కడ షాపు పెట్టనివ్వకుండా చేశారు. కృష్ణా జిల్లా వెస్ట్ లో మద్యంకు వ్యతిరేకంగా సెంటర్ కమిటీ ఆధ్వర్యంలో మద్యం రక్కసి శవ యాత్ర చేశారు. వెస్ట్ కమిటీ ఆధ్వర్యంలో దిష్టిబొమ్మ దగ్ధం చేశారు. ప్రభాత్ భేరి 53, 54, 55 డివిజన్ లో జరిగింది. గుంటూరు జిల్లాలో ఎన్.జి.వో కాలనీ, వెంకటరమణ కాలనీ, వేణుగోపాల్ నగర్ లోని స్థానికులు, ర్యాలీ 350 మందితో నిర్వహించారు. ఈ కార్యక్రమంలో డి. రమాదేవి పాల్గొన్నారు.

కొత్త బార్ షాపులు ఎత్తివేయాలని కోరుతూ : విజయనగరం జిల్లా సీతానగరం మండలం అంటిపేట దగ్గర కొత్తగా బార్ షాపును వ్యతిరేకిస్తూ మద్యం సీసాలను పగలగొట్టారు. పోలీసులు మహిళల

విజయవాడ

మీద దాడిచేసి ఐదవ నాయకులను, ప్రజా సంఘాల వారిని అరెస్ట్ చేశారు. ఈ అరెస్టుకు నిరసనగా 2-7-17న విజయనగరం, పార్వతీపురం, బొబ్బిలిలో రాస్తారోకో చేశారు. ఎక్సైజ్ సూపర్వైజర్ కి వినతిపత్రం ఇచ్చారు. విజయనగరం జిల్లాలో భవానీపురంలో కొత్త షాపు పెట్టొద్దని అడ్డుకున్నారు. డెంకాడ మండల కేంద్రంలో నివాస ప్రాంతంలో పెట్టిన కొత్త షాపును అడ్డుకుంటే షాపు క్లోజ్ చేసి వెళ్లారు. తూ||గోదావరి జిల్లా రాజోలులో కొత్త బ్రాండ్ షాపులు పెట్టొద్దని స్థానికులు, ఐదవ ఆధ్వర్యంలో 300 మందితో ధర్నా చేశారు. ప||గోదావరి జిల్లా సిద్ధాంతం, నక్కవారిపాలెంలో 150 మందితో ధర్నా చేశారు. ఈ జిల్లాలోనే ఇరగవరం మండలం తూర్పు విప్పర్రులో రాస్తారోకో, ర్యాలీ 200 మందితో, నర్సాపురం 10వ వార్డులో 60 మందితో ధర్నా, చేపెంటపాడులో 50 మందితో నిరసన తెలియజేశారు. తణుకు ఎమ్.ఎల్.ఎ ఆరిమిల్లి రాధాకృష్ణ మహిళలకు ఇబ్బంది లేకుండా దుకాణాన్ని తొలగిస్తామని హామీ ఇచ్చారు. కడప జిల్లాలో సిద్ధవటం నివాస ప్రాంతాల్లో కొత్తగా ఏర్పాటు చేస్తున్న బార్ షాపు మూసివేతకు రాత్రి మహిళలు ఇళ్లకు కూడా వెళ్లకుండా,

అక్కడే నిద్రిస్తూ కాపలా కాశారు.

కృష్ణా జిల్లా ఈస్ట్ కానూరులో కొత్త బార్ షాపును నివాస ప్రాంతాల్లో పెట్టొద్దని ఎక్సైజ్ సూపర్వైజర్, జిల్లా కలెక్టరుకు మెమోరాండం ఇచ్చారు. కానూరు గ్రామ పంచాయితీ సభలో మైత్రీ నగర్లో షాపు పెట్టొద్దని తీర్మానించారు. చల్లపల్లి కోమలానగర్ మరియు నడకుదురు రోడ్డులో 2,400 కుటుంబాలు నడిచే చోట పెడుతున్న 4 మద్యం షాపులకు వ్యతిరేకంగా ధర్నా చేశారు. పోగోలు గ్రామం శ్రీనివాస నగర్లో షాపు పెట్టకుండా ఆపారు. ఇళ్లమద్య కొత్త షాపును పెట్టొద్దని 4 రోజులుగా ధర్నా చేస్తున్నారు. విజయవాడ అయ్యప్ప నగర్, గ్రామీణ మండలం ప్రసాదంపాడులో మద్యం షాపుకు వ్యతిరేకంగా ఆందోళన చేశారు. ప్రకాశం జిల్లా యర్రగొండపాలెం నివాసాల మద్య ఏర్పాటు చేసి ఓపెనింగ్కి సిద్ధంగా ఉండటం చూసిన స్థానిక మహిళలు ఆగ్రహంతో గడ్డపారలతో గోడలను పగులకొట్టారు. ఇదే జిల్లా పొదిలిలో ఇళ్ల మద్య మద్యం దుకాణం వద్దంటూ ఎక్సైజ్ కార్యాలయం వద్ద ధర్నా చేశారు. కంభంలో నివాస గృహాలలో మద్యం దుకాణాల ఏర్పాటుపై కందులాపురం పంచాయితీలోని నెహ్రూనగర్లో ఎక్సైజ్ కార్యాలయాన్ని ముట్టడించారు. చిత్తూరు జిల్లా దక్షిణ కాశీగా పేరొందిన గుడి శ్రీకాళహస్తిలో కొత్తగా ఏర్పాటు చేస్తున్న 8 మద్యం

సంఘాలు, 19 ప్రజా సంఘాలతో కలిసి సమవేశం నిర్వహించి మద్య వ్యతిరేక పోరాట కమిటీ వేయాలని తీర్మానించారు. కృష్ణా జిల్లా వెస్ట్లో 5 ప్రాంతాలలో, అనంతపురం జిల్లాలో 11 ప్రజా సంఘాలతో రౌండ్-టేబుల్ సమావేశాలు జరిగాయి. చిత్తూరు జిల్లాలో ఎపి మహిళా సమాఖ్య, వైఎస్.ఆర్, జనసేన సభ్యులు, నాయకులు పాల్గొన్నారు. మొత్తం 80 చోట్ల జరిగాయి.

గ్రూప్ మీటింగ్స్: తూ||గోదావరి జిల్లా పెద్దాపురంలో 3 చోట్ల,

కాకినాడలో 3 చోట్ల అమలాపురంలో 5 చోట్ల రాజోల్లో 3 చోట్ల , ప||గోదావరి జిల్లా నర్సాపురంలో 2 మండలాలు, పట్టణంలో 10 గ్రామాలు (లక్ష్మణేశ్వరం, ఎల్.బి చర్ల, వేముల దీవి, కె.పి.పాలెం, ముత్యాలంపల్లి, మొగల్తూరు, కొప్పర్రు, మల్లవరం, మల్లవరం లంక, సరిపల్లి) 6 వార్డుల్లో (1,4,5,22,27)కలిపి 20 గ్రూప్ మీటింగ్స్ జరిగాయి. పాలకొల్లులో 2 మండలాలు, 1 పట్టణం, 6 గ్రామాలు (కొంతేరు, చించినాడ, యలమంచిలి, అర్తకట్ల, వెంకటాపురం) 10 వార్డుల్లో మొత్తంగా 19 గ్రూప్ మీటింగ్స్ జరిగాయి. ఈ మీటింగ్స్లో 606 మంది పాల్గొన్నారు. తణుకులో 3 మండలాలు, ఒక పట్టణం, 8 గ్రామాలు, 6 వార్డుల్లో 15 గ్రూప్ మీటింగ్స్ జరిగాయి. 700 మంది పాల్గొన్నారు. భీమవరంలో 6 మండలాలు, 22 గ్రామాలు, 4 వార్డుల్లో 14 గ్రూప్ మీటింగ్స్కి 600 మంది పాల్గొన్నారు. ఈ

షాపులకు వ్యతిరేకంగా 55 మందితో ధర్నా చేశారు. ఈ ధర్నాలో అధికార పార్టీ మహిళా కౌన్సిలర్లు పాల్గొన్నారు. గుడి ప్రదేశంలో పెట్టొద్దని తిరుపతి కొర్లగుంటలో, కరంబాడిలోని తారక రామా నగర్లో మెమోరాండం ఇచ్చారు. రాజీవ్ నగర్లో ఎక్సైజ్ సూపర్వైజర్ ఆఫీసు ముందు ధర్నా చేశారు.

రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు: శ్రీకాకుళం జిల్లాలో, విశాఖ జిల్లా నర్సపట్నంలో 6 ప్రజా సంఘాలతో జరిగింది. విశాఖ సిటీలో ఇతర ప్రజా సంఘాలు, మహిళా సంఘాలు, మహిళా రచయితలతో రౌండ్-టేబుల్ సమావేశం 40 మందితో జరిగింది. దీనికి ముఖ్య అతిథిగా రిటైర్డ్ ఐఏఎస్ అధికారి ఈ.ఎ.యస్. శర్మ గారు పాల్గొన్నారు. తూర్పు గోదావరి జిల్లా కాకినాడ 15మందితో, అమలాపురంలో, ప||గోదావరి ఏలూరు, తణుకులో, నర్సాపురంలో రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు జరిగాయి. రాజమండ్రిలో అన్ని మహిళా

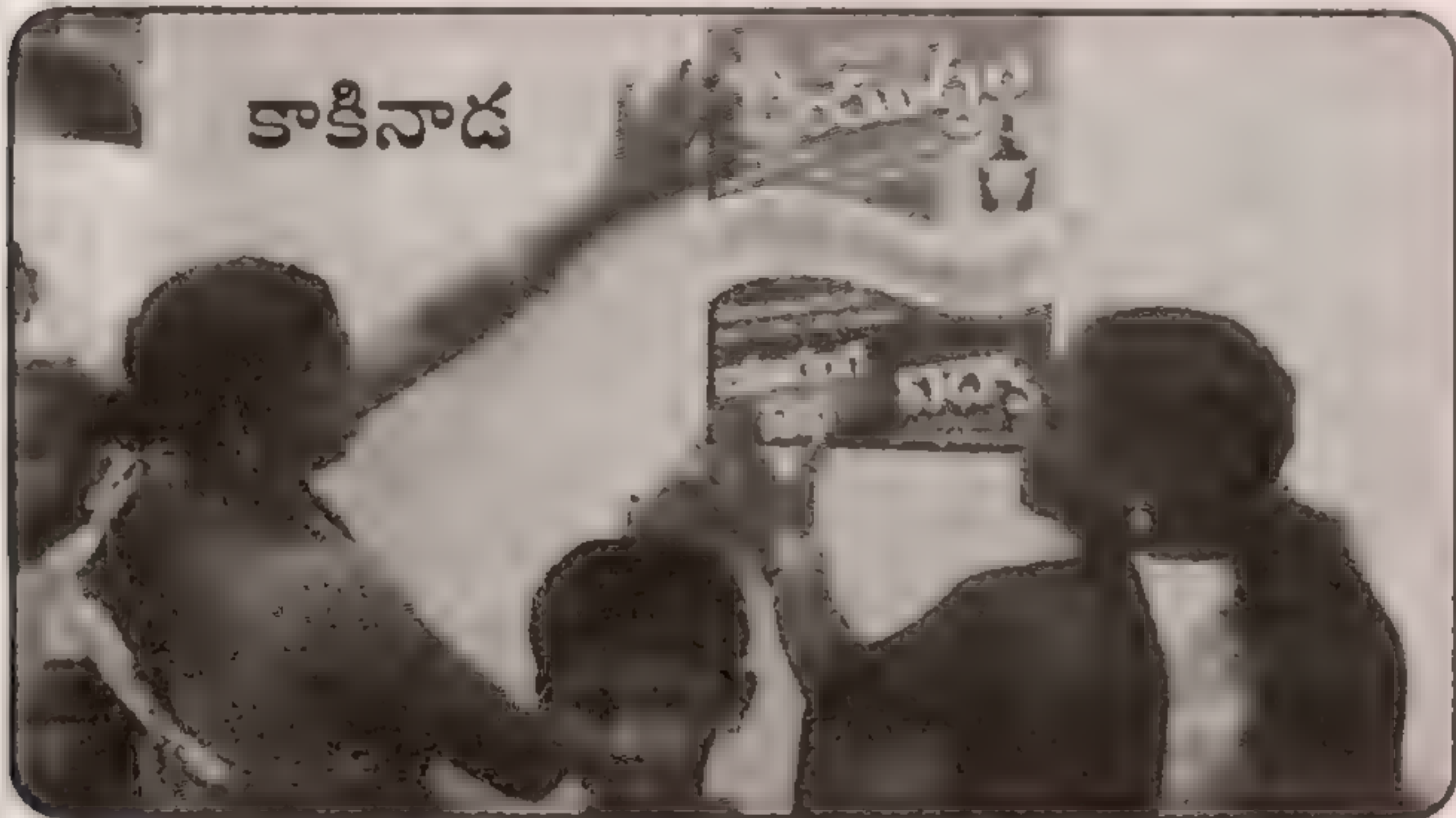
జిల్లాలోనే రాజమండ్రిలో 4 కేంద్రాలలో మీటింగ్స్ జరిగాయి. గుంటూరు జిల్లాలో 3 కేంద్రాల్లో సమావేశాలు నిర్వహించారు. మొత్తం 80 గ్రూపు సమావేశాలు జరిగాయి.

సదస్సులు: ప||గోదావరి జిల్లా తణుకులో 2 గ్రామాల్లో 4

కేంద్రాల్లో, ఆచంటలో 2 గ్రామాలు, 2వార్డులు సర్వాధారం 2 గ్రామాలు, 2 వార్డుల్లో, పాలకొల్లు 2 గ్రామాలు, 2 వార్డులు, భీమవరం 2 వార్డులు, జీలుగుమిల్లి 2 గ్రామాల్లో మొత్తంగా 6 డివిజన్లలో 10 గ్రామాల్లో 12 వార్డుల్లో సదస్సులు నిర్వహించారు. కృష్ణా జిల్లా పశ్చిమంలో 58 చోట్ల గ్రూప్ మీటింగ్స్ జరిగాయి.

పోస్టర్స్ అంటించు కార్యక్రమం: శ్రీకాకుళం జిల్లాలో 2 ప్రాంతాల్లో 70 పోస్టర్లు, విశాఖ సిటీలో 300 పోస్టర్లు 5 జోన్లలో, తూ.గోదావరి జిల్లా రాజమండ్రిలో 15 వార్డుల్లో పోస్టర్లు అంటించారు. కృష్ణా జిల్లా ఈస్ట్లో పోస్టర్లు రిలీజు చేసి మహిళలు అంటించారు. కృష్ణా వెస్ట్లో 12 ప్రాంతాల్లో పోస్టర్స్ ఆవిష్కరణలు చేశారు. గుంటూరు జిల్లాలో 100 వాల్ పోస్టర్లు, ప్రకాశం జిల్లాలో 5 సెంటర్లలో 150 పోస్టర్లు అంటించారు. అనంతపురం జిల్లాలో 3 సెంటర్లలో పోస్టర్ల విడుదల చేశారు. ఈ కార్యక్రమానికి మానవ హక్కుల వేదిక నాయకులు పాల్గొన్నారు. కర్నూలు మరియు గుంటూరులలో పోస్టర్ ఆవిష్కరణ కార్యక్రమాలు జరిగాయి.

కర్నూలులో క్యాసెట్ ఆవిష్కరణ కూడా జరిగింది. 1,10,000 కరపత్రాలు పంచారు.

సంతకాల సేకరణ: శ్రీకాకుళం జిల్లాలో 3 కేంద్రాల్లో 400 మందితో, విశాఖ జిల్లాలో సంతకాల సేకరణ 2 కేంద్రాల్లో 250 మందితో, విశాఖ సిటీలో 7 ప్రాంతాలలో సంతకాలు, ప.గోదావరి జిల్లా అన్ని డివిజన్లలో సంతకాల సేకరణ చేశారు. కృష్ణా జిల్లా ఈస్ట్లో 3000 మందితో సంతకాలు సేకరించారు. కృష్ణా వెస్ట్లో 5000 మందితో సంతకాలు సేకరించారు. గుంటూరు జిల్లాలో సంతకాల సేకరణ 4 కేంద్రాలలో చేశారు. అనంతపురం జిల్లాలో సంతకాల సేకరణ 1600 మందితో 14 సెంటర్లలో జరిగాయి.

రాష్ట్ర జాతా: శ్రీకాకుళం జిల్లాలో రాష్ట్ర జాతా రేగులపాడు, వీరఘట్టం చేరుకొని పార్వతీపురం మీదగా, విశాఖ సిటీలో రాష్ట్ర జాతా సందర్భంగా 3 జోన్లలో బహిరంగ సభలు జరిపారు. ఈ సభలకు ఐదవ ఆలిండియా ఉపాధ్యక్షురాలు ఎస్.పుణ్యవతి పాల్గొన్నారు. తూ.గోదావరి జిల్లాలో 5 ప్రాంతాల మీదగా వెళ్లింది. ప.గోదావరి జిల్లాలో తణుకు, తాడేపల్లిగూడెం, ఏలూరు మీదగా జాతా సాగింది. కృష్ణా జిల్లా ఈస్ట్లో రాష్ట్ర జాతా సందర్భంగా ఒక

రోజు కె. స్వరూపరాణి పాల్గొన్నారు. వెస్ట్లో రాష్ట్ర జాతా సందర్భంగా 11 కేంద్రాలలో మీటింగ్స్ జరిగాయి. చిత్తూరు జిల్లాలో మధ్యంపై యుద్ధం జాతా యాత్ర సందర్భంగా సభలు నిర్వహించగా అక్కడ అన్ని పార్టీల నాయకులు పాల్గొనడం జరిగింది. ఐదవ సీనియర్ నాయకులు మల్లు స్వరాజ్యంగారు, రిటైర్డ్ ప్రిన్సిపల్ స్వరాజ్యలక్ష్మి, రిటైర్డ్ పొ. కట్టమంచి మహాలక్ష్మి, పద్మావతి ప్రార్థనా మండలి

అన్నపూర్ణమ్మ, శంకరంబాడి సాహిత్యపీఠం డా॥ మస్తానమ్మ, ఎ.పి మహిళా సమాఖ్య రాష్ట్ర అధ్యక్షురాలు జయలక్ష్మమ్మ వై.ఎస్.ఆర్.సి.పి ప్రమీల, కాగ్రెస్ నాయకురాలు శ్రీదేవి, పొదుపు సంఘాల సహాయకురాలు కుమారి మరియు 10 మంది సభ్యులు, డా॥రోజామణి మెడికల్ కళాశాల ఎస్.ఆర్. ప్రగతి స్వచ్ఛంద సంస్థ గంగులమ్మలు పాల్గొన్నారు. మల్లు స్వరాజ్యంగారి రాకతో పత్రికలలో బాగా ప్రచారం జరిగింది. ప్రజానాట్య మండలి టీం కాళారూపాలను బాగా ప్రదర్శించారు. మంచి స్పందన లభించింది. గుంటూరు జిల్లా నర్సరావుపేట ఏనుగుల బజారులో రాష్ట్ర జాతాకు స్వాగతం పలికారు. సత్తెన పల్లిలో ప్రజానాట్యమండలి రమణ బృందం ఆటపాటలతో కార్యక్రమాన్ని మొదలుపెట్టారు. మొదటి జాతా జూన్ 7వ తేదీన

కర్నూల్ నందు జాత ప్రారంభమైనది. ప్రారంభ సభకు ఆలిండియా ఉపాధ్యక్షులు టి.జ్యోతి గారు హాజరైనారు. తిరుపతి సభకు కా॥మల్లు స్వరాజ్యంగారు హాజరైనారు. అనంతపురంలో మానవ హక్కుల వేదిక నాయకులు భాషగారు హాజరైనారు.

తూర్పు గోదావరి జిల్లా అమలాపురంలో సభ 200 మందితో జరిగింది. ప.గోదావరి జిల్లా తణుకు 2 కేంద్రాల్లో, తాడేపల్లిగూడెం

2 కేంద్రాల్లో, ఏలూరు రెండు కేంద్రాల్లో సభలు జరిగాయి. మొత్తంగా ఈ 6 సభల్లో మూడు 1000 మంది ప్రజలు పాల్గొన్నారు. ఆచంటలో 6 మండలాలు, 17 గ్రామాలు, 4 వార్డులు, 26 కేంద్రాల్లో 1200 మందితో మీటింగ్ 1200 మందితో జరిగాయి. మొత్తంగా ఈ జిల్లాలో 6 డివిజన్స్ లో, 20 మండలాల్లో, 63 గ్రామాల్లో, 30 వార్డుల్లో 94 గ్రూప్ మీటింగ్స్ జరగగా 4,306 మంది జనాభా పాల్గొన్నారు.

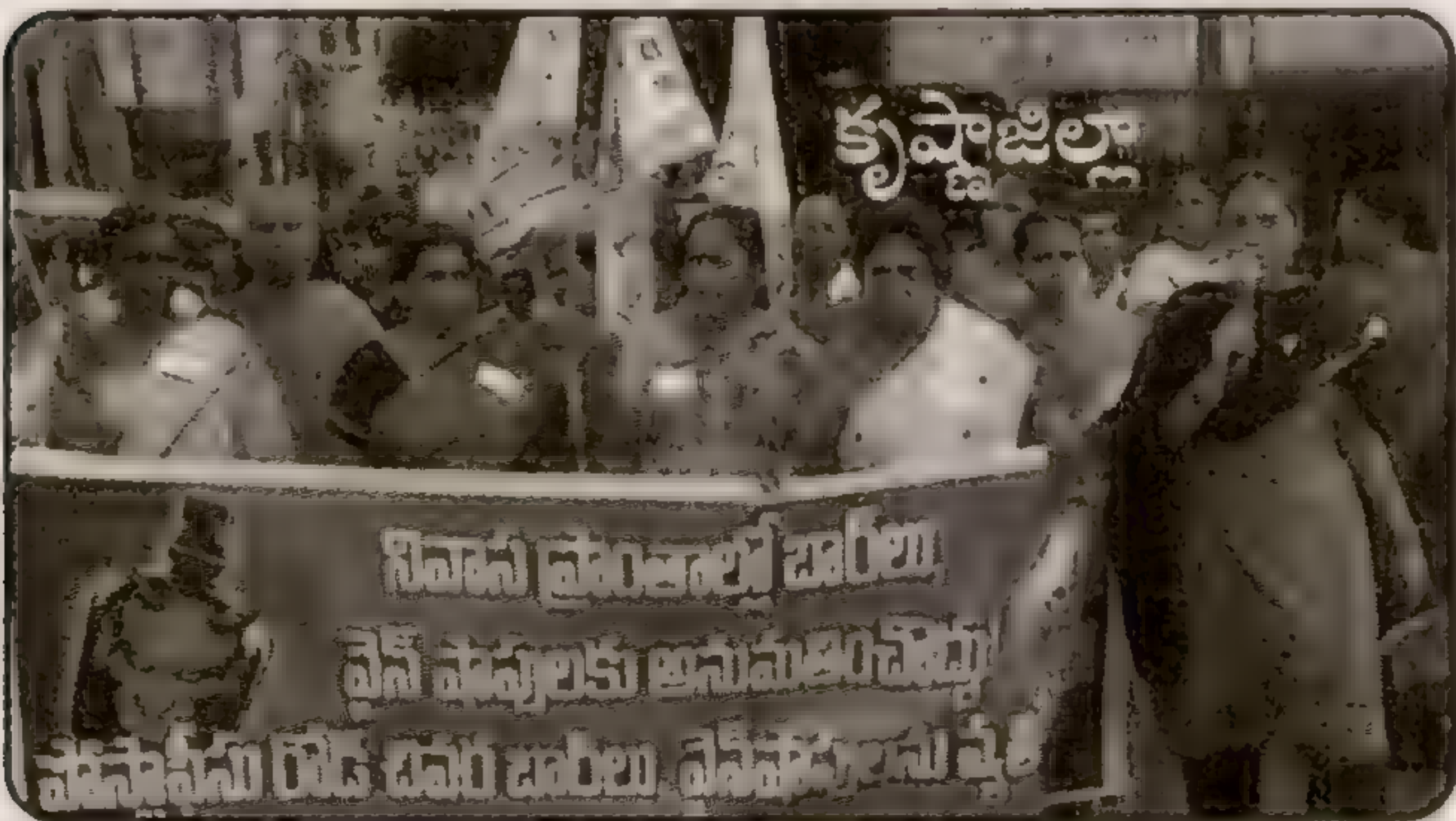
జిల్లా జాతా: విశాఖ సిటీలో రాష్ట్ర జాతాకు ముందు 2 ఆటో

పాలకొండ

జాతాలు 5 జోనుల్లో 50 మీటింగ్స్ పెట్టగా 6,000 మంది ప్రజలు పాల్గొన్నారు. తూ.గోదావరి జిల్లాలో 8 ప్రాంతాల్లో జిల్లా జాతాల సందర్భంగా మీటింగులు జరిగాయి. కృష్ణా జిల్లా వెస్ట్ లో 45 కేంద్రాలలో మీటింగ్స్ జరిగాయి.

కృష్ణా జిల్లా ఈస్ట్ మచిలీపట్నంలో జాతా ప్రారంభమయింది. కోనేరు సెంటరు, నారాయణపురం 2 చోట్ల, బందరు మండలంలోని

హుసేన్ పాలెం, పెడన, బ్రమరాంబ కాలనీ, కృష్ణ తులసి నగర్ బంటుమిల్లి సెంటరు, బంటుమిల్లి, లక్ష్మీపురం, అర్తమూరు, ములపర్రు గ్రామాలలో సభలు, కళా రూపాలు ప్రదర్శించారు.

జగ్గయ్యపేట 3 కేంద్రాలలో 440 మందితో, మంగోలులో 200 , పొలంపల్లి 200, వత్సవాయి 150, పెనుగంచిప్రోలు 70, అనిగంపాడు 250, చందర్లపాడు 150, తోట్ల రావులపాలెం 150, నందిగామ 50 , కంచికచర్ల 30, జుజ్జూరు 150, అల్లూరు 120, మైలవరం 100, చంద్రగూడెం 100, చీకులపాడు 200, కంభంపాడు 250, గంపలగూడెం 30, తిరువూరు 150,

సుందరయ్య కాలనీ 40, చింతల కాలనీ, 40 పుట్టేల 100, విస్సన్నపేట 100, చాట్రాయి 40, ముసునూరు 40, నూజివీడు 4 కేంద్రాల్లో 510 మందితో, ఆగిరిపల్లి 150, విజయవాడ ఈస్ట్ 15వ డివిజన్ లో 3 కేంద్రాల్లో 300 మందితో, 14వ డివిజన్ లో 4 సెంటర్లలో 250, 12వ డివిజన్ లో 80 మందితో, 23వ డివిజన్ లో 5 సెంటర్లలో 260, 24వ డివిజన్ లో 210, సెంటర్ 44వ డివిజన్ 180, 45వ డివిజన్ 2 సెంటర్లలో 190, 1వ డివిజన్ లో 80, 58 డివిజన్ 200, 56వ డివిజన్ 70, 52వ డివిజన్ 150, ఇబ్రహీంపట్నం 3 సెంటర్లలో 20, కొండపల్లి 2 సెంటర్లలో 180తో రాష్ట్ర జాతా, జిల్లా జాతా కలిపి 56 కేంద్రాలలో మీటింగ్స్ జరిగాయి. ప్రకాశం జిల్లా మార్కాపురంలో 10 మందితో జాతా జరిగింది. కాకినాడలో బార్లకు టెండర్లు నిలిపివేయాలని ఎక్సెజ్ డి.సి అపీస్ ముందు ఐదవ ధర్నా, జిల్లాలో కొత్త బార్లు ఏర్పాటును వ్యతిరేకిస్తూ నూతన మధ్యం విధానంపై ఆందోళన, డి.సి ఆఫీస్ లోకి దూసుకెళ్లి మహిళలు బార్లు వేలం ప్రక్రియకు

నెల్లూరు

ఆటంకం అని డి.సి ఛాంబర్ లో బైరాయించారు. అన్ని జిల్లాల్లో బ్రాండ్ షాపులను తొలగించాలని ఐదవ ఆధ్వర్యంలో మున్సిపల్ ఆఫీసు ముట్టడులు, నిరాహారదీక్షలు, ధర్నాలు, ఎక్సెజ్ సూపరిడెంట్లకు వినతిపత్రాలు ఇవ్వడం జరిగింది.

గుంటూరు జిల్లాలో నత్తెనవల్లి 260 మందితో, నర్సరావుపేటలో 50 మందితో, మంగళగిరిలో 60 మందితో, తాడేపల్లిలో 100 మందితో, కాకానిలో 30 మందితో సభలు

జరిగాయి. ఒంగోలు టౌన్ లో 2 సెంటర్లలో 200 మందితో, పామూరు-50 , కందుకూరు-100, నూతలపాడు-100, మార్కాపురం 3 సెంటర్లలో 160 మందితో మీటింగ్ జరిగాయి. అనంతపురం జిల్లాలో 11 సెంటర్లలో సభలు 2,700 మందితో

(గుంతకల్లు-250, గుత్తి-500, రాప్తాడు-100, కందుకూరు-200, ధర్మవరం-200, బత్తులపల్లి-300, ముదిగుబ్బ-300, కదిరి-350, ఎన్.పి.కుంట-100) జరిగాయి.

అంగన్ వాడీ సెంటర్ల మెర్జింగ్ కు వ్యతిరేకంగా ముందుకు చేపట్టిన రిలే నిరాహార దీక్షను రాష్ట్ర జాతా సందర్భించి మద్దతు తెలియజేశారు. ఈ సందర్భంగా బి.ప్రభావతి, ద్రాక్షాయిణి పాల్గొన్నారు.

మద్య వ్యతిరేక పోరాట ఐక్యవేదిక

06/29/17న విజయవాడలో సామూహిక నిరాహారదీక్ష, మద్యనియంత్రణ పోరాట ఐక్యవేదిక రాష్ట్రంలో విచ్చలవిడిగా సాగుతున్న మద్యం దుకాణాలను నియంత్రించాలని, బెల్టుషాపులు ఎత్తివేయాలని డిమాండ్ చేస్తూ అలంకార్ సెంటర్ ధర్నాచౌక్ వద్ద సామూహిక నిరసన దీక్ష చేపట్టారు. ఈ సమావేశంలో అన్ని ప్రజాసంఘాలన నాయకులు పాల్గొనడం జరిగింది.

ప్రభావతి వర్ధంతి సభ: ప||గోదావరి జిల్లా పాలకొల్లులో

తొట్టెంపూడి ప్రభావతి గారి వర్ధంతి సభ 160 మందితో జరిగింది. ఈ సందర్భంగా లీగల్ సెల్ వార్షికోత్సవం పేరుతో 2000 కరపత్రాలు వేశారు. రాష్ట్ర కేంద్రం నుంచి కె. స్వరూపరాణి, కా|| అమృజీ గారు పాల్గొన్నారు. లీగల్ సెల్ రీ ఆర్గనైజ్ చేశారు.

ద్వాక్రా: ద్వాక్రా ఋణ మాఫీ కోరుతూ ప||గోదావరి జిల్లా భీమవరం మండలం గొల్లవానితిప్పలో ధర్నా 150 మందితో ధర్నా చేశారు.

రేషన్ కోతపై: ప||గోదావరి జిల్లా భీమవరం డివిజన్ ఆకివీడు, శ్రీనగర్ కాలనీలో రేషన్ సరుకులు ఇవ్వాలని 25 మందితో, జొన్నలగర్వులో ఐదవ డివైఎఫ్ఐ ఆధ్వర్యంలో 25 మందితో ధర్నా చేశారు. కృష్ణా జిల్లా వెస్ట్ లో రేషన్ కోతకు వ్యతిరేకంగా 30 మందితో సెంటర్ కమిటీ ఆధ్వర్యంలో మరియు 20 డివిజన్ లో డిపోల వద్ద ధర్నా చేశారు.

బోనాల జాతర: కృష్ణా జిల్లా వెస్ట్ కమిటీ ఆధ్వర్యంలో బోనాల జాతర 40 మందితో చేశారు.

స్థానిక సమస్యలు: తూ||గోదావరి రాజమండ్రిలో ఉపాధి హామీ వర్కర్స్ తో 100 మందితో సభ జరిపి వారి సమస్యలు అడిగి తెలుసుకున్నారు.

కృష్ణా జిల్లా వెస్ట్ లో చెత్త కంపు వద్దని 30 మందితో నిరసన తెలిపారు. విజయవాడలో రైతు బజారులో అక్రమాలను (షాపులను

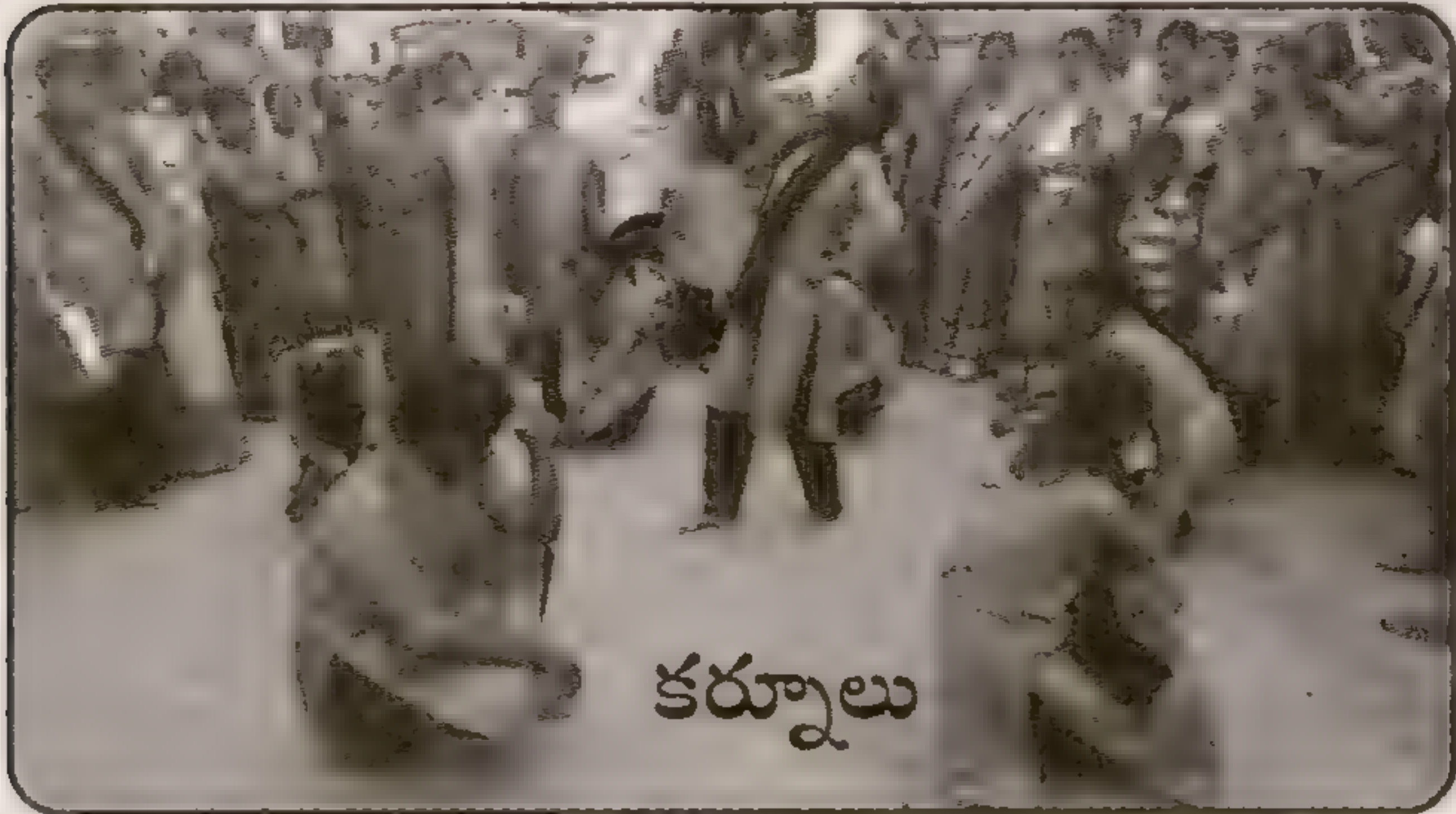
కేటాయింపులో) వ్యతిరేకిస్తూ 30 మందితో ధర్నా చేశారు. తిరుపతి సత్యనారాయణపురంలో 7 తరగతి విద్యార్థులలో కొంత మంది పాకిరీలు మద్యం తెప్పించుకొని తాగి విద్యార్థులతో తాగించారు. స్కూల్ కు దగ్గరగా ఉన్న మద్యం షాపు తొలగించాలని ఎక్సైజ్ సుపరిండెంట్ కు వినతిపత్రం ఇచ్చాము మరియు గిరిజన కాలనీలో 350 మంది గిరిజన కుటుంబాలకు సొంత ఇల్లు వున్నవి . మున్సిపాలిటీ అపార్ట్ మెంటు కట్టిస్తామని గిరిజనులకు ఉన్న సొంత ఇళ్లను కబ్జా చేస్తున్నారు. గిరిజనుల ఇళ్ళతో వ్యాపారంచేస్తూ మున్సిపాలిటీ సంస్థ గిరిజనులను మోసం చేస్తుంది. అపార్ట్ మెంటు మాకు వద్దు అంటూ మున్సిపాలిటీకి హెచ్చరిక చేయడం జరిగింది.

హింసకు వ్యతిరేకంగా : విశాఖ సిటీ చింతపల్లిలో ఇద్దరు మైనరు బాలికలపై జరిగిన అత్యాచారానికి వ్యతిరేకంగా జివియంసి వద్ద 8 మంది పాల్గొన్నారు. కృష్ణా జిల్లా వెస్ట్ వాంబే కాలనీలో మరియు మృ అనే మహిళను చంపి ఇంట్లోనే పూడ్చిపెట్టి భర్త వైఖరిని నిరశిస్తూ రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం 80 మందితో జరిగింది.

మహిళలపై సినీ నటుడు చలపతిరావు వ్యాఖ్యలను నిరశిస్తూ

50 మందితో దిప్తిబొమ్మ దగ్గం చేశారు. మైనరు బాలికపై జరిగిన గ్యాంగ్ రేప్ కు వ్యతిరేకంగా ఎస్.ఎఫ్.ఐ, డివైఎఫ్ఐతో కలిసి 30 మందితో ధర్నా చేశారు. ఈ సందర్భంగా రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం

కర్నూలు

60 మందితో జరిగింది. ఈ జిల్లాలో వెస్ట్ 1వ డివిజన్ లో గ్యాంగ్ రేప్ ను నిరశిస్తూ ఎస్.ఎఫ్.ఐతో కలిసి 80 మందితో ధర్నా చేశారు. కాన్సర్ బారిన పడి తండ్రి బాధ్యతా రాహిత్యానికి గురై చనిపోయిన సుమతీకి జరిగిన అన్యాయంపై 2 డివిజన్స్ లో 110 మందితో

అమలాపురంలో
క్లాసులు

క్యాండిల్ ర్యాలీ చేశారు. యాదాద్రి జిల్లాలో జరిగిన నరేష్-స్వాతి ప్రేమవ్యవహారంలో కులదురంహంకార హత్యలపై ఐదవ నిరసన కార్యక్రమం చేసింది. అమలాపురంలో, భట్లపాలెంలో మనవాహారం నిర్వహించింది. ఇలాంటి దురాఘతాలకు అడ్డుకట్టవేయాలని డిమాండ్ చేసింది.

నూతన బ్రాండ్ షాపులకు వ్యతిరేకంగా : తూ||గోదావరి జిల్లా కరప మండలంలో 3 గ్రామాల్లో నూతన బ్రాండ్ షాపుల సమస్యపై కళా రూపాలు ప్రదర్శించగా సిరిపురంలో 100 మంది, బావారంలో 100 మంది, ఎస్.కె పేటల్లో 50 మంది ప్రజలు పాల్గొన్నారు.

రాష్ట్ర జాతా స్పందన:- మధ్యతరగతి కుటుంబాల నుండి కూడా మంచి స్పందన వచ్చింది. తిని చావడం లేదని తాగి చస్తున్నారని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నారు. కాలనీల్లో కూడా మధ్యం వల్ల వున్న సమస్యలకు మన కరపత్రంలోని ఫోన్ నెంబర్లకు ఫోన్ చేసి చెబుతున్నారు. స్కూల్స్ కు దగ్గరలో వున్న బ్రాండ్ షాపులను తొలగించాలని మహిళలు ఇండ్ల వద్ద, స్కూల్స్ వద్ద బార్ షాపులు

ఉండటం వలన మా జీవితాలు నాశనం అవుతున్నాయని పలువురు మహిళలు వాపోయారు. సమస్య వున్న ప్రాంతానికి వెళ్లి మనం కార్యక్రమం చేపట్టడం జరుగుతుంది. జాతాలలో ఒక సందర్భంలో ఒక తండ్రి ఐ.ఐ.టి చదువుకున్న తన కుమారుడు మద్యానికి బానిసైన పరిస్థితిని చెప్పుకొని చాలా బాధ పడ్డాడు.

భార్గవి అనే కళాకారిణి తను ఎంతగానో ప్రేమించే తన తండ్రి మద్యానికి బానిసవడంతో తన కుటుంబంలోని దుర్భర పరిస్థితులను వివరించింది. ద్వారా మహిళల సైతం ఈ జాతాలో పాల్గొని తమ ఆవేదనను వ్యక్తం చేశారు. విశాఖ సిటీ ప్రధాన కూడళ్లలో జాతా తిరిగినప్పుడు ఇంకా ఎక్కువ ప్రచారం జరిగింది. ఐదవ చాలా మంచి కార్యక్రమం చేపట్టిందని, తప్పకుండా సహకరిస్తామని మద్దతు ప్రకటించారు.

ఐదవ సహకారం కోరడం : విశాఖ సిటీ కంచరపాలెంలో ఐదవ మీటింగ్ జరుగుతున్న సందర్భంలో మా ప్రాంతంలో కొత్తగా మద్యం షాపు పెడుతున్నారని, దానిని ఎలా ఆపాలో తెలియక మీటింగ్ విని ఆగానని, ఐదవ షాపు తీసివేతకు సహకరించాలని కోరడం, మరుసటి రోజు నుండి స్థానికులను కలుపుకుని పోరాటం చేయడం వల్ల ఆ ప్రాంతంలో మద్యం షాపుకి లైసెన్స్ ఆపేస్తున్నామని ఎక్సైజ్ వాళ్లు చెప్పడం ఐదవ సాధించిన విజయం. చిత్తూరు జిల్లాలో మద్య తరగతి నుంచి చర్చ బాగా చేస్తున్నారు. మంచి కార్యక్రమం అంటూ మెసేజ్లు చేస్తున్నారు.

మద్యం నియంత్రణకు మద్దతు పలుకుతున్న విద్యార్థులు

గర్భిణీలకు మాంసం, సెక్స్ వద్దా?

గర్భిణీలు మాంసం తినరాదని, సాత్విక ఆహారమే తీసుకోవాలని, సెక్స్ లో పాల్గొనరాదని కేంద్రంలోని ఆయుష్ మంత్రిత్వ శాఖ సూచనలు చేయడం, 'తల్లి బిడ్డల సంరక్షణ' పేరుతో ఓ చిన్న పుస్తకాన్ని కూడా విడుదల చేయడం పట్ల సోషల్ మీడియాలో వలుపురస, ముఖ్యంగా మహిళలు ధ్వజమెత్తుతున్నారు. మొన్నటి వరకు గోమాంసం ఎవరూ తినరాదంటూ ప్రచారం చేసిన కేంద్ర ప్రభుత్వం ఈశాన్య రాష్ట్రాల ప్రజల నుంచి తీవ్ర వ్యతిరేకత రావడంతో ఆహారపు అలవాట్లు వారి వారి ఇష్టం అంటూ మార్చింది. మళ్లీ ఇప్పుడు గర్భవతుల ఆహారపు అలవాట్లపై సూచనలు చేయడం పట్ల వారు మండిపడుతున్నారు.

గర్భవతులకు కావాల్సిన ఐరన్, పౌష్టికాహారం మాంసం నుంచి వస్తుంది తప్ప, సాత్విక ఆహారం ద్వారా ఎలా వస్తుంది దని డాక్టర్లు ప్రశ్నిస్తున్నారు. చేపలు తినడం తమకు తరతరాల నుంచి వస్తోందని, పైగా చేపలు తమకు శాకాహారమని, చేపలు

తినొద్దని సూచించడం ఏమిటని ప్రముఖ చరిత్రకారులు, రచయిత్రి ప్రీతాసేన్ ప్రశ్నించారు. చేపల్లో ఇంధనం, ఫాస్ఫరస్, కాల్షియం ఉంటుందని ఆమె చెప్పారు. మాంసాహారంలో ఉండే పోషక విలువలు ఏ కూరగాయల్లో ఉంటాయో, ఏ స్థాయిలో ఉంటాయో తెలియజేయాలని ఆమె ప్రభుత్వాన్ని సవాల్ చేశారు.

ప్రాచీన ఆయుర్వేద గ్రంథాలు కూడా గర్భవతులకు మాంసం మంచిదని సూచిస్తున్నాయి. గర్భవతులకు గోమాంసం తినడం కూడా మంచిదని, 'శుశ్రుతా సంహిత, చరక సంహిత' లాంటి ప్రాచీన ఆయుర్వేద గ్రంథాలు నూచిస్తున్నాయి. వశ్చిమ బెంగాల్ తోపాటు కేరళ, మేఘాలయ, అస్సాం రాష్ట్రాల్లో గర్భిణీ మహిళలు చేపలతోపాటు మాంసం కూడా ఎక్కువగా తీసుకుంటారు. ఉత్తరప్రదేశ్ లాంటి రాష్ట్రాల్లో గర్భిణీలు ఎక్కువగా శాకాహారాన్ని తీసుకుంటారు. వారు నెయ్యి, బాదం, కర్బుజ గింజలు

తీసుకుంటారు.

అస్సాంలో మహిళలు గర్భవతి అని తెలియగానే దేశీయ చికెన్ ను ఎక్కువ తింటారని అస్సామీ హోం చెఫ్, ఫుడ్ క్యూరేటర్ గీతికా సైకియా తెలిపారు. కేరళలో మహిళలు కుల, మతాలతో సంబంధం లేకుండా పాల కూర, మునుగకాయలు, కర్జూరాలు, పండ్లు, చేపలు, మాంసం ఎక్కువగా తింటారని ప్రముఖ వంటల పుస్తకాల రచయిత్రి లతికా జార్జ్ తెలిపారు.

కొబ్బరితో వండిన చేపల కూరను గర్భిణీలకు పెడతారని ఆమె చెప్పారు. ఇలా బలవంతంగా ఒక్క సంస్కృతి అలవాట్లను తమపై రుద్దేందుకు ప్రభుత్వం ప్రయత్నించడం ఏమిటని మహిళలు ప్రశ్నిస్తున్నారు. సెక్స్ కోరికలు చంపుకోవాలని చెప్పడం పట్ల కూడా వారు మండి పడుతున్నారు. ఈ విషయంలో తాము ఎప్పుడైనా వైద్యుల సలహాలు, సూచనలు పాటిస్తామని చెబుతున్నారు.

మహిళల సమర శంఖం

నూతన ఎక్సైజ్ పాలసీ విధానంతో మన ప్రభుత్వం వ్యవహరిస్తున్న తీరుకు నిరసనగా రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా మహిళా సంఘాలు, పాఠశాలల మధ్య మద్యం షాపులు తొలగించాలని విద్యార్థులు, స్థానిక మహిళా సంఘాలు రోడ్లెక్కి కదం తొక్కారు. ఇదిలా ఉండగా మన ఎక్సైజ్ శాఖా మంత్రి బీరు ఒక మద్యం కాదని ఆదోక "హెల్త్ డ్రింక్" అని సెలవిచ్చారు. దాని వల్ల ఏ విధంగా ఆరోగ్యం బాగుపడుతుంది? కడప జిల్లాలో బ్రహ్మాంగారి మఠం, సిద్ధయ్యగారి మఠం సమీపంలో మద్యం షాపులు నడపడం మేమిటి? పుణ్యక్షేత్రాలను కూడా వదలరా? నివాస ప్రాంతాల మధ్య మరియు సిద్ధ మఠం

వద్ద మద్యం షాపులు వద్దన్నందుకు దళితులపై అనుచితంగా దాడి చేయడం జరిగి పోలీసులు దర్యాప్తు చేస్తున్నారు. ఒక "బేబి అండ్ మదర్ వేర్" షాపు ప్రక్కన మద్యం షాపు ఉందని, దాని తొలగించ మన్నందుకు దుస్తుల షాపు యాజమాన్యంపై దాడికి దిగుతామని మద్యం షాపు యజమాని బెదిరిస్తున్న వైనం. ఇవన్నీ ప్రస్తూతం సంక్షోభాన్ని, ప్రజల అభద్రత, ప్రభుత్వ రక్షణ లోపించడం కారణంగానే దీనిని సహించలేక మహిళలు ఒక ప్రదేశంలో మద్యం దాబాను దహనం చేశారు. (మద్యం దాబాను ప్రజలు, మహిళలు దహనం చేశారు.) ఎక్సైజ్ అధికారులతో మాట్లాడి నమన్యను

పరిష్కరిస్తామని పోలీస్ శాఖ హామీ ఇచ్చారు.

ఎక్సైజ్ శాఖా మంత్రిగారు ఈ సమస్యలన్నీ 24 గంటల్లో పరిష్కరిస్తామని కొన్ని మొబైల్ నెంబర్లు ఇచ్చారు. కానీ ఆ నెంబర్లు ఏవీ పనిచేయడం లేదు. చిత్తూరు, విశాఖ, కదిరి, అనంతపురం, రాజమహేంద్రవరం ఇలా ఒకటి అని కాకుండా అన్ని ఊళ్ళలోనూ కొన్ని ఊళ్ళలో ప్రత్యేకంగా నోటికి నల్ల రిబ్బన్లు కట్టుకొని నిరసనలు వ్యక్తం చేశారు. నేడొక సర్వేలో ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఆరు లక్షల మంది ఉద్యోగులు ఉండగా 5 లక్షల 20 వేల మంది మద్యం తాగుతున్నారని తేలింది. ఈనాడు స్త్రీలు చేసే ఈ మద్యం వ్యతిరేక ఉద్యమం ఒక బలమైన విప్లవంగా మారి ఈ సమస్యను పరిష్కరిస్తుందని మహిళలు ఆశిస్తున్నారు.

వితంతు పింఛన్ను మద్యం మృతుల కుటుంబాలు తిరగబడకుండా ఇస్తున్న లంచం

2015లో విజయవాడ కృష్ణలంక లోని ఒక హోటల్ కు సంబంధించిన బార్ లో కబ్బీ మద్యం తాగి ఐదుగురు మృతి చెందారు. 29 మంది అన్వేషణకు గురయ్యారు. 2012లో తూర్పు గోదావరి జిల్లా అంతర్వేది బ్రహ్మాత్మవాల సందర్భంగా ఓ దుకాణంలో మద్యం తాగిన 26 మంది మృతి చెందారు. మృతులందరూ పేద కుటుంబాలకు చెందిన వారే. ఈ రెండు ఘటనలూ బడీ గుడీ నివాస ప్రాంతం అనే తేడా లేకుండా రాష్ట్రంలో విస్తరించిన బెల్టు షాపుల స్పైర విహారాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాయి.

మహిళా ఉద్యమంతో మద్య నిషేధం అమలైన మన రాష్ట్రంలో ఈ పరిస్థితి ఎందుకొచ్చిందో ఒకసారి గుర్తు చేసుకోవలసిన అవసరం ఉంది. మద్యం కాలువలు కట్టి ప్రవహిస్తున్న దశలో 1992-94 మద్య మహిళలు మద్యం దుకాణాల ధ్వంసానికి తెరెత్తారు. నాటి పాలకులు దీనికి పోలీసులతో సమాధానం చెప్పడానికి ప్రయత్నించినా ఆపలేకపోయారు. దశలవారీ మద్య నిషేధం అంటూ కాంగ్రెస్, తనను గెలిపిస్తే సంపూర్ణ మద్య నిషేధం విధిస్తానని టిడిపి ప్రకటించాయి. ఈ నినాదంతో టిడిపి 1995లో అధికారం చేపట్టింది. ముఖ్యమంత్రిగా అధికారం చేపట్టిన వెంటనే ఎన్టీరామారావు మద్య నిషేధం పైలుపై తొలి సంతకం చేసి మాటకు కట్టుబడ్డారు. ఆయన మరణానంతరం అధికారం చేపట్టిన చంద్రబాబు నాటుసారా ముప్పును, కోల్పోయిన మద్యం ఆదాయాన్ని గురించి చెబుతూ మళ్ళీ మద్యం ప్రవాహానికి లాకులెత్తారు. ఇప్పుడది బెల్టుషాపుల ద్వారా కాలువల దశ దాటి ఏరులై ప్రవహిస్తోంది.

దేశంలో ఉత్పత్తి అవుతున్న ఆల్కహాల్ లో 70 శాతం తొమ్మిది రాష్ట్రాల్లో

ఒక పోలిక ప్రకారం ఆరోగ్యంగా ఉండేందుకు ప్రజలు 30 లక్షల లీటర్ల పాలు కొంటే అదే సంవత్సరం ప్రభుత్వ మద్య విధానం 39 లక్షల లీటర్ల మద్యాన్ని కొనిపించింది. పాల కోసం రూ.9 కోట్లు ఖర్చు చేస్తే మద్యం కోసం అంతకు మూడు నుంచి ఐదు రెట్లు (ప్రాంతాలను బట్టి) వెచ్చించారు.

వినియోగిస్తుండగా అందులో మనది నాలుగవ స్థానంలో ఉంటోంది. మన రాష్ట్రంలో 2014-15లో రూ.12 వేల కోట్లుగా వున్న మద్యం ఆదాయం 2015-16లో రూ.13,700 కోట్లకు పెరిగింది. 2016-17లో రూ.15,000 కోట్ల లక్ష్యంతో ముందుకెళ్లారు. తాజాగా వెల్లడైన వివరాల ప్రకారం రాష్ట్రంలో అన్నిరకాల నేరల్లో ప్రతి యేటా సగటున 98 వేల కేసులు నమోదు అవుతుండగా అందులో 40 శాతానికి మద్యం వ్యసనమే కారణంగా ఉంది. సగటున 1200 హత్యా నేరాలు నమోదవుతుంటే అందులో 60 శాతం వీరే. మహిళలపై అత్యాచారాలూ, గృహ హింస కేసులూ, ఇతర నేరల్లో ఉన్న 50 శాతం మద్యం, ఇతర మత్తు పదార్థాలు సేవించిన వారే ఉన్నారు.

1986లో మద్యం తాగేవారి సగటు వయసు 19 సంవత్సరాలుగా ఉంటే అది నేడు 12.3 సంవత్సరాలుగా ఉందని జాతీయ అధ్యయనాలు చెప్తున్నాయి. వీరిలో 19 శాతం మంది తాగుడుకు డబ్బులందక ఆత్మహత్యలకు పాల్పడుతున్నారనీ, అందులోనూ అత్యధి కులు కౌమారదశలో ఉన్నారనీ 'గ్లోబల్ ఇనిస్టిట్యూట్ ఆల్కహాల్ అబ్యూజ్ అండ్ ఆల్కహాలిజం' సంస్థ వెల్లడించింది. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే సామాజిక

అశాంతి, సంఘ వ్యతిరేక కార్యకలాపాలు పెరగడం వెనుక మద్యం పాత్ర గణనీయంగా ఉంది. వితంతువుల సంఖ్య పెరగడానికి ఇది కారణమవుతోంది. వితంతు పింఛన్న గురించి పాలకులు గొప్పగా చెబుతున్నా వాస్తవానికవి మద్యం మృతుల కుటుంబాలు తిరగబడకుండా ఇస్తున్న లంచాలనడం తప్పు కాదు.

మన రాష్ట్రంలో 2012-13 బడ్జెట్ లెక్కలతో చూపిన ఒక పోలిక ప్రకారం ఆరోగ్యంగా ఉండేందుకు ప్రజలు 30 లక్షల లీటర్ల పాలు కొంటే అదే సంవత్సరం ప్రభుత్వ మద్య విధానం 39 లక్షల లీటర్ల మద్యాన్ని కొనిపించింది. పాల కోసం రూ.9 కోట్లు ఖర్చు చేస్తే మద్యం కోసం అంతకు మూడు నుంచి ఐదు రెట్లు (ప్రాంతాలను బట్టి) వెచ్చించారు. రాష్ట్రంలో 30 వేల మందికి ఒకటి చొప్పున ఉండాల్సిన ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు వుండాలి. అలాంటిది 51 వేల మందికి ఒకటే ఇవ్వగలిగిన పాలకులు ప్రతి 70 కుటుంబాలకు ఒక బెల్టు షాపును మాత్రం ప్రసాదించారు.

మద్యం ద్వారా పాలకులు సగటున ఒక్కో వ్యక్తితో రూ.200 ఖర్చు చేయిస్తే వారి సంక్షేమానికి రూ.120 వెచ్చించింది. ఈ తరహా సంపాదన కోసం రాష్ట్రంలో 2017 జనవరి నాటికి 4,170 దుకాణాలూ 476 బార్లను ఏర్పాటు చేసింది. ఇందులో నిబంధనలకు విరుద్ధంగా 3,183 దుకాణాలూ 531 బార్లూ జాతీయ రహదారుల వెంట ఉన్నాయి. సామాజిక ప్రయోజనాలకన్నా మద్యం ఆదాయానికే ప్రాధాన్యతనిస్తున్నారని ఈ వివరాలు చెబుతున్నాయి. రాజకీయాలూ మద్యం వ్యాపారమూ కలగలసి పోవడం వల్లే మద్యం మహమ్మారి ప్రజలనింతగా వేధిస్తోంది. 2014లో మద్యం సిండికేట్ల వ్యవహారం

వీధుల్లో పడినప్పుడు సిబిఐ అనివార్యంగా విచారణకు దిగింది. అందులో ఇద్దరు మంత్రులకూ, ఒక మాజీ మంత్రికి క్లీన్ చిట్ ఇచ్చినా 138 మంది రాజకీయ నాయకులకూ, తత్సంబంధిత వ్యక్తులకూ పాత్ర ఉన్నట్టు చెప్పక తప్పలేదు. ఆ మరుసటి యేడాది జరిగిన వేలం పాటల్లో 90 శాతం దుకాణాలను అధికార, ప్రతిపక్ష నేతలే చేజిక్కుంచుకున్నారన్న లెక్కలు దీనిలో రాజకీయాల పాత్రను వెల్లడిస్తున్నాయి.

ఈ స్థితిలో రాజకీయ సంకల్పం లేకుండా దీన్ని తరిమేయలేం. మద్యం లేకుంటే కలిగే ప్రయోజనాలు, వుంటే కలిగే నష్టాల గురించి తెలియాలంటే దాచేపల్లి గిరిజన కుటుంబాల ఉదంతాన్ని గుర్తు చేసుకోవాల్సిందే. మద్య నిషేధం అమలులో వున్నప్పటి విషయమది. గుంటూరు జిల్లా దాచేపల్లిలో 350 గిరిజన కుటుంబాలు వుండేవి. వ్యవసాయాధారంగా బతికే ఆ కుటుంబాల వారు రూ.54 లక్షల ఎత్తిపోతల పథకాన్ని తామే పూనుకొని రూ.40 లక్షలతో పూర్తి చేశారు. తద్వారా 800 ఎకరాలను సాగు చేసి స్వల్ప కాలంలోనే మరో 600 ఎకరాల భూమిని తమ సాగులోకి తెచ్చుకోగలిగారు. నిషేధం ఎత్తివేశాక 2006 నాటికి అంటే పదేళ్ళు గడవక ముందే ఆ ఊరు సారా పరిశ్రమకు కేంద్రమైంది.

250 కుటుంబాల్లో పురుషులు దానికి బానిసలయ్యారు. ఊళ్ళో సగటున రోజుకు సారాపై రూ.13,500, చౌక మద్యంపై రూ.1500 తగలేశారు. అంటే ఊరు సృష్టించిన సంపదలో ప్రతి సంవత్సరం రూ.50 లక్షలు తాగుడుకు పోయాయి. 2015 అసెంబ్లీ ఎన్నికల్లో గెలిచిన నితీష్ ప్రభుత్వం బీహారులో మద్య నిషేధం విధించిన యేడాదికి ఫలితాలను ప్రకటించింది. ఆ రాష్ట్రంలో మద్యానికి బానిసలైన 44 లక్షల మంది సగటున నెలకు రూ.వెయ్యి చొప్పున సంవత్సరానికి రూ.5,280 కోట్లు వెచ్చించే వారు. మద్య నిషేధంతో అది ప్రజల వద్ద మిగిలింది.

ఫలితంగా వారి కొనుగోలు శక్తి పెరిగింది. పాలు సంబంధిత ఉత్పత్తుల విక్రయాల్లో 11, దుస్తులూ రెడీమేడ్ వస్త్రాల్లో 44, ఫర్నిచర్లో 20, కుట్టు మిషన్లలో 19, ద్వీచక్ర వాహనాల కొనుగోళ్ళలో 31.6 శాతం చొప్పున పెరుగుదల నమోదైంది. నిషేధం వల్ల ప్రభుత్వానికి ఐదు వేల కోట్ల రాబడి తగ్గినా పెరిగిన కొనుగోళ్ళ పన్ను రాబడితో భర్తీ చేయవచ్చునని ఆయన చెప్పారు. ఈ ప్రభావంతో నేర సంస్కృతి కూడా తగ్గు ముఖం పట్టింది. అపహరణలు 17, హత్యలు 28, దోపిడీలు 23, అత్యాచారాలు 10 శాతం చొప్పున తగ్గాయని అధికార గణాంకాలు తేల్చి చెప్పాయి.

ప్రతిపక్షంలో (2011లో) ఉండగా చంద్రబాబు నాయుడు పత్రికల్లో వచ్చిన వార్తల క్లిప్పింగులను మీడియా ముందు ప్రదర్శిస్తూ 'ఐదేళ్ళలో విజయనగరం జిల్లాలో ఉపాధి కూలీలు పొందిన వేతనాలు రూ.800 కోట్లు అయితే... మద్యం విక్రయాలు రూ.1360 కోట్లు జరిగాయి. జిల్లాలోని 200 షాపులలో 90 శాతం బొత్తా సంబంధిత కుటుంబీకులకు ఎలా దక్కాయని' ప్రశ్నించారు. బెల్టు షాపులను నిషేధిస్తే దీన్ని అదుపు చేయవచ్చన్న ఆయన తిరిగి 2014 ఎన్నికల్లో అదే హామీతో మహిళల ఓట్లను రాబట్టారు. నేడు ఆ ఊసే లేదు. ఆదాయం కోసం లక్షలాది మద్యం దుకాణాలకు

లైసెన్సులు ఇచ్చి పేదల కుటుంబాల్లో చిచ్చు రగిలిస్తూనే ఉన్నారు.

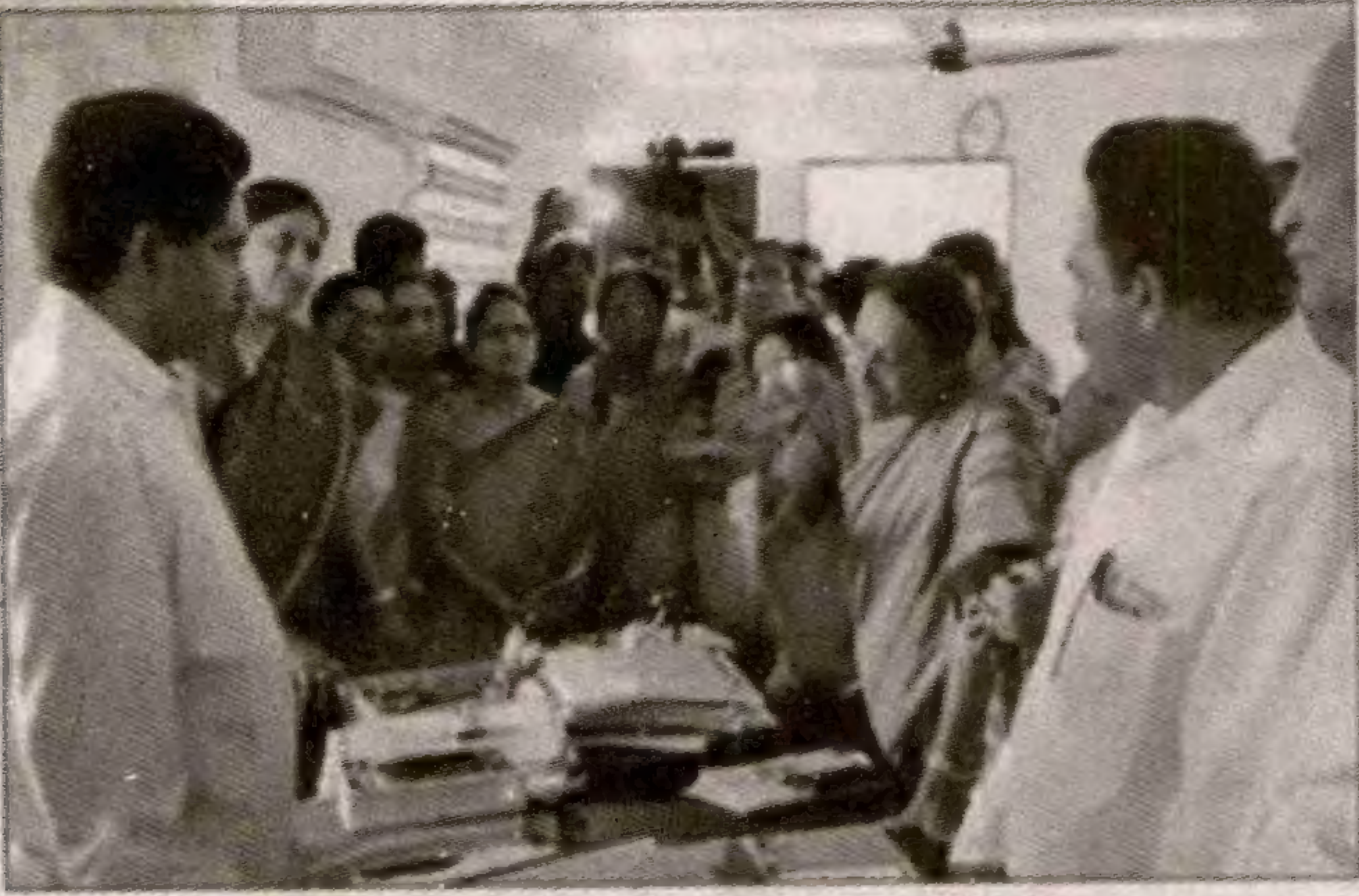
మద్యం వల్ల తలెత్తే అనర్థాలను గుర్తించిన రాజ్యాంగ నిర్మాతలు "దేశంలో క్రమంగా లిక్కరు వినియోగం తగ్గిపోయి అంతిమంగా నిషేధం లాంటి పరిస్థితి వచ్చేలా చూడటం ప్రభుత్వాల విధి" అని 47వ అధికరణంలో చేర్చారు. ఈ సూరీతోనే బీహారుతో పాటు నాగాలాండ్, మిజోరం లోనూ నిషేధాన్ని అమలు చేస్తున్నారు. ప్రజల ఒత్తిడి మేరకు గుజరాత్ లోనూ నిషేధించారు. ప్రపంచంలో కూడా కొన్ని దేశాలు ఈ దిశగా సాగుతున్నాయి. 2004లో బ్రిటన్ ఓ జాతీయ వ్యూహం రూపొందించింది. స్వీడన్ 2001లోనే ఆల్కహాల్ ప్రణాళికను ప్రకటించింది. ఈ అంశాలనూ, అనుభవాలనూ బాబు ప్రభుత్వం పరిగణలోకి తీసుకోవాలి. ఎన్నికల్లో చేసిన వాగ్దానాలకు అనుగుణంగా బెల్టు షాపులను తొలగించాలి. స్థానికులు వ్యతిరేకించిన ప్రాంతాల్లోనూ, బడీ గుడీ ఉన్న ప్రాంతాల్లోనూ దుకాణాలు లేకుండా చేయాలి. నువ్రీం కోర్టు ఆదేశానుసారం జాతీయ రహదారుల వెంట లేకుండా చూడాలి. మద్యం మహమ్మారి నుంచి ప్రజలను కాపాడే కార్యాచరణ ప్రణాళికతో కదలాలి.

(ప్రజాశక్తి సౌజన్యంతో..)

మతవాదులు తమ మతమే సరైనదని చెప్పుకుంటారు. అయితే అత్యవసరంగా వైద్య చికిత్స అవసరమైనప్పుడు రక్తం కావాల్సివస్తే హిందూ రక్తం కావాలని, ముస్లిం రక్తం కావాలని, క్రిష్టియన్ రక్తం కావాలని బడ్ బ్యాంకులో అడిగిన మతవాదిని నేనేనాడు చూడలేదు - కమల్ హాసన్

వినతిపత్రం అందజేస్తున్న మహిళా సంఘనేతలు

నవ్యాంధ్ర తొలిముఖ్య మంత్రి నారా చంద్రబాబునాయుడు పదవీ స్వీకార సందర్భంగా బెర్త్ షాపుల రద్దు పై సంతకం చేసి మూడేళ్లు గడిచిన నేటికి అవి మూతపడకపోవడం చారుణమైన విషయమని పలు మహిళా సంఘాల నేతలు మండిపడ్డారు. సోమ వారం మహిళా సంఘాలు, ప్రజా సంఘాల నేతలు ఎక్సెజ్ కమిషనర్ డా.పి.లక్ష్మీనరసింహంకు బెర్త్ షాపుల రద్దు చేయాలని కోరుతూ వినతిపత్రం అందజేశారు. ఈ సందర్భంగా మీడియాతో నేతలు మాట్లాడుతూ మద్యం అమ్మకాలు గణనీయం పెరుగుతుండటం వల్ల పేదల జీవితాలు దుర్భరంగా మారుతున్నాయని ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. మద్య నియంత్రణకు పలు చర్యలు చేపడుతామని హామీ ఇచ్చిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆ వైపు ఆలోచించడం లేదన్నారు. రాష్ట్రంలో విచ్చించిడిగా వేలాది బెర్త్ షాపులు కొనసాగుతు

న్నాయని చెప్పారు. ఎన్నికల నమయంలో తాము అధికారంలోకి రాగానే తొలిసారిగా చెప్పిన చంద్రబాబు నాయుడు సీఎంగా బాధ్యతలు స్వీకరించిన వెంటనే బెర్త్ షాపుల నిషేధంపై నాల్గవ సంతకం చేశారని గుర్తు చేశారు. దీనిపై ప్రభుత్వం దృష్టిపెట్టకపోవడంతో 2014 నాటి కన్నా నేడు బెర్త్ షాపులు మరిన్ని పెరిగాయన్నారు. వ్యసనాన్ని ప్రజల చెంతకు తీసికొని పోవటానికి తోడ్పడుతున్నాయని చెప్పారు. బెర్త్ షాపుల తొలగింపుపై ఎక్సెజ్ కమిషనర్ తీసుకుంటున్న చర్యలపట్ల హర్షం వ్యక్తం చేశారు. బెర్త్ షాపుల ఉన్న ప్రాంతంలో స్థానిక ఎక్సెజ్ సిబ్బందిని బాధ్యులను చేస్తూ వారిపై కఠిన చర్యలు తీసుకుంటే తప్ప అవి నిర్మూలించబడవన్నారు. స్థానిక ఎక్సెజ్ సిబ్బంది మామూలుగా అలవాటుపడి వాటిని కొనసాగిస్తున్నారని పేర్కొన్నారు. టోర్ ఫ్రీ వెంబరు ఏర్పాటు చేసి మద్యం అక్రమాలపై ప్రజల నుంచి ఫిర్యాదులను స్వీకరించి, వాటి

బెర్త్ షాపుల రద్దే..?

- ప్రమాణ స్వీకారోత్సవం సందర్భంగా సీఎం సంతకం
- అమలుపై దృష్టి పెట్టని ప్రభుత్వం
- విరుచుకుపడ్డ మహిళా సంఘాలు
- ఎక్సెజ్ కమిషనర్ కు వినతిపత్రం

పరిష్కారం కోసం తగి యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని డిమాండ్ చేశారు. జాతీయ, రాష్ట్ర రహదారులపై ప్రతి టోర్ గేటు వద్ద ట్రిక్ ఎనలైజర్ ను ఏర్పాటు చేసి తాగి వాహనాలను నడిపి వారిపై కఠిన చర్యలు చేపట్టాలని డిమాండ్ చేశారు. నువ్వుకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును సంపూర్ణంగా అమలు చేసి జాతీయ, రాష్ట్ర రహదారుల పక్కనున్న అన్ని రకాల మద్యం షాపులను, బార్ లను తొలగించాలని, నగర, పట్టణాల మద్య గుండా పోయే జాతీయ, రాష్ట్ర రహదారులకు మినహాయింపు ఇవ్వాలనే ఆలోచన ఉపసంహరించుకోవాలని కోరారు. రహదారుల పక్కన తొలగించిన మద్యం షాపులను ఎట్టి పరిస్థితులలో నివాస ప్రాంతాలలో ఏర్పాటు చేయరాదన్నారు. తాగుడు తప్ప అనే భావజాలాన్ని ప్రజలలో విస్తృతంగా ప్రచారం చేయాలని, తాగుడు దుష్ప్రలితాలను ప్రజలకు వివరించడానికి ప్రచార కార్యక్రమాలను పెద్ద ఎత్తున నిర్వహించాలని కోరారు. గతంలో ఉన్న మద్యవిమోచన ప్రచార కమిటీని

పునరుద్ధరించి ఎక్సెజ్ ఆడా యంలో కనీసం 1 శాతం కేటాయించి ప్రచార కార్యక్రమాలు నిర్వహించాలని కోరారు. రాత్రి 12 తరువాత మద్యం, బార్ షాపులు కొనసాగించకుండా సత్వర చర్యలు చేపట్టాలని, లూజీగా అమ్మకం, ఎంతోపి ధరలకన్నా అధికంగా అమ్మకాన్ని నిరోధించాలని డిమాండ్ చేశారు. బెర్త్ షాపులను ప్రోత్సహిస్తున్న మద్యం వ్యాపారులపై కఠిన చర్యలు తీసుకోవాలని కోరారు. కమిషనర్ ను కలిసిన వారిలో మద్య నియంత్రణ ఉద్యమ కమిటీ రాష్ట్ర కమిషనర్ పల్లంరెడ్డి లక్ష్మణ రెడ్డి, ఇద్దా రాష్ట్ర ప్రధాన కార్యదర్శి డి.రమాదేవి, ఏపీ మహిళా సమాఖ్య ప్రధాన కార్యదర్శి పి.దుర్గాభవానీ, రాష్ట్ర మహిళా కాంగ్రెస్ అధ్యక్షురాలు సుంకర పద్మశ్రీ, ప్రముఖ వైద్యులు డా.సమరం, వివిధ సంఘాల నేతలు కైలి శ్రావణమణి, వి.వి.ఆర్. కృష్ణం రాజు, బడే జాని, ఆర్. గంగాభవానీ, ఆర్.నాగమణి, డి.మనోరమ, కె.శ్రీనివాస్, జంపా కృష్ణశిషార్, సి.హెచ్.కృష్ణాంజనేయులు తదితరులు పాల్గొన్నారు.

మద్యం ధ్వంసం

కార్యదర్శి డి.సునీల్ గ్రీన్ ఫీల్డ్ కలెక్టర్ బాబురావు నాయుడుకు వినతిపత్రం సమర్పించారు. గుంటూరు జిల్లా తెనాలి ఐతానగర్ దాగేవారి వీధిలో మద్యం షాపు ఏర్పాటును నిరసిస్తూ అధివారం అర్ధరాత్రి వరకూ మహిళలు రోడ్డుపై బైరాయించి నిరసన తెలిపారు. ఆర్.డి.ఎ. కార్యాలయం వద్ద బైరాయించి, వినతిపత్రం సమర్పించారు. ఎట్టి పరిస్థితుల్లో షాపును కొనసాగిస్తామని, ప్రభుత్వ అనుమతితో ఏర్పాటు చేశామని నిరాశ్వాకులు చెప్పారు. మహిళలు అగ్రహించి షాపుపై దాడికి దిగారు. పోలీసులు పరిస్థితిని అదుపులోకి తెచ్చారు. క్రోసూరు అందుకూరు రోడ్డులో ఉన్న మద్యం షాపును ధ్వంసం చేశారు. కృష్ణాజిల్లా వ్యాప్తంగా మహిళలు నిరసన తెలిపారు. అధికారులకు వినతిపత్రం ఇచ్చారు. నూజివీడులోని ఎన్.టి.ఆర్ కాలనీ వాసులు ఆర్.డి.ఎ. కార్యాలయం ఎదుట ధర్నా చేసి వినతిపత్రమిచ్చారు. శ్రీకాకుళం జిల్లా పాలకొండ మండలం అట్లలి, టి.కె.రాజపురం

కూడలి వద్ద మద్యం దుకాణాన్ని ఏర్పాటు చేయొద్దంటూ రాస్తూకో చేశారు. విశాఖ జిల్లాలో పలుచోట్ల మహిళలు, ప్రజాసంఘాల ప్రతినిధులు, విద్యార్థులు ఆందోళనలు చేపట్టారు. జివిఎంసీ పరిధి మాధవవర ప్రధాన రహదారి 48వ బస్టాప్, కళింగనగర్ ఆవరణలో ఉన్న మద్యం దుకాణాలను రద్దు చేయాలని మహిళా సంఘాల ఆధ్వర్యంలో ధర్నా నిర్వహించారు. సీపిఎం, డివైఎఫ్ఎల్ఎ సంఘభావం పలికాయి. వైసీపీ మహిళా విభాగం ఆధ్వర్యంలో విశాఖ జివిఎంసీ గాంధీ విగ్రహం వద్ద ధర్నా నిర్వహించారు. పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలోని పలు ప్రాంతాల్లో ఆందోళనలు సాగుతున్నాయి. భీమవరం బైపాస్ రోడ్డులో మద్యం దుకాణం ఏర్పాటు చేయడాన్ని నిరసిస్తూ ఆ ప్రాంత మహిళలు అధివారం రాత్రి దుకాణాన్ని ధ్వంసం చేశారు. నరసాపురంలోని నట్లకలెక్టర్ కార్యాలయం, ఎక్సెజ్ కార్యాలయాల వద్ద ఇద్దా ఆధ్వర్యంలో ధర్నాలు చేశారు. తూర్పుగోదావరి జిల్లా గొల్లపూడి

తెనాలి ఐతానగర్ లో మద్యం షాపులోని కూలర్ ను ధ్వంసం చేస్తున్న మహిళలు

మండలం దేవీనగరానికి చెందిన మహిళలు ధర్నా నిర్వహించారు. 'బ్రాండ్ షాపు మాకొద్దు' అంటూ నినదించారు. ప్రకాశం జిల్లా, కనిగిరిలోని గార్లపేటరోడ్డులో మాండ్లినోరి స్కూల్ సమీపంలో మద్యం దుకాణం ఏర్పాటును స్థానికులు అడ్డుకున్నారు. చిత్తూరు జిల్లా కుప్పం మండలం దశవాయి కొత్తపల్లె గ్రామస్థులు మద్య దుకాణం ఏర్పాటును అడుకున్నారు.

కాకినాడలో మద్యం షాపు ఎదురుగా మహిళల ఆందోలన

కంచెరపాలెంలో మద్యానికి వ్యతిరేకంగా ప్రమాణం చేస్తున్న ప్రజలు

కాకినాడలో మద్యంపై యుద్ధం జాతా పోస్టర్ ఆవిష్కరణ

కర్నూలులో బడి, గుడి, నివాస ప్రాంతాలలో వున్న మద్యం షాపులను ఎత్తివేయాలని ధర్నా ర్యాలీ

అన్వేష్ వెడ్స్ కళ్యాణి

**నూతన వధూవరులకు
శుభాకాంక్షలు**

**పచ్చని పందిరిలో
వేద మంత్రాల నడుమ
మాంగల్యబంధంతో ఏకమైన
నూతన వధూవరుల జీవితాలు
నిత్యనూతనంగా సాగాలని ఆశిస్తూ...**

రాహుల్ వెడ్స్ సురత

మధ్యంపై జాతాను ఉద్దేశించి ప్రసంగిస్తున్న శ్రీమతి పుణ్యవతి

విశాఖలో సెమినార్‌లో మాట్లాడుతున్న బృందాకరత్

మధ్యంపై యుద్ధం జాతా ప్రారంభ సభలో టి. జ్యోతి

విశాఖలో మధ్యంపై యుద్ధం జాతాను ప్రారంభిస్తున్న రాష్ట్ర అధ్యక్షురాలు ప్రభావతి

పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో ధర్మా చేస్తున్న విద్యా నాయకులు

తిరుపతి బహిరంగ సభలో మాట్లాడుతున్న సీనియర్ నాయకులు మల్లు స్వరాజ్యం గారు

విజయవాడలో ప్రజాసంఘాల సామూహిక నిరాహార దీక్ష

విజయవాడలో బహిరంగ సభలో మాట్లాడుతున్న రాష్ట్ర కార్యదర్శి రమాదేవి

మధ్యంపై యుద్ధం సందర్భంగా తిరుపతిలో ధర్మా మరియు రాస్తాదోక్తే

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	CmV01A160
పుస్తకం పేరు	తెలుగు వానవి
తారీఖు	21/08/2023
మొదల అట్ట	Yes
వెనుక అట్ట	Yes
మొత్తం పేజీలు	45
పెద్ద సైజు పేజీలు	No
భాగ పేజీలు	No
లేని పేజీలు	No
తయారు చేసినది	Alondini
పేజీలు విడదీసినది	Alondini
స్కాన్ చేసినది	Sandhya
పరీక్ష చేసినది	AMRUTHA
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చేయబడినది	
తప్పులు	No
పరిస్థితి	Good